

RAPPORT 49

**CULTUUR- EN
GEBRUIKSWAARDEONDERZOEK
HYDRANGEA MACROPHYLLA EN
*HYDRANGEA SERRATA***

Ing. R.G. de Bree

**1998
Boomteeltpraktijkonderzoek
Boskoop**

ISBN 950194
P 12B
49

Nadruk of vertaling, ook van gedeelten, is alleen geoorloofd na schriftelijke toestemming van de directie van het proefstation en de auteur. Het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de Stichting Boomteeltpraktijkonderzoek zijn niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen, ontstaan door het gebruik van de gegevens die in deze uitgave zijn gepubliceerd.

INHOUD

	WOORD VOORAF	7
	SAMENVATTING	9
	SUMMARY	10
1	INLEIDING	11
1.2	Beschrijving van de soorten <i>Hydrangea macrophylla</i> en <i>Hydrangea serrata</i>	11
2	OPZET VAN HET ONDERZOEK	13
2.1	Verzamelen materiaal	13
2.2	Vermeerdering	16
2.3	Opkweek plantmateriaal	17
2.4	Proefopzet op veen, klei en zandgrond	17
3	WAARNEMINGEN	19
4	RESULTATEN: HET BETERE SORTIMENT	21
4.1	Categorie indeling, kenmerken en keuringen	21
4.2	Overzicht van de beste planten qua gezondheid, vorstgevoeligheid etc.	22
5	CONCLUSIE	25
	BIJLAGEN:	
	Bijlage 1 Beschrijvingen van de cultivars alfabetisch	27
	Bijlage 2 Literatuurlijst	166
	Bijlage 3 Omschrijving gebruikte coderingen tijdens de waarnemingen	176
	Bijlage 4 Verklarende woordenlijst	177

WOORD VOORAF

Dit rapport beschrijft de opzet, uitvoering en de resultaten van het cultuur- en gebruikswaardeonderzoek *Hydrangea macrophylla* en *Hydrangea serrata* (project 6006). De verzamelde proefgegevens evenals enkele literatuurgegevens zijn in dit rapport verwerkt. Tijdens het onderzoek is samengewerkt met een tweetal studieclubs. De 'Gewasgroep *Hydrangea* Boskoop' alsook de 'Landelijke Hortensiacommissie' van de LTO-Groeiservice (voorheen Nederlandse Tuinbouw Studieclubs) hebben hun kennis ingebracht. Door de kritische opmerkingen en praktische tips van de boom- en potplantenkwekers, is er extra waarde toegevoegd aan dit onderzoek.

In dit rapport is geprobeerd de proeftechnische zaken zo kort mogelijk te beschrijven. De nadruk wordt gelegd op de resultaten uit het onderzoek. Helaas moest het onderzoek door bezuinigingen op het cultuur- en gebruikswaardeonderzoek vervroegd worden afgesloten. Daardoor konden niet alle vragen worden beantwoord. Inmiddels is echter, op initiatief van de 'Gewasgroep *Hydrangea* Boskoop', een verzoek ingediend bij het Produktschap Tuinbouw om een nieuw cultuur- en gebruikswaardeonderzoek op te starten, om een 80-tal nieuw verzamelde cultivars te beoordelen. Het gaat hier om cultivars uit Frankrijk en Engeland.

Ik wil een woord van dank uitspreken aan alle mensen die een bijdrage hebben geleverd aan dit onderzoek. Ik denk speciaal aan alle kwekers uit de eerder genoemde studieclubs, die mij met raad en daad hebben bijgestaan. Verder wil ik alle collega's bedanken die de planten hebben verzorgd op de drie proeflocaties.

Een speciaal woord van dank geldt ook voor collega's Leo Slingerland en Jan Sieverink. Leo Slingerland heeft o.a. samen met mij de ziekte waarnemingen verricht en de grote hoeveelheid gegevens hiervan ingevoerd in computerbestanden. Statisticus Jan Sieverink heeft zorggedragen voor een zodanige verwerking dat uit de brij van getallen een duidelijke lijst met aanbevelenswaardige cultivars kon worden samengesteld.

Bij deze nodig ik de lezers van harte uit om eventuele aanvullingen en opmerkingen door te geven. Bij het eventuele vervolgonderzoek kunnen deze dan worden gebruikt.

Boskoop, augustus 1998

Rob de Bree

SAMENVATTING

Dit rapport beschrijft de opzet en uitvoering van het cultuur- en gebruikswaardeonderzoek *Hydrangea macrophylla* en *Hydrangea serrata*. Doel van dit onderzoek is om de beste cultivars te selecteren. Het onderzoek is in 1990 gestart met het verzamelen van alle in cultuur zijnde rassen binnen de boomkwekerij. Totaal zijn er 149 planten bijeengebracht. Nadat de als stek verzamelde cultivars waren opgekweekt tot planten, is in 1992 de collectie uitgeplant. Dit is op zand-, veen-, en kleigrond gedaan. In 1993, 1994 en 1995 zijn waarnemingen verricht wat betreft ziektegevoeligheid voor:

- meeldauw (*Microsphaera polonica*)
- bladvlekkenziekte (*Phoma exigua* var. *exigua*)
- spint (*Tetranychus urticae*).

Naast de ziektegevoeligheid is verder ook gekeken naar vorstschade en bloeirijkheid tijdens de onderzoeksperiode. Deze factoren zijn namelijk belangrijke aspecten voor de gebruikswaarde van de planten.

In 1996 is vervolgens veel aandacht besteed aan het maken van gedetailleerde cultivarbeschrijvingen. Dit is/was nodig om het sortiment op naam te brengen. Vastgesteld is dat er diverse cultivars onder de verkeerde naam in cultuur zijn of worden verhandeld. Bij de beschrijvingen van *Hydrangea macrophylla* en *Hydrangea serrata* wordt, in sommige boeken, nogal eens alleen van de kleur van de bloeiwijze uitgegaan. Dit is echter een factor die bij deze groep planten behoorlijk kan variëren afhankelijk van de standplaats. Het verdient daarom aanbeveling dat bij het uitbrengen van een nieuwe cultivar een nauwkeurige beschrijving wordt gemaakt.

Naast de gedetailleerde beschrijvingen zijn ook de verzamelde gegevens opgenomen voor o.a. vorstgevoeligheid, verdrogen van de bloemen en andere bijzonderheden.

Om identificatie van het sortiment te vergemakkelijken, nu en in de toekomst, zijn er tijdens dit onderzoek dia's gemaakt en is herbarium materiaal verzameld.

In de praktijk worden veel synoniemen gebruikt daarom zijn deze in dit rapport vermeld.

Een overzicht met de beste 40-tal cultivars die uit dit onderzoek naar voren zijn gekomen zijn opgenomen.

Bij de beëindiging van de opplantingen zijn de beste planten, op initiatief van de 'Gewasgroep *Hydrangea* Boskoop', geschonken aan amusementspark "De Efteling" te Kaatsheuvel. Ook de kasteeltuinen Arcen hebben een collectie ontvangen. Doel is de promotie van het 'betere' sortiment voor het grote publiek. Tenslotte zijn voor het behoud van het materiaal, collecties overgebracht naar de botanische tuinen van de Landbouw Universiteit Wageningen en naar de Hortus Haren te Groningen.

SUMMARY

This report describes the set-up and implementation of the variety trial of *Hydrangea macrophylla* and *Hydrangea serrata*. The aim of this research is to select the best plants. The research began in 1990 with the collection of all the cultivars presently in culture in the Dutch nursery stock industry. In total 149 cultivars were collected. Cuttings were made from these cultivars and grown on to plants. In 1992 the collection was planted out on sand, clay and peat soils. In 1993, 1994 and 1995 observations were made concerning the disease susceptibility for:

- spidermite (*Tetranychus urticae*)
- mildew (*Micropsphaera polonica*)
- fungal disease (*Phoma exigua* var. *exigua*)

In addition to disease susceptibility, frost damage and flower prolificacy were also examined during the research. These factors are important namely to the ornamental value of the plants in parks and gardens.

In 1996 much attention was devoted to making detailed cultivar descriptions. This is/was necessary to insure the correct names of cultivars in the trial. It is evident that some cultivars are misnamed in cultivation and in trade.

Cultivar descriptions of *Hydrangea macrophylla* and *Hydrangea serrata* are, in certain books, divided based only on the color of the flower. This factor can change quite a lot according to the soil conditions. Therefore it is recommended with the release of a new cultivar that an exact description accompany it.

Included with the plant descriptions is data about frost susceptibility, flower scorching and other particulars. Synonyms were noted in the description list because they are so widely used.

During the research period slides were made and herbarium material was collected to help identify the plants now and in the future. The best 40 cultivars in this project are listed as well.

At the end of the research period, the best plants were, on suggestion of the 'Culturegroup *Hydrangea* Boskoop', donated to a well know amusement park (De Efteling) to promote the better assortment to the general public. The gardens of Arcen Castle received a collection as well.

Finally, for the preservation of the collection, plants were donated to the botanical gardens of the cities of Wageningen and Haren (Hortus Haren).

1 INLEIDING

Het cultuur- en gebruikswaardeonderzoek *Hydrangea* is in 1990 begonnen omdat er in de praktijk problemen waren met de bloeirijkheid bij enkele cultivars van *Hydrangea macrophylla*. Dit onderzoek heeft als doel antwoord te geven op deze vraag en verder cultuur- en gebruikswaardegegevens te verzamelen van het in cultuur zijnde sortiment *Hydrangea macrophylla* en *Hydrangea serrata*. Het onderzoek wordt met dit rapport in 1998 afgesloten. Naast de bloei zijn vooral de onderlinge verschillen in ziektegevoeligheid tussen de cultivars steeds belangrijker geworden. Dit in verband met de door de overheid opgelegde strengere milieu-eisen bij de bedrijfsvoering.

Niet altijd is even duidelijk wat het verschil is in cultuur- en gebruikswaarde. Daarom een korte uitleg.

Bij de cultuurwaarde moet worden gedacht aan zaken die belangrijk zijn voor de producenten(kwekers) van het plantmateriaal. Te denken valt bijvoorbeeld aan: hoe gemakkelijk is de cultivar te vermeerderen, wordt hij door ziekten belaagd op de kwekerij en hoe snel groeit hij uit tot leverbare plant?

Bij de gebruikswaarde moet worden gedacht aan eigenschappen van de plant die voor 'gebruikers' interessant zijn. Aspecten als: de uiteindelijke grootte, de gezondheid, de groei op zandgrond en hoe de plant bloeit behoren hiertoe.

De *Hydrangea macrophylla* ook wel Hortensia genoemd is de laatste jaren weer erg populair. Zowel voor tuinen en parken alsook voor gebruik in de huiskamer wordt de plant volop gekweekt. De resultaten uit dit onderzoek kunnen direct worden gebruikt om de betere cultivars te kweken en daarmee de klanten van een goed produkt te voorzien. Dit zal de populariteit van het gewas ten goede komen.

In dit rapport wordt na de inleiding een overzicht gegeven van de opzet van het onderzoek en welke planten er zijn verzameld (hoofdstuk 2). Daarna wordt kort ingegaan op de wijze van waarnemen en de waarnemingen die voor de cultuur- en gebruikswaardegegevens belangrijk zijn (hoofdstuk 3).

De resultaten uit het onderzoek worden besproken en in een schema worden de beste planten weergegeven per categorie (hoofdstuk 4).

De conclusie volgt in hoofdstuk 5 en een literatuurlijst besluit het rapport.

In de uitgebreide bijlagen is een alfabetische lijst met beschrijvingen van de cultivars opgenomen met de kenmerken van de desbetreffende cultivar qua gezondheid, bloei, vorstgevoeligheid etc.

1.2 BESCHRIJVING VAN DE SOORTEN *HYDRANGEA MACROPHYLLA* EN *HYDRANGEA SERRATA*

Voordat de opzet van het onderzoek wordt besproken wordt hier eerst een zeer beknopt overzicht gegeven van de historie en kenmerken van de *Hydrangea macrophylla* en *Hydrangea serrata*. Deze twee soorten zijn eigenlijk nog niet lang bekend in het westen. Ze komen van nature voor in Japan. Vanaf ongeveer de 16^e eeuw zijn de Europeanen gaan reizen naar het oosten.

Vanaf die tijd zijn dan ook de eerste planten meegekomen. Vooral de Fransen, Engelsen en Nederlandser zijn hiervoor verantwoordelijk. De *Hydrangea* die in het wild voorkwam in Japan is door de Japanners daar al zeer lang gecultiveerd en aangeplant in hun tuinen en parken. Een *Hydrangea* vorm die de Japanners Ajsai noemen zou al 1200 jaar in cultuur zijn. Hoe de bolvormige of schermvormige bloeiwijzen zijn ontstaan is niet zeker. Misschien door mutatie of door bewust jarenlang te kruisen en selecteren in cultuur. Vanuit Japan zijn de planten ook naar China gebracht door allerlei handelskontakten. De Europeanen hebben ze daar ook gezien in tuinen. Het introduceren van de *Hydrangea*

macrophylla en *Hydrangea serrata* was dus eigenlijk het overbrengen van al bestaande cultivars naar Europa. Vanaf het begin van deze eeuw is door diverse kwekers veel gekruist en veredeld. Op dit moment zijn er rond de 500 cultivars geïntroduceerd. Zeer vele zijn inmiddels verdwenen of niet meer in cultuur.

Kenmerken

Van het geslacht *Hydrangea* is een uitvoerige studie gemaakt door Dr. Elizabeth McClintock in de vijftiger jaren. Zij onderscheidt vier subspecies binnen de soort *Hydrangea macrophylla*. Voor dit rapport zijn de *Hydrangea macrophylla* subsp. *macrophylla* en *Hydrangea macrophylla* subsp. *Serrata* de belangrijkste. In dit verslag zullen ze gewoon *Hydrangea macrophylla* en *Hydrangea serrata* genoemd worden om bij het algemene taalgebruik aan te sluiten. De *Hydrangea macrophylla* komt voor langs de kust terwijl de *Hydrangea serrata* meer in de bergen voorkomt. Van deze laatste wordt daardoor de betere winterhardheid verklaard die bij sommige cultivars in het onderzoek is gevonden.

Over de kleur van de bloemen is zeer veel onduidelijkheid. De kleur is grofweg te verdelen in wit, roze, en roze/rood. In principe kunnen de roze en roze/rode bloemen blauw worden gemaakt als de omstandigheden gunstig zijn. Dit betekent in de praktijk dat er een lage zuurgraad (pH 4-4,5) in de grond of het groeimedium moet zijn. Bovendien moeten er ook aluminiumionen beschikbaar zijn voor de plant. In de beschrijvingen zijn o.a. de kleuren aangegeven, deze moeten als een indicatie worden gebruikt.

De bloeiwijze van de *Hydrangea* bestaat uit grote lokbloemen ook wel steriele bloemen genaamd. De kleine bloemen zijn de fertiele bloemen. Deze kunnen tot een doosvruchtje uitgroeien waarin zaad zit. Bij de steriele bloemen is het duidelijk zichtbare deel de sepaal (kelk) genaamd. Vaak zit hier bovenop, nog een klein 'bloemetje' met de kroonbladen, meeldraden en stamper. De bloeiwijzen kunnen twee hoofdvormen hebben: het scherm (met de lokbloemen aan de buitenkant en de fertiele bloemen binnenin) en de bolvormige bloeiwijze (met de verborgen fertiele bloemen). Het scherm komt vaak voor bij de *Hydrangea serrata*. De bolvormige bloeiwijze die ook vaak hortensia wordt genoemd bij de *Hydrangea macrophylla*.

In de praktijk worden de schermvormige bloeiwijze ook aangeduid als 'Lacecap', dit is een Engels woord, of Teller, dit is een Duits woord wat bord betekent.

Voor de laatste jaren zijn diverse boeken verschenen over *Hydrangea*. In deze boeken kan de geïnteresseerde lezer meer algemene informatie vinden. Zie hiervoor de literatuurlijst in de bijlage 2.

2 OPZET VAN HET ONDERZOEK

2.1 VERZAMELEN MATERIAAL

In mei 1990 is dit onderzoek begonnen met het verzamelen van cultivars van *Hydrangea macrophylla* en *Hydrangea serrata*. In twee dagen tijd, zijn toen zoveel mogelijk cultivars verzameld bij kwekers die een *Hydrangea macrophylla* en *Hydrangea serrata* sortiment voer(d)en. Dit gebeurde op onderstaande kwekerijen:

A.G.M. van Haastert te Boskoop,
P.A. Looman te Boskoop,
A.J. Looman en Zn. te Boskoop,
J.J. Looman en Zn. te Boskoop,
Fa. C.J. van Eck & Zn. te Boskoop,
G. A. van Klaveren te Hazerswoude,
Darthuizer Boomkwekerijen, te Leersum,
P.G. Zwijnenburg te Boskoop,
Fa. Peter van Zoest te Reeuwijk,
Gebr. Kolster BV te Boskoop,
F. J. Grootendorst te Boskoop,
R. Bulk te Boskoop,
Gebr. de Jong te Boskoop,
Vof A.J. le Clercq, te Alpen a/d Rijn,
H. Vermeulen te Boskoop,
Boomkwekerij Libo te Baexum,
Houdijk, te Boskoop,

Verder is materiaal verzameld bij E. J. Oostindie liefhebber/verzamelaar werkzaam op tuincentrum Florida te Boskoop (dit tuincentrum bestaat anno 1998 niet meer) en bij arboretum Kalmthout te België (H. van Trier).

Van iedere cultivar of ras zijn in principe 25 onbewortelde stekken genomen tenzij de grootte van de stekplant dit niet toeliet. Er is uitgegaan van stek omdat op deze wijze het materiaal het eenvoudigst uniform is te verzamelen.

Door een oproep in het vakblad 'De Boomkwekerij' en de daarna gelegde contacten is het verzamelen voortgezet. Op de volgende kwekerijen is toen materiaal verzameld: D'n Oerts VOF te Tilburg en A. van Zoest BV te Reeuwijk.

Hieronder volgt een overzicht van de verzamelde cultivars.

De namen zijn de door de kwekers gebruikte namen welke toen nog niet gecontroleerd waren op juistheid. In enkele gevallen is een datum weergegeven ter onderscheid van de verschillende herkomsten.

De volgende cultivars zijn verzameld:

Hydrangea macrophylla

- 'Adria'
- 'Aduarda' 20/7/90
- 'Aduarda' 11/7/90
- 'All Summer Beauty'
- 'Alpenglühén'
- 'Altona'
- 'Ami Pasquier'
- 'Atlantic'
- 'Ayesha'
- 'Bachstelze'
- 'Belzonii'
- 'Benelux'
- 'Bergfink'
- 'Blauerzweg'
- 'Blaumeise' 2/7/90
- 'Blaumeise' 6/2/91
- 'Blue Prince'
- 'Bodensee'
- 'Bouquet Rose'
- 'Brugg'
- 'Buchfink'
- 'Clara'
- 'Dart's Songbird'
- 'Deutschland'
- 'Domotoi'
- 'Eisvogel'
- 'Eldorado'
- 'Elster'
- 'Europa'
- 'Flamingo'
- 'Forest Foster' 2/7/90
- 'Forest Furest' 17/12/90
- 'Freudenstein'
- 'Gartenbaudirektor 'Kühnert'
- 'Générale Vicomtesse de Vibraye'
- 'Geoffrey Chadbund' 28/8/90
- 'Geoffrey Chadbund' 2/7/90
- 'Gerda Steiniger'
- 'Gertrud Glahn'
- 'Gimpel'
- 'Glowing Embers'
- 'Grant's Choice'
- 'Grasmücke'
- 'Hamburg'
- 'Holstein'
- 'Hortulanus H. Witte'
- 'Hörnli'
- 'Immaculata' 19/6/90
- 'Immaculata' 11/9/91
- 'James Grant'

- 'Jumbo' of 'Tornado' 2/7/90
- 'Kardinal'
- 'King George V'
- 'Kluis Superba'
- 'Koningin Wilhelmina'
- 'Kristel' of 'Christel'
- 'La France'
- 'Lanarth White'
- 'Lemmenhof'
- 'Leuchtfeuer'
- 'Libelle' 15/6/90
- 'Lilacina'
- 'Louis Sauvage'
- 'Lovbla'
- 'Maculata' 2/7/90
- 'Maculata' 28/8/90
- 'Mad. Emile Mouillère' 19/6/90
- 'Mad. Emile Mouillère' 10/7/90
- 'Mad. G.J. Bier'
- 'Maréchal Foch' 28/8/90
- 'Maréchal Foch' 2/7/90
- 'Mariesii' 11/7/90
- 'Mariesii' 26/6/90
- 'Mariesii' 19/6/90
- 'Mariesii' 2/7/90
- 'Mariesii' Hort. 11/7/90
- 'Mariesii Perfecta' 26/6/90
- 'Mariesii Silver'
- 'Masja' 15/6/90
- 'Masja' 26/6/90
- 'Masja' 11/9/91
- 'Mausmee' 2/7/90
- 'Mein Liebling'
- 'Miss Belgium'
- 'Miss Hepburn'
- 'Mousmée' 20/7/90
- 'Möwe'
- 'Mücke'
- 'Nigra'
- 'Nikko Blue'
- 'Otaksa' 28/8/90
- 'Otaksa' 2/7/90
- 'Parsifal'
- 'Pfau'
- 'Pia' 28/8/90
- 'Pia' 26/6/90
- 'Pink Princess'
- 'Prinses Beatrix'
- 'Red Baron'
- 'R.F. Felton'
- 'Romance'
- 'Rotkehlchen'
- 'Rotschwanz'
- 'Soeur Thérèse'
- 'Souvenir de Mme E. Chautard' 10/7/90
- 'St. Claire'
- 'Sybilla'
- 'Taster'

- 'Taube'
- 'Tokio's Delight'
- 'Tovelit'
- 'Tricolor'
- 'Vaster'
- 'Vasterival'
- 'Veitchii' 2/7/90
- 'White Wave' 27/6/90
- 'White Wave' 2/7/90
- 9970
- 'Zaunkönig'
- nummer 1 'Bicolor'
- nummer 2
- nummer 3 = 'Compacta' 2/7/90
- nummer 4 = 'Glowing Embers'
- nummer 5 Zaailing van 'Blue Bird'
- nummer 14
- nummer 26

Hydrangea serrata

- 'Acuminata' 26/6/90
- 'Intermedia' 19/6/90
- 'Angustata'
- 'Benigaku'
- 'Blue Deckle' 2/7/90
- 'Blue Deckle' 10/7/90
- serie Camaïeu
- var. chinensis
- 'Diadem'
- 'Impératrice Eugénie' 20/7/90
- 'Empératrice Eugénie' 2/7/90
- 'Grayswood'
- 'Japonica'
- 'Intermedia' 28/8/90
- var. koreana
- 'Maiko' 8/6/90
- var. oamacha
- 'Preziosa'
- 'Prolifera' 10/7/90
- 'Prolifera' roze 10/7/90
- 'Pulchra' 8/6
- 'Ramis Pictis'
- wilsonii
- 9297

2.2 VERMEERDERING

Al het uitgangsmateriaal is verzameld op de genoemde kwekerijen en in een plastic zak gestopt. In iedere zak is een etiket gedaan met de door de verstrekker gebruikte cultivarnaam. Er is topstek genomen. Na aankomst op het Proefstation zijn de stekken gemaakt, weggestoken in een standaard stekmengsel en daarna weggezet in de kas. Bij het stekken is geen groeistof gebruikt. Het stek is daarna afgedekt met doorschijnend folie. Eenmaal per week is het stek gelucht.

2.3 OPKWEK PLANTMATERIAAL

Nadat de stekken waren beworteld (in ongeveer 3 weken tijd) zijn de stekken opgepot in een P11. De opgepote planten zijn in de kas overwinterd. In het voorjaar van 1991 zijn de planten nogmaals verpot dit keer naar een C1,5. Tijdens het groeiseizoen 1991/1992 is twee keer getopt. Hierdoor zijn mooi vertakte planten gevormd. In het voorjaar van 1992 zijn de planten teruggesnoeid en klaargemaakt voor het uitplanten op de drie proeflocaties.

2.4 PROEFOPZET OP VEEN, KLEI EN ZANDGROND

Om goed vergelijkbare onderzoeksresultaten te krijgen is o.a. uitgegaan van stekmateriaal. Reeds eerder is aangegeven dat op deze wijze het materiaal redelijk uniform is te krijgen. Ook door het stek zelf op te kweken onder dezelfde omstandigheden zijn de verschillen zoveel mogelijk beperkt gebleven.

Voordat de opgekweekte planten konden worden uitgeplant is er eerst een plantschema gemaakt. Alle verzamelde cultivars(herkomsten) hebben een nummer gekregen. Er waren 149 herkomsten dus de planten zijn genummerd van nummer 1 tot en met 149. Met behulp van het statistische computerprogramma Genstat is daarna een loting uitgevoerd met 5 blokken (herhalingen) per proeflocatie. D.w.z. dat ieder nummer/herkomst vijf keer voorkomt op één proefveld. De loting is drie keer uitgevoerd omdat er drie proeflocaties zijn. Totaal zijn van iedere herkomst/cultivar dus 15 planten uitgeplant verdeeld over drie proefvelden. Er is een proefveld op veen in Boskoop (Proefstation) aangeplant (pH 5,9). Een proefveld op klei in Lienden (proeftuin 'De Boutenburg') dit is na een jaar verplaatst naar het Proefstation in Lelystad (pH 7,4). De derde locatie is op zandgrond in Horst (proeftuin Horst) aangeplant (pH 6,3).

Het planten is gebeurd op regels. Tussen de planten is een onderlinge afstand van 1,5 meter aangehouden. Tussen de regels is een afstand van 1,25 meter aangehouden.

Nadat de planten zijn geplant is het perceel onkruidvrij gehouden.

Ziektebestrijding is met opzet niet toegepast om de eventuele aantastingen de vrije loop te laten gaan.

3 WAARNEMINGEN

Al tijdens de opkweekfase is begonnen met oriënterende waarnemingen. Op basis van literatuurgegevens is gekeken of de volgende ziekten en plagen voorkomen:

- bonespintmijt (*Tetranychus urticae*)
- meeldauw (*Micropsphaera polonica*)
- bladvlekkenziekte (*Phoma exigua* var. *exigua*)
- bladvlekkenziekte (*Septoria hydrangeae*)

Alle in de planten aangetroffen ziektebeelden zijn gedetermineerd door deskundigen op het speciale vakgebied (Plantenziektkundige Dienst te Wageningen en Proefstation collega's) om de aantasting precies vast te stellen. De volgende ziekten en plagen zijn vastgesteld:

- bonespintmijt (*Tetranychus urticae*)
- meeldauw (*Micropsphaera polonica*)
- bladvlekkenziekte (*Phoma exigua* var. *exigua*)
- groene appelwants (*Lygocoris pabulinus*)

De schimmel *Septoria hydrangeae* welke vaak in de literatuur wordt genoemd bij *Hydrangea* is opmerkelijk genoeg nooit waargenomen !

Alleen op de locatie in Lelystad (kleigrond) is verder schade geconstateerd door de groene appelwants (*Lygocoris pabulinus*). Dit is een klein, 5 - 6,5 mm, insect dat helder groen van kleur is. De wantsen zijn moeilijk te vinden. Gele vangplanten zijn nodig geweest om ze waar te nemen en te identificeren. In de aangeprikte bladeren ontstaan kleine gaatjes die uitgroeien tot grote gaten en achterblijven in de groei. Dit vormt de wantsenschade. Als er in de plantbeschrijvingen wordt gesproken van wantsen wordt voornoemde aantasting bedoeld. Ook in Engeland is tijdens een studiereis deze schade waargenomen. De Engelsen noemen dit insect de capsid bug.

Na het uitplanten zijn de waarnemingen systematisch opgezet. Dit hield in dat in principe ieder jaar het volgende werd geobserveerd.

De vorstschade werd in het voorjaar/voorzomer vastgesteld. Beoordeeld werd of de plant: geheel niet was bevroren, goed uitliep na bevriezen, slechts met een enkele scheut terugkwam na bevriezen of geheel was bevroren.

In de zomermaanden zijn de ziekten waargenomen (bladvlekken en spint). Het precieze tijdstip waarop dit gebeurde werd per jaar vastgesteld afhankelijk van de ontwikkeling en het voorkomen van de ziekten en plagen. In de zomermaanden werd ook de bloeirijkheid bepaald door de hoeveelheid bloemen per plant te tellen. In het najaar zijn de collecties nogmaals doorgelopen op ziekten. Meeldauw trad steeds later in het jaar op en werd daarom pas in het najaar waargenomen. De aantastingen waren nooit ernstig. In kwekerijen kan meeldauw wel een groot probleem zijn. Waarschijnlijk doordat de planten op een ruimere afstand stonden, dan in de kwekerijen, zijn de aantastingen beperkt gebleven.

De meeste waarnemingen werden met een cijferschaal van 1 tot 5 vastgelegd. Ieder getal staat voor de mate van aantasting in procenten op het blad. Hoe hoger het cijfer hoe ernstiger de aantasting. Door met een cijferschaal te werken konden de resultaten statistisch worden verwerkt. Meer gegevens over de gebruikte codes zijn te zien in bijlage 3. De cijferpercentages zijn omgezet in begrippen als bijvoorbeeld een lichte, matige of zware aantasting.

4 RESULTATEN: HET BETERE SORTIMENT

Omdat er binnen de soorten *Hydrangea macrophylla* en *Hydrangea serrata* heel veel cultivars zijn, is er een indeling gemaakt in categorieën om enig overzicht te krijgen binnen het sortiment.

4.1 CATEGORIE INDELING EN KENMERKEN

Soort:

Hydrangea macrophylla

- steriele bloemen door de hele bloeiwijze
- meestal geen verkleuring na de bloei
- lengte/breedte verhouding blad meestal kleiner dan 2
- blad leerachtig,
- dikke twijgen meestal groen,
- doosvrucht 6 mm

Binnen de soort kunnen een bolvormige bloeiwijze en een schermvormige bloeiwijze worden onderscheiden. Verder zijn diverse kleuren mogelijk, namelijk: roze-blauw, rood, wit, rood-roze, wit-roze.

Soort:

Hydrangea serrata

- steriele bloemen aan de rand van de bloeiwijze
- meestal sterke roodverkleuring na bloei
- lengte breedte verhouding blad meestal groter dan 2
- blad papierachtig
- dunne twijg meestal donker
- doosvrucht 6 mm

Binnen de soort kunnen een bolvormige bloeiwijze en een schermvormige bloeiwijze worden onderscheiden. Verder zijn diverse kleuren mogelijk, namelijk: roze-blauw, rood, wit, rood-roze, wit-roze.

Keuringen

In 1994 en 1995 is totaal 3 keer gekeurd door kwekers van de 'Gewasgroep *Hydrangea* Boskoop' en de LTO landelijke Hortensia Commissie. Omdat de keuring vanwege de tijd slechts op een blok is uitgevoerd is het resultaat minder betrouwbaar en volledig als van de proefwaarnemingen. Hier werden immers 15 herhalingen bekeken. Gekeurd werd op vier kenmerken t.w.: de bloemvorm/knoppen, de bladkwaliteit, de vorm van de plant en het aantal bloemen. In het algemeen ondersteunde de keuringsresultaten de onderzoeksresultaten.

4.2 OVERZICHT VAN DE BESTE PLANTEN QUA GEZONDHEID, VORSTGEVOELIGHEID ETC.

Resultaten uit het onderzoek: de top 15 per categorie.

Zoals eerder vermeld zijn er veel waarnemingen uitgevoerd. Van al deze waarnemingen zijn de gegevens wat betreft de ziektegevoeligheid voor meeldauw, spint, bladvlekkenziekte, doodgaan en vorstschade samengevoegd. Hierna is door middel van statische verwerking een totaaloverzicht samengesteld met de beste 15 planten per categorie. Bovenaan elk rijtje staat de beste plant en naar beneden toe aflopend worden de planten steeds iets minder goed. Het komt vaak voor dat er niet voldoende planten in een bepaalde categorie voorhanden zijn. Dan is het rijtje gewoon kort(er). Zoals bijvoorbeeld bij de witte cultivars. Soms kwamen meerdere cultivars dubbel voor. Deze zijn dan niet twee keer opgenomen. Enkele planten komen ook in meerdere rijtjes voor als ze een andere kleur hebben aangenomen (bijvoorbeeld 'Sibilla').

De ziekten welke zijn beoordeeld zijn in principe niet dodelijk voor de plant. Wel wordt de plant ernstig aangetast in de sierwaarde. De bladeren krijgen bij bladvlekkenziekte zoals de naam al aangeeft bladvlekken die bruine plekken vormen. Bij ernstige spintschade kan bladval optreden, wat nadelig is voor de sierwaarde.

In principe zijn de planten allemaal geschikt voor winterhardheids zone 6a. In de praktijk lopen de planten vaak al vroeg uit in het voorjaar en op het moment dat er dan nachtvorsten optreden, bevriezen de knoppen of jonge, pas uitgelopen, plantendelen. Dit geeft grote schade omdat de plant als het ware van voren af aan moet beginnen.

In de regel wordt in de maand augustus afhankelijk van de heersende temperatuur de bloemknop gevormd voor de zomer daarop. Bij (nacht)vorst die knoppen beschadigt of jonge ogen betekent dit dus dat de bloei een jaar wordt overgeslagen. Tijdens het onderzoek is dit enkele keren voorgekomen.

Hydrangea macrophylla

bloeiwijze: bol

roze-blauw

'Maréchal Foch'
'Pink Princess'
'Bodensee'
'Tovelit'
'Sibilla'
'Altona'
'St. Claire'
'Hamburg'
'Pia'
'Europa'
'Freudenstein'
'King George VII'

bloeiwijze: bol

rood

'Madame G.J. Bier'

bloeiwijze: bol

wit

'Madame Emile Mouillère'

bloeiwijze: bol

rood-roze

'Sibilla'
'Hermann Dienemann'
'Alpenglüh'

bloeiwijze: bol
 wit-roze 'Souvenir de Mme. E. Chautard'
 'La France'
 'Ayesha'

bloeiwijze: scherm
 roze-blauw 'Lilacina'
 'Dart's Songbird'
 'Mousmée'
 9970
 'Mariesii Perfecta'
 'Blaumeise'
 'Eisvogel'
 'Taube'
 'Ayesha'
 'Geoffrey Chadbund'

bloeiwijze: scherm
 rood 'Kardinal'

bloeiwijze: scherm
 wit 'Veitchii'
 'Tricolor'
 'Libelle'

bloeiwijze: scherm
 rood-roze 'Geoffrey Chadbund'

bloeiwijze: scherm
 wit-roze 'Tokyo Delight'
 'Mariesii Perfecta'
 'Mariesii'
 'Tricolor'
 'Belzonii'

Hydrangea serrata

bloeiwijze: bol
 roze-blauw 'Preziosa'

bloeiwijze: scherm
 roze-blauw 'zaailing Bluebird'
 'Prolifera'
 'Impératrice Eugénie'
 'Rosalba'
 9297
 'Blue Deckle'
 'Spreading Beauty'

bloeiwijze: scherm
wit

'Japonica'
'Ramis Pictus'

bloeiwijze: scherm
rood-roze

wilsonii

bloeiwijze: scherm
wit-roze

'Intermedia'
serie Camaïeu

5 CONCLUSIE

Het aantal *Hydrangea macrophylla* en *Hydrangea serrata* cultivars is erg groot. Het herkennen van de cultivars is daarom een lastige zaak. Er zijn weinig goede cultivarbeschrijvingen voor handen. Regelmatig worden er cultivarnamen vertaald en ook worden cultivars van een nieuwe naam voorzien. Dit wordt vaak voor handelstechnische redenen gedaan. Helaas maakt dit de verwarring groter.

Binnen het grote aantal cultivars zitten aanzienlijke verschillen qua cultuur- en gebruikswaarde.

Uitgebreide details hiervan zijn weergegeven bij de beschrijvingen van de planten in de bijlage 1.

Voor de dagelijkse praktijk is onderscheid gemaakt in een aantal categorieën binnen de soorten *Hydrangea macrophylla* en *Hydrangea serrata*. Deze bestaan o.a. uit: een bolvormige en schermvormige bloeiwijze. Hierbinnen is weer een onderscheid te maken qua kleur. De kleur is echter een weinig stabiele factor welke onder invloed van de pH en aluminium-beschikbaarheid in de grond behoorlijk kan variëren.

In dit onderzoek is een poging gedaan een aantal belangrijke kenmerken op een rijtje te zetten. Vooral de gevoeligheid voor spint, bladvlekkenziekte, meeldauw, vorstgevoeligheid en bloeirijkheid is onderzocht. Er zijn grote verschillen geconstateerd en de volgende planten kunnen worden aanbevolen om te kweken en aan te planten. Deze zijn aanbevolen omdat ze gezond zijn, weinig vorstgevoelig en rijk bloeien.

Aan te bevelen cultivars alfabetisch:

Hydrangea macrophylla

'Alpenglühén'
'Altona'
'Ayesha'
'Blaumeise'
'Belzonii'
'Bodensee'
'Dart's Songbird'
'Eisvogel'
'Europa'
'Freudenstein'
'Geoffrey Chadbund'
'Hamburg'
'Hermann Dienemann'
'Kardinal'
'King George VII'
'La France'
'Libelle'
'Lilacina'
'Madame Emile Mouillère'
'Madame G.J. Bier'
'Maréchal Foch'
'Mariesii'
'Mariesii Perfecta'
'Mousmée'
'Pia'
'Pink Princess'
'Sibilla'
'Souvenir de Mme. E. Chautard'
'St. Claire'

'Taube'
'Tokyo Delight'
'Tovelit'
'Tricolor'
'Veitchii'
9970

Hydrangea serrata

'Blue Deckle'
'Impératrice Eugénie'
'Intermedia'
'Japonica'
'Preziosa'
'Prolifera'
'Ramis Pictus'
'Rosalba'
'Spreading Beauty'
wilsonii
serie Camaïeu
'zaailing Bluebird'
9297

Bijlage 1

BESCHRIJVINGEN VAN DE CULTIVARS ALFABETISCH:

Hierna treft u een alfabetisch gerangschikte naamlijst aan met daarop een beschrijving van de plant en de verzamelde gegevens uit de proef. De correcte naam staat steeds in **vetgedrukte letters**. Alle namen beginnen eerst met de geslachtsnaam. Deze begint met een hoofdletter (*Hydrangea*). Daarna komt de soortnaam met een kleine letter (*serrata*). Vervolgens staat er de cultivarnaam die tussen hooggeplaatste komma's is gezet en begint met een hoofdletter ('Brugg'). Daarachter staan onder het kopje synoniemen (steeds dun gedrukt), niet correct gespelde namen, vertalingen, handelsaanduidingen en ongeldige namen die worden gebruikt voor dezelfde plant.

Bijvoorbeeld: *Hydrangea macrophylla* 'Blaumeise' synoniem: 'Blue Sky,' etc.

De beschrijvingen van de planten zijn uitvoerig en bedoeld om behulpzaam te zijn bij determinatie.

De beschrijvingen zijn op een standaard manier uitgevoerd, na overleg met de *Hydrangea* specialisten Hélène Bertrand (die de UPOV-collectie beheert) in Frankrijk en Tony Lawson-Hall en Brian Rothera (die de Engelse nationale collectie beheren) in Engeland.

Als waarnemingstijdstip is steeds de volle bloei gekozen. Deze wordt vastgesteld door te kijken naar de echte (fertiele) bloemen ! Bij de bolvormige bloemen zitten deze verborgen tussen de lokbloemen en zijn klein. De bloeiwijze moet dus voorzichtig worden geopend met de hand om te kunnen zien wanneer de plant in de volle bloei is. Dit standaard 'volle bloei' tijdstip is belangrijk omdat de bloemen van vorm, kleur en afmeting kunnen veranderen tijdens het seizoen. Vroeger of later waarnemen of steeds op een andere tijd kunnen het beeld vertroebelen bij determinatie.

Voor de beschrijving van het blad is gekozen voor bladeren aan een vegetatieve scheut (dus zonder bloem). Elke keer is het vierde bladpaar gekozen vanaf de top van de scheut gerekend. Ook hier geldt dat dit is gedaan op het moment van de volle bloei. De bladeren onder een bloem wijken namelijk af van de normale vorm en zijn daarom niet goed bruikbaar.

De bloeitijden zijn ook aangegeven. Een onderverdeling wordt gemaakt in vroeg, midden en laat. Vroeg betekent volle bloei voor 15 juli. Midden betekent volle bloei tussen 15 juli en 1 augustus en laat betekent bloei na 1 augustus. Uiteraard kunnen de data per lokatie en jaar verschillen. Het tijdstip moet daarom als indicatie worden gezien. Wel is het zo dat in de regel de vroege cultivars vroeg blijven bloeien in een laat jaar. Hetzelfde geldt voor de midden en late cultivars.

Voor de hoogte van de planten geldt dat ook zij kunnen verschillen op de verschillende locaties. De hoogte is waargenomen in 1996 na 4 groeiseizoenen. Dwerg betekent hoogte rond de 50 - 60 cm, midden betekent rond de 90 cm en hoog is rond de 110 cm. Op kleigrond bleven de planten achter ten aanzien van de veen- en zandgrond. De grootste planten waren daar maar rond de 90 cm. De onderlinge verschillen waren daar kleiner.

Af en toe is er genoteerd virus of luis. Deze zijn niet speciaal genoemd bij de ziekten. De aantastingen waren dermate gering dat er geen specifiek onderscheid is gemaakt.

BESCHRIJVINGEN VAN DE PLANTEN ALFABETISCH:*Hydrangea* 'Ayesha' zie:*Hydrangea macrophylla*
'Ayesha'

***Hydrangea macrophylla* 'Adria'**

Winner	: August Steiniger, Tönisvorst, Duitsland, 1957
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand, wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: +/- vlak
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-13 cm : breedte = 5 - 8,5 cm
Textuur	: glad
Bladvorm	: ovaal, aan de basis van de bladvoet nerven vrij evenwijdig
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: soms iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel : lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: rond en roodachtig
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfmond
Bloeiwijze : doorsnede	: 12-14 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze/blauw
Randbloem doorsnede	: 3-4 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal en rond
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: blauw, veel bloemknoppen binnenin
stamper	: blauw
stijl	: 3
meeldraden	: (9) 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is te forceren	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht tot matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht tot matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: geen
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig tot goed

Deze cultivar wordt op dit moment tamelijk veel gebruikt als potplant. Op kleigrond met een hoge pH is er chlorose opgetreden. Deze cultivar heeft ook schade ondervonden van de groene appelwants. Dit uitte zich in kleine gaatjes in de bladeren.

Hydrangea macrophylla 'Aduarda' zie:

Hydrangea macrophylla
'Mariesii Perfecta' en 'Mousmée'

***Hydrangea macrophylla* 'All Summer Beauty'**

Winner	: onbekend; herkomst Amerika: vóór 1956
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood, soms rode strepen onder vierde bladpaar bij sterke groei
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 9,5 - 15 cm : breedte = 5-10 cm
Textuur	: vlak
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja : onderzijde ja, nerven plus okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,75 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: rood
Knoppen	: rood en spits
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-14 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze, blauw, wit/roze uitbloeiend
Randbloem doorsnede	: 2 - 3,5 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4-5
Rand sepalen	: gaaf, fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: witte pollen, gesloten blauw
bloemknop	: roze en blauw
stamper	: roze en blauw
stijl	: 3
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja ?
Plant is forceerbaar	: ja ?
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: minder goed op klei
Bloeirijkheid	: goed, op klei zeer matig

Deze cultivar zou op het eenjarige hout bloeien. Dit hebben we niet kunnen constateren tijdens het onderzoek. Als dit echter juist zou zijn zou de plant ieder jaar bloeien. Voor de sierwaarde is dit een belangrijk gegeven. Deze plant is chlorose gevoelig op klei, heeft soms wat last van luis en ook de groene appelwants kan in deze plant voorkomen.

***Hydrangea macrophylla* 'Alpenglühn'**synoniemen:
'Alpenglühn, 'Alpenglow'

Winner	: Brugger, Tett nang, Duitsland, 1950
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-11 cm
	: breedte = 6,5 - 7,5 cm
Textuur	: glimmend en vlak
Bladvorm	: ovaal/rond en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbehaving	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2,5 cm
Bladsteelbehaving	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: langwerpig, groen, roodachtig aan de top
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-rond tot rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 14-17 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, rood/roze, soms een witte streep zichtbaar
Randbloem doorsnede	: 3-5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: driehoekig, onregelmatig, rond
Aantal sepalen per bloem	: 4 soms 3
Rand sepalen	: gaaf, soms een enkele tand 3 mm
Fertiele bloem	
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten wit, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 2, 3
meeldraden	: 9, 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: zeer gering
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Enkele bloemen zijn op de planten mooi opgedroogd tot een droogbloem. De groene appelwants heeft schade veroorzaakt in Lelystad op de klei.

***Hydrangea macrophylla* 'Altona'**synoniem:
'Athone'

Winner	: H. Schadendorff, Wedel, Duitsland, 1931
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood rand, wit van binnen, soms rode streepjes
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ² , in 1996 minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol, gegolfd
Bladglans	: ja, iets !
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-14 cm : breedte = 8,5 - 11 cm
Textuur	: grof, donkerder blad dan 'Europa' en spitsere top blad !
Bladvorm	: ovaal, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: grof gezaagd 3 mm
Bladrand verkleuring	: nee, in 1996 soms iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 4 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, iets rood aan de bovenkant
Knoppen	: stomp/rond, roodachtig/groen, soms ook langwerpig
Bloemvorm	: hortensia type; +/- rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 12-17 cm
Randbloem kleur(steriel)	: iets gespikkeld, egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 5 cm
Sepalen overlappend	: ja, gedeeltelijk
Vorm sepalen	: rond en puntig, driehoekig, iets golvend
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: +/- gaaf, grof getand tot 3 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: blauw gesloten, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3
meeldraden	: 10, 12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen

De oudere bloemen verkleuren bij uitbloeien donkerrood en drogen op. Luis is waargenomen op de planten. Gaatjes door wantsen zijn geconstateerd op de kleigrond. Deze cultivar kan gemakkelijk worden verward met de cultivars 'Hamburg' of 'Europa'. Op de volgende wijze kunnen ze worden onderscheiden. 'Altona' heeft kleinere bladeren met een duidelijke spitse punt. Tevens heeft de plant meer bloemen die in de herfst een mooie rode kleur geven. 'Hamburg' heeft minder bloemen maar wel grotere bloeiwijze zodat het blad meer verborgen is. De bloemen zijn blauwer dan die van 'Altona' en 'Europa'. De herfstkleur is niet zo rood. 'Europa' heeft afstaande knoppen in tegenstelling tot 'Altona' en 'Hamburg'.

***Hydrangea macrophylla* 'Ami Pasquier'**

Winner	: E. Mouillère, Vendôme, Frankrijk, 1930
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: dwerg tot midden
Kleur jonge stengel	: groen en rood, donkerrode stukken aanwezig
Kleur lenticellen	: rood rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: in 1995 en 1996 ja, in 1994 nee
Blad vegetatieve scheut	: hol tot vlak en iets gegolfd
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 8-10 cm
	: breedte = 5,5 - 7,5 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: rond/ovaal, spits topje
Bladkleur	: bovenzijde groen, roodachtig(aan top)
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde in 1996 nee, soms wel
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, rood, in 1996 bovenkant steel soms iets rood
Knoppen	: vrij stomp, roodachtig/groen
Bloemvorm	: hortensia type; vlak, vlak halfmond
Bloeiwijze: doorsnede	: 9-13 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 1,5 - 4 cm
Sepalen overlappend	: ja, gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal/rond en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf, fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze, soms wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee, op gronden met een lage pH kan het wel
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: niet goed op zand
Bloeirijkheid	: rijk

Award of Merit in 1953 toegekend door de Royal Horticultural Society (RHS). De planten bloeien rijk, wel zijn er enkele planten dood gegaan door de vorst. Luisgevoelig. Wantsgevoelig.

***Hydrangea macrophylla* 'Atlantica'**synoniem:
'Atlantic'

Winner	: onbekend, vóór 1931
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood en wit van binnen soms langwerpig
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol en vlak
Bladglans	: ja, in 1996 iets
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 9-14 cm : breedte = 7-12 cm
Textuur	: vlak
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden, in 1996 iets beharing laat in seizoen
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, in 1996 de bovenkant van de steel is soms wat roodachtig
Knoppen	: vrij rond, rood
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-rond en rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 8-13 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 2-3 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: driehoekig, rond, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3, soms 5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze, snel afvallend
kleur kroonbladen	: roze, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen, roze
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
kelk	: vijf, klein, groen
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar:	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht-matig
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: minder goed op klei
Bloeirijkheid	: goed

Gevoelig voor chlorose op de kleigrond. Wantsgevoelig. In de herfst kan het blad mooi rood verkleuren.

***Hydrangea macrophylla* 'Ayesha'**

synoniemen:

'Silver Slipper', 'Flieder', 'Sering', 'Seringbloemig', 'Uzu'

Winner	: onbekend; herkomst Japan: reeds lang in cultuur ook in Nederland
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen
Aantal lenticellen	: rood, wit van binnen, in 1996 sommige langwerpig
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd, in 1996 hol
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-16 cm
	: breedte = 7,5 - 10 cm
Textuur	: gegolfd, glimmend
Bladvorm	: ovaal, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja, in 1996 nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: nee, in 1996 iets ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 3 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: wat stomp, groen en iets rood
Bloemvorm	: hortensia type; aparte 'randbloemen' en echte bloemen in bloeiwijze; vlak tot vlak halfmond
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-22 cm
Randbloem kleur(steriel)	: gespikkeld, wit/roze
Randbloem doorsnede	: 1-2 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: rond, ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf, omgekruld naar binnen
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw, wat vergroeid aan elkaar
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: blauw
stijl	: 2, 3
meeldraden	: 10
kelk	: 3 - 4 mm, wit, aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoordeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig

Award of Merit 1974. Deze cultivar is een goed voorbeeld van een al bestaande cultivar die wordt omgedoopt voor handelstechnische redenen. Vooral de laatste 3 a 4 jaar duiken er nieuwe namen op voor deze bekende cultivar. Deze plant is onder de naam 'Domotoi' verzameld. De echte 'Domotoi' is echter een ander plant. Wantsgevoelig en chlorosegevoelig.

***Hydrangea macrophylla* 'Bachstelze'**

synoniemen/vertaling

Engels: 'Wagtail', vertaling Nederlands: 'Kwikstaartje'

Winner	: EFA Wädenswil, Zwitserland, 1987
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: iets hol tot vlak
Bladglans	: nee, topjes iets
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 7,5-11 cm
	: breedte = 4,5 - 8 cm
Textuur	: vlakke bladeren
Bladvorm	: ovaal, soms wat onregelmatig
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, aan de basis iets rood
Knoppen	: afstaand, klein en roodachtig aan de top voor de rest groen, meer naar onderen toe soms uitgelopen
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms begin 2 maar onduidelijk en zeker niet volledig
Bloeiwijze: doorsnede	: (6) 10-13 (20) cm
Randbloem kleur(steriel)	: gespikkeld, wit, bij uitbloei wit/roze
Randbloem doorsnede	: 2-4 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: rond/ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4
Rand sepalen	: gaaf, soms fijngetand
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten crème, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee, fertiele bloemen kunnen wel blauw worden
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: minder goed op klei
Bloeirijkheid	: gering

Een van de vele Teller-hybriden zoals ze ook vaak worden genoemd. Het woord Teller is Duits voor plat bord. Met een beetje fantasie is de bloemwijze als een bord te zien. Chlorose op kleigrond. Wantsgevoelig.

***Hydrangea macrophylla* 'Belzonii'**

Winner	: onbekend; herkomst Japan, reeds lang in cultuur
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ² , in 1995 en 1996 minder
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja, jonge blad
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 8-12 cm
	: breedte = 5,5 - 7 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde roodachtig(aan top)
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde iets rood
	: onderzijde groen, iets rood aan de basis
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: rood
Knoppen	: puntig soms roodachtig
Bloemvorm lacecap type	: ja
Aantal kransen sepalen	: 1, soms geen volledige, vijf tot zes bloemen
Bloeiwijze: doorsnede	: 4,5 - 10 cm
Randbloem kleur(steriel)	: vlekkelig, wit/roze, in 1995 iets blauw
Randbloem doorsnede	: 1,5 - 3 cm
Sepalen overlappend	: ja, in 1996 gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4, in 1996 soms 5
Rand sepalen	: fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze, in 1995 en 1996 blauw
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, lang
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Rode bladeren en rode herfstkleur. Gevoelig voor wantsen en chlorose.

***Hydrangea macrophylla* 'Benelux'**

Winner	: D. Baardse, Aalsmeer, Nederland, 1950
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood, wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: nee, in 1996 ja iets
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-17 cm
	: breedte = 10-15 cm
	: In 1996 dikke scheuten sterk gegroeid
Textuur	: grof
Bladvorm	: ovaal, in 1996 tot rond
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja op o.a. de hoofdnerf
	: onderzijde alleen okselbaarden op hoofdnerf
Bladrand	: grof gezaagd 3mm
Bladrand verkleuring	: ja soms rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen, nerven zijn aan onderzijde hoogliggend
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, iets rood aan basis
Knoppen	: klein, groen, afstaand, soms iets rood en rond (wat meer naar beneden toe)
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfmond
Bloeiwijze: doorsnede	: 14-17 cm
Randbloem kleur(steriel)	: +/- egaal, roze/blauw
Randbloem doorsnede	: 2-5 cm
Sepalen overlappend	: ja, behoorlijk
Vorm sepalen	: puntig, driehoekig, hartje blijft soms lichter (verblekend)
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 5
Rand sepalen	: gaaf, soms fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen die bruin worden
bloemknop	: blauw
stamper	: blauw
stijl	: 2, 3, 4
meeldraden	: ?
kelk	: groen, 5 en 6 tanden, 2 mm lang, soms wat aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht-matig
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: gering

Luis kan voorkomen. Enkele planten zijn doodgegaan door vorst. In de herfst verkleuren de bladeren rood. De bloemen kunnen mooi opdrogen.

***Hydrangea macrophylla* 'Bergfink'**

synoniemen/vertaling

Engels: 'Brambling', 'Mountain Finch', vertaling Nederlands: 'Keep'

Winner	: EFA, Wädenswil, Zwitserland, 1987
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: plusminus vlak en gegolfd
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-15 cm
	: breedte = 9-13 cm
Textuur	: glimmend blad
Bladvorm	: rond/ovaal, iets asymmetrisch
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden, ook op hoofdnerf wat haren
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2 - (3,5) cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, spits, groen soms roodachtig en afstaand, bij eerste en tweede bladpaar van af de top een rode lijn
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-12 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 3-5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk, aan de basis wat open
Vorm sepalen	: puntig, driehoekig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf, gegolfde rand
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: bruin/wit gesloten, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: zand
Bloeirijkheid	: matig

Chlorosegevoelig en wantsgevoelig.

Hydrangea macrophylla 'Bicolor' zie:

Hydrangea macrophylla
'Sensation 75'

***Hydrangea macrophylla* 'Blauer Zwerg'**

synoniemen:

'Låvbla', 'Lavblaa', 'Lovbla', 'Lovblau', 'Clara'

Winner	: August Steiniger, Tönisvorst, Duitsland, 1964
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: vrij donker lenticellen, rode rand, wit van binnen
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol en gegolfd
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-15 cm
	: breedte = 8-10 cm
Textuur	: golvend
Bladvorm	: ovaal, top iets spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde iets, alleen okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd 2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2 - 2,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, stomp, groen-roodachtig
Bloemvorm	: hortensia type; vlak half rond tot rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-17 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, vlekkelig, roze/paarse, in volle bloei verblekend vanaf toppen
Randbloem doorsnede	: 3-4 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3, soms 5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten bruin, witte pollen
bloemknop	: roze, blauw
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 12
kelk	: klein, groen, aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht-matig
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: minder goed op zand
Bloeirijkheid	: rijk

'Blauer Zwerg' is ook een plant die in het verleden is omgedoopt. Vaak is dit gebeurd omdat de oorspronkelijke plant onder kwekersrecht zat. De bloemen kunnen mooi drogen. De herfstkleur is geel. Wantsgevoelig. Enkele planten zijn dood gegaan. De correcte Deense schrijfwijze is Lavblå hoewel 'Blauer Zwerg' als cultivarnaam de voorkeur heeft.

***Hydrangea macrophylla* 'Blaumeise'**

synoniemen:

'Blue Sky', 'Teller Blue', 'Blauer Teller',

vertaling Engels: 'Blue Tit', 'Titmouse', vertaling Nederlands: 'Pimpelmees'

Winner	: EFA, Wädenswil, Zwitserland, 1979
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen, dikke stengel +/- 1 cm doorsnede
Kleur lenticellen	: rode rand wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd
Bladglans	: nee, wat dof van uiterlijk
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-19 cm
	: breedte = 6-14 cm
Textuur	: golvend
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde okselbaarden en of zijnerfjes
Bladrand	: fijn gezaagd 2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2-4 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, iets rood aan de basis
Knoppen	: klein, rond, roodachtig, wat roodachtigere tekening op de stengel
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms begin meer, daardoor onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-14 (17) cm
Randbloem kleur(steriel)	: vlekkelig, roze, roze/blauw, iets blauw voor sommige
Randbloem doorsnede	: 3-5 (7) cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: driehoekig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf, soms wat golvend
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze en blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze en blauw
stamper	: wit
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10 (5 mm lang)
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Een van de meest winterharde Teller-hybriden. Rode herfstkleur. Wantsgevoelig. Bloem droogt mooi op.

***Hydrangea macrophylla* 'Blauer Prinz'**synoniemen:
'Blue Prince', 'Red Prince'

Winner	: F. Matthes, Ottendorf-Okrille, Duitsland, 1925
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood en wit van binnen
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol en vlak
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 13-18 cm : breedte = 7,5 - 9 cm
Textuur	: glad
Bladvorm	: ovaal en spits, smaller lijkend door holle stand
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbehaving	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2 cm
Bladsteelbehaving	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, spits, groen soms iets rood
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-14 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze, roze/blauw
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 3,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk, soms niet, aan de basis open
Vorm sepalen	: ovaal puntig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: ?
stijl	: 2, 3
meeldraden	: 10
kelk	: klein, aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig

Chlorosegevoelig en wantsgevoelig.

Hydrangea macrophylla 'Blue Wave' zie:

Hydrangea macrophylla
'Mariesii Perfecta'

***Hydrangea macrophylla* 'Bodensee'**

Winner	: Brugger, Tettang, Duitsland, 1987
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja, in 1995 beetje rood aan de top
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: ja, iets
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-14 cm
	: breedte = 6-8 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 - 1 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: zeer klein, groen, rode lijn aan basis van de bladsteel
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-16 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze, roze/blauw
Randbloem doorsnede	: 3,5 - 5 cm
Sepalen overlappend	: ja en gedeeltelijk
Vorm sepalen	: driehoekig, soms zonder echte punt
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3, soms 6
Rand sepalen	: gaaf, fijngetand 2 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw/wit
kleur kroonbladen	: roze, blauw, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze, blauwachtig
stamper	: roze, wit
stijl	: 3, 4, wit
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

'Bodensee' is ook veel in gebruik als potplant. De *Hydrangea macrophylla* 'Heinrichsburg' van de veredelaar Kientzler (1988) zou volgens de literatuur op 'Bodensee' lijken. Chlorose-, luis-, en wantsgevoelig.

***Hydrangea macrophylla* 'Bouquet Rose'**synoniem:
'Bouquet Blue'

Winner	: E. Lemoine, Nancy, Frankrijk, 1907 of 1908
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen, kantig, iets van lijsten voelbaar
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja en nee, in '95 rood aan de top, in '96 rood door spint
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 9-12 cm : br = 5-7 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbehaving	: bovenzijde ja : onderzijde ja
Bladrand	: fijn gezaagd 2-3 mm
Bladrand verkleuring	: nee in 1994 en 1996, in 1995 -> ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0.5 - 2 cm
Bladsteelbehaving	: ja, zichtbaar in zonlicht
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, spits, groen
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze en roze/blauw, blauw
randbloem doorsnede	: 2 - 3,5 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4
Rand sepalen	: gaaf
fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze, in 1996 blauw
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: roze, in 1995 -> blauw, en wit in 1996
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijlen	: 2, 3
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig-zwaar
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Een van de eerste hybriden van de Franse kweker Lemoine. Op gronden met een lage pH (zure gronden) wordt de bloem blauw. Vaak wordt de plant dan ook 'Bouquet Blue' genoemd. Dit is een van de meest winterharde *Hydrangea* cultivars. De cultivar 'Générale Vicomtesse de Vibraye' lijkt erop. Een tamelijk veel gekweekte vorm. Luis- en wantsgevoelig. Herfstkleur roodachtig. Verdroogde bloemen door spintschade.

***Hydrangea macrophylla* 'Brugg'**synoniemen:
'Kristel', 'Christel', 'Cristel'

Winner	: E. Haller, Brugg, Zwitserland, 1971
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: dwerg tot midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 9,5 - 12 cm
	: breedte = 5,5 - 8 cm
Textuur	: vlak gemiddeld
Bladvorm	: ovaal, top spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen iets okselbaarden
Bladrand	fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: langwerpig, roodachtig
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfron
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 3 - 4,5 cm
Sepalen overlappend	: ja, gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal, driehoekig soms rond
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten wit, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering tot zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig

Planten zijn doodgegaan door vorst. Wantsgevoelig.

***Hydrangea macrophylla* 'Buchfink'**

synoniemen/vertaling

Engels: 'Finch', vertaling Nederlands: 'Schildvink'

Winner	: EFA, Wädenswil, Zwitserland, 1987
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood, zeer klein
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: nee, iets aan topje
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-15 cm
	: breedte = 7-10 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: rond, ovaal, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde ja, op de nerven en okselbaarden
Bladrand	fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2 - 2,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, bovenkant roodachtig gevlekt aan de kant van het blad
Knoppen	: klein, spits, roodachtig, bovenste drie bladparen rode rand bij de knop
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms begin meer
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-18 cm
Randbloem kleur(steriel)	: iets vlekkelig gespikkeld, egaal, rood/roze
Randbloem doorsnede	: 3-6 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: rond, puntig, driehoekig, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 5
Rand sepalen	: gaaf, soms fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw/bruin, wit/bruine pollen
bloemknop	: roze/blauw
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 12 (10, 14)
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht-matig
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

De Teller-hybriden zijn ontwikkeld in Wädenswil als potplant. In de trek is hij middelvroeg, ook te gebruiken als kuipplant en in de vollegrond. Voor de trek heeft hij een zekere knopaanleg en sterke zijknopen die ook in staat zijn te bloeien. Wants- en chlorosegevoelig. Door de vorst zijn sommige planten doodgegaan.

Hydrangea macrophylla 'Compacta' zie:

Hydrangea macrophylla
'Glowing Embers'

***Hydrangea macrophylla* 'Dart's Songbird'**

Winner	: Darthuizer boomkwekerijen, Leersum, Nederland, 1994
Bloeitijdstip	: vroeg tot midden
Plantgrootte	: dwerg (1995) tot midden (1994 en 1996)
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: wit
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: vlak, in 1995 gegolfd
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2, in 1995 en 1996 kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-17 cm
	: breedte = 8-14 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde helder roodachtig(aan top)
	: onderzijde groen
Bladbehaving	: bovenzijde ja
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1-2 cm
Bladsteelbehaving	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: groen
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1
Bloeiwijze: doorsnede	: 5-14 cm
Randbloem kleur(steriel)	: vlekkelig, roze
Randbloem doorsnede	: 2-4,5 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal, in 1996 onregelmatig, een sepaal soms wat groter
Aantal sepalen per bloem	: 4 in 1994, in 1995 soms 4-5, in 1996 soms 3
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3
meeldraden	: 10, in 1996 lange meeldraden tot 8 mm
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen:	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Wantsen komen voor. De herfstkleur is rood en de bloemen drogen mooi op.

***Hydrangea macrophylla* 'Deutschland'**

Winner	: D. Baardse, Aalsmeer, Nederland, 1921
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-18 cm
	: breedte = 7-12 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: rond/ovaal, tweede bladpaar soms groter en meer ovaal-langwerpig
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: grof gezaagd 2-3 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2,5 - 3 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, groen, aan de top soms iets rood
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfrond, vlak-rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: gespikkeld, roze/blauw
Randbloem doorsnede	: (2,5) 4-6 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal, rond
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze, blauw
stamper	: blauw, wit
stijl	: 3
meeldraden	: 10, 12
kelk	: groen, aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Award of Merit 1927 door de RHS toegekend. Wantsschade geconstateerd en chlorose. Droogbloem !
De cultivar 'Alpenglühén' lijkt op 'Deutschland'.

***Hydrangea macrophylla* 'Eisvogel'**

synoniemen/vertaling

Engels: 'Kingfisher', 'King Fisher', vertaling Nederlands: 'IJsvogel'

Winner:	EFA, Wädenswil, Zwitserland, 1979
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen, dik, zes/kantig
Kleur lenticellen	: donkerrode rand, iets wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren een kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd
Bladglans	: ja, top iets glimmend
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12 - 13,5 cm
	: breedte = 8-9 cm
Textuur	: gemiddeld, golvend
Bladvorm	: ovaal, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbehang	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd 1mm
Bladrand verkleuring	: toppen tanden iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2 cm
Bladsteelbehang	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: afstaand, groen/roodachtig, basis bladsteel is lichtrood
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms meer
Bloeiwijze: doorsnede	: 13-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: vlekkelig, roze/blauw
Randbloem doorsnede	: 3,5 - 5,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk, soms staat een sepal wat omhoog
Vorm sepalen	: driehoekig en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3
Rand sepalen	: gaaf, soms iets fijn getand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit/blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: blauw
stamper	: wit
stijl	: 3, 5
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

De 'Eisvogel' lijkt erg veel op de 'Blaumaise'. De verschillen in kleur zoals ze in de brochure van het onderzoeksinstituut Wädenswil, te Zwitserland zijn aangegeven wordt in de praktijk vaak niet zo gezien. Een precieze opvolging in de bemesting is dan nodig. Wantsen, chlorose en luis waargenomen. Droogbloem. De bloem verbloeit naar rood.

***Hydrangea macrophylla* 'Eldorado'**

Winner	: Draps-Dom, Strombeek, België, 1950
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: dwerg tot midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ² behalve in 1994
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee, wat rood door spint
Blad vegetatieve scheut	: hol en gegolfd
Bladglans	: nee, in 1995 iets glimmend
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 9-10 cm
	: breedte = 7-8 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, iets rood aan de basis
Knoppen	: spits, lichtrood en groen
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halffrond
Bloeiwijze: doorsnede	: 9-11 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 2-4 cm
Sepalen overlappend	: ja, in 1996 gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal, puntig, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3, soms 4-5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze en blauw
kleur kroonbladen	: roze en blauw, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze, bruin, blauw, soms verdroogde knopjes
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja ?
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed, maar slecht op klei

Chlorose en wantsen zijn waargenomen.

***Hydrangea macrophylla* 'Elster'**

synoniemen/vertaling

Engels: 'Maggie', vertaling Nederlands: 'Ekster'

Winner	: EFA, Wädenswil, Zwitserland, 1983
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee, door bladvlekken anders ja
Blad vegetatieve scheut	: hol tot vlak
Bladglans	: ja, iets in toppen
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-11 (15) cm
	: breedte = 6-7 (9,5) cm
Textuur	: vlak blad
Bladvorm	: ovaal eirond en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen, iets roodachtig(aan top)
	: onderzijde groen
Bladbehang	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 0,5 - 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2, 5 cm
Bladsteelbehang	: nee
Bladsteel kleur	: groen, soms iets rood aan de basis
Knoppen	: spits, roodachtig, onderste knoppen uitgelopen tot bladeren
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms begin meer
Bloeiwijze: doorsnede	: 13-17 cm
Randbloem kleur(steriel)	: soms roze gespikkeld op wit, egaal, wit
Randbloem doorsnede	: 3,5 - 5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk, soms niet
Vorm sepalen	: rond, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4, 5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten bruin/blauw, witte pollen
bloemknop	: rood/roze
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: gering

In de trek middelvroeg, geschikt voor potcultuur, kuipplant en de vollegrond. De winterhardheid is volgens opgave van Wädenswil goed tot middelmatig. Onze waarnemingen sluiten hier niet bij aan. De bloemsteel is ten opzichte van 'Libelle' rechtopstaand. Gouden medaille winnaar Grün-80 Basel, Zwitserland. Chlorose, wantsen en dode planten door vorst zijn waargenomen. Ook verdrogen de bloemen soms.

***Hydrangea macrophylla* 'Europa'**synoniemen:
'Vaster', 'Vasterival'

Winner	: H. Schadendorff, Wedel, Duitsland, 1931
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol en gegolfd
Bladglans	: ja iets
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-19 cm : breedte = 8-14 cm
Textuur	: vlak gegolfd blad, lichtergroen en minder puntig dan 'Hamburg' en 'Altona'
Bladvorm	: rond/ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: grof gezaagd 3 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2 - 3,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee, zeer weinig
Bladsteel kleur	: groen, roodachtig aan de bovenkant
Knoppen	: spits vrij groot, ietsjes rood aan de top, meer groen van onder : soms uit staand, soms ook niet
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfroond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-16 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, soms gespikkeld, roze
Randbloem doorsnede	: 2-5 cm
Sepalen overlappend	: ja, in 1996 gedeeltelijk
Vorm sepalen	: rond, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4, 5
Rand sepalen	: gaaf en fijngetand 1-2 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 4 mm lang
kelk	: groen, aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

'Altona', 'Europa' en 'Hamburg' kunnen snel met elkaar worden verward. Op de volgende wijze kunnen ze worden onderscheiden. 'Altona' heeft kleinere bladeren met een duidelijke spitse punt. Tevens heeft de plant meer bloemen die in de herfst een mooie rode kleur geven. 'Hamburg' heeft minder bloemen maar wel grotere bloeiwijze zodat het blad meer verborgen is. De bloemen zijn blauwer dan die van 'Altona' en 'Europa'. De

herfstkleur is niet zo rood. 'Europa' heeft afstaande knoppen in tegenstelling tot 'Altona' en 'Hamburg'. Wantsenschade is opgetreden bij 'Europa'. Verder verdroogd de bloem soms. Maar de bloemen worden rood in de herfst en drogen mooi op. Onder de naam Vasterival zijn ook planten binnengekomen. Le Vasterival is de naam van een tuin. Deze is gelegen in de plaats Varengeville sur mer in Frankrijk. Mogelijkerwijs is deze plant daar vandaan gekomen en is hij naar de tuin genoemd. De naam 'Europa' is echter de enige juiste naam.

***Hydrangea macrophylla* 'Flamingo'**

vertaling

Engels: 'Flamingo' vertaling Nederlands: 'Flamingo'

Winner	: EFA, Wädenswil, Zwitserland, 1987
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden tot groot, onregelmatig, er zijn bloeiende takken die hoger uitsteken
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf:	: lengte = 9-12 cm
	: breedte = 5-6 cm
Textuur	: iets golvend, gemiddeld
Bladvorm	: plusminus ovaal, onregelmatig van vorm, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, bovenkant steel soms iets roodachtig
Knoppen	: spits, groenachtig met iets rood, soms iets rode tekening bij de steel
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 5,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: rond, puntig, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 6
Rand sepalen	: gaaf en soms stukken grof getand 2 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten grijs/blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: ?
meeldraden	: ?
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig, op klei gevoeliger
Gevoeligheid voor meeldauw	: geen
Gevoeligheid voor vorstschade	: matig-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: minder goed op zand
Bloeirijkheid	: matig-goed

In de trek middelvroeg, geschikt voor potcultuur, kuipplant en de vollegrond. De winterhardheid is volgens opgave goed tot middelmatig. Onze waarnemingen wijken daar van af, planten zijn zelfs doodgegaan. Wantsen en chlorose zijn waargenomen.

Hydrangea macrophylla 'Forest Foster' zie:

Hydrangea macrophylla
'Vorster Frührot'

Hydrangea macrophylla 'Forest Furest' zie:

Hydrangea macrophylla
'Vorster Frührot'

***Hydrangea macrophylla* 'Freudenstein'**

Winner	: E. Haller, Brugg, Zwitserland, 1960
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 13-17 cm
	: breedte = 9-11 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: grof gezaagd 2-3 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 3-5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: stomp, groen
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halffrond
Bloeiwijze: doorsnede	: 12-17 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze, roze/blauw
Randbloem doorsnede	: 3-5 cm
Sepalen overlappend	: nee, gedeeltelijk, soms vrij aan de basis
Vorm sepalen	: ovaal, rond, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf, fijngetand 1 mm, soms ook iets gelobd 2 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten plusminus wit
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Chlorose en wantsen zijn waargenomen. De herfstkleur is rood.

***Hydrangea macrophylla* 'Gartenbaudirektor Kuhnert'**

synoniemen:

'Gartendirektor Kuhnert', 'Professeur Kuhnert',
'Gartendirector Kuhnert', 'Garten-Baudirekteur Kuhnert', 'Kühnert'

Winner	: F. Matthes, Ottendorf-Okrille, Duitsland, 1926
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: plusminus vlak tot bol l
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-13 cm
	: breedte = 7,5 - 9 cm
Textuur	: bol
Bladvorm	: rond, topje spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, bovenkant bladsteel iets roodachtig aan de basis
Knoppen	: spits, roodachtig aan de top, aan de zijkant van de bladsteel
	: iets roodachtig, lagere knoppen soms uitgelopen
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfmond
Bloeiwijze: doorsnede	: 13-16 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 3 - 3,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal, soms rond, aan de basis soms vrij, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3
Rand sepalen	: gaaf en soms getand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten wit, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja, goed
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Virus, wantsen en chlorose zijn waargenomen. In de herfst verkleuren de bladeren rood.

***Hydrangea macrophylla* 'Générale Vicomtesse de Vibraye'**synoniem:
'Vibraye'

Winner	: E. Mouillère, Vendôme, Frankrijk, 1909
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee, in 1996 top blaadjes iets glimmend
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf	: lengte = (8)12-16 cm
	: breedte = 5-8 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal-langwerpig
Bladkleur	: bovenzijde groen, in 1996 lichtergroen
	: onderzijde groen, in 1996 lichtergroen
Bladbeharing	: bovenzijde ja
	: onderzijde ja (nerf)
Bladrand	: fijn gezaagd 2 mm, in 1996 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: nee, in 1996 chlorotisch door spint
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee, in 1996 iets behaard
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, groen
Bloemvorm	: hortensia type
vorm	: vlak halfrondd
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze en blauw
Randbloem doorsnede	: 1,5 - 3,5 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal, in 1996 onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: in 1994 roze, in 1995 blauw, in 1996 roze/blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze, in 1996 blauw/wit
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 9, 10
kelk	: 6 groene kelkblaadjes, zittenblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja, goed
Gevoeligheid voor spint	: matig-zwaar
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: matig
Grondvoorkeur	: niet goed op zand
Bloeirijkheid	: matig-goed

Harder en rijkbloeiender dan andere cultivars maar de plant wordt groot en heeft last van zwakke stelen. De plant is goed te blauwen. Als de hoofdknop is bevroren bloeit de plant aan zijscheuten. Chlorose gevoelig, de bloem verdroogd soms. Enkele planten zijn doodgegaan. De bloem verbloeid naar rood.

***Hydrangea macrophylla* 'Geoffrey Chadbund'**synoniem:
'Geoffroy Chabund'

Winner	: onbekend; herkomst Engeland ?, vóór 1956
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 14-16 cm
	: breedte = 9-11 cm
Textuur	: vlak/glimmend
Bladvorm	: rond/ovaal, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharig	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: nee
Bladnerf kleur	: bovenzijde rood aan de basis van de bladschijf
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2,5 - 3 cm
Bladsteelbeharig	: nee
Bladsteel kleur	: rood aan de boven- en zijkant
Knoppen	: spits, roodachtig, stengel roodachtig verkleurd bij bladstelen
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms begin tweede
Bloeiwijze: doorsnede	: 14-17 cm
Ranbloem kleur(steriel)	: egaal, roze, roze-rood
Ranbloem doorsnede	: 4 - 5,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: driehoekig, onregelmatig, rond
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	: fertiele bloem vrij wit ten opzichte van ranbloem
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze/blauw
helmsknoppen	: gesloten wit/crème, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3,4
meeldraden	: 10, 12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Award of Merit in 1974. Deze plant is vernoemd naar degene die de plant heeft 'ontdekt' in een pot in een bloemenwinkel. Deze plant zou als het goed is, al een cultivarnaam moeten hebben gehad. Als dit het geval was is de plant omgedoopt en de naam 'Geoffrey Chadbund' ongeldig. Dit is echter niet meer te achterhalen. 'Geoffrey Chadbund' lijkt op de cultivar: 'Möwe'. Gezien het tijdstip van introductie, land en veredelingswijze kan 'Möwe' toch niet dezelfde plant zijn. Gele herfstkleur. Wantsenschade waargenomen.

***Hydrangea macrophylla* 'Gerda Steiniger'**

Winner	: August Steiniger, Tönisvorst, Duitsland, 1946
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood, wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd
Bladglans	: nee, in 1996 toppen glimmend
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf:	: lengte = 11-16 cm
	: breedte = 9-12 cm
Textuur	: vlak blad, vrij rond
Bladvorm	: rond/ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 4 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: rood aan de bovenkant
Knoppen	: klein iets rood
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-16 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 4 cm
Sepalen overlappend	: ja, soms nee
Vorm sepalen	: ovaal, in 1996 ovaal/rond
Aantal sepalen per bloem	: 4, 5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	: in 1996 grote fertiele bloem 1 cm
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: roze, blauw, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze, blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Verdroogde bloemen komen voor in hete zomers. De herfstkleur is geel tot rood. Wantsen zijn ook waargenomen.

***Hydrangea macrophylla* 'Gertrud Glahn'**synoniem:
'Gertrude Glahn'

Winner	: F. Matthes, Ottendorf-Okrille, Duitsland, 1923
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: lichtrood, veel wit van binnen
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-12 cm
	: breedte = 7-8 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: rond/ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, groen, soms iets rood
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halffrond
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 3,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal, rond
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf, soms fijngetand 2 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw, relatief snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Luis en wantsen komen voor. De bloemen drogen mooi op aan de struik.

***Hydrangea macrophylla* 'Gimpel'**

synoniemen/vertaling Engels:

'Bull-Finch', 'Bull-finch', vertaling Nederlands: 'Bloedvink'

Winner	: EFA, Wädenswil, Zwitserland, 1987
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: dwerg, midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: donkerrood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: +/- hol
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 9-12 cm : breedte = 6-9 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal, spits in 1996 ovaal/rond, tweede bladpaar vanaf de top vrij rond!
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbehaving	: bovenzijde nee : onderzijde nee, in 1996 allen iets okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd 2 mm, in 1996 3 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood, in 1996 iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2 cm
Bladsteelbehaving	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: groen met iets rood, rood
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms begin tweede of onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-14 (18) cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze, in 1996 soms wat verbleekt vanaf de randen.
Randbloem doorsnede	: 3-6 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal, puntig, en rond
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3 soms
Rand sepalen	: gaaf, fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten bruinachtig, witte pollen
bloemknop	: blauw
stamper	: wit
stijl	: 2, 3
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: matig-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig

Trek middelvroeg, potplant, geschikt als kuipplant, ook geschikt voor de vollegrond. Sterke zijknoppen zijn in staat te bloeien. De planten zijn chlorose gevoelig, worden aangetast door luis en wantsen. De planten zijn door vorst doodgegaan. De bloemen drogen mooi op.

***Hydrangea macrophylla* 'Glowing Embers'**

synoniemen:

'Glowing Ember', 'Compacta', 'Forever Pink' ?

Winner	: onbekend; herkomst Canada of de U.S.A.: vóór 1987
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10 - 13,5 cm
	: breedte = 6,5 - 9,5 cm
Textuur	: gemiddeld, vrij donkergroen
Bladvorm	: ovaal en vrij spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel lengte	: 2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen iets rood aan de bovenkant steel
Knoppen	: langwerpig, niet constant van vorm, groenachtig/ rood, soms iets uitgelopen
Bloemvorm	: hortensia type; vlak half rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 14-18 cm
Randbloem kleur(steriel)	: iets vlekkelig egaal, rood/roze
Randbloem doorsnede	: 3,5 - 4,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: rond, driehoekig, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4, soms 5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten grijs/crème wit
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 2, 3
meeldraden	: (8), 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: matig
Grondvoorkeur	: goed op klei
Bloeirijkheid	: goed

Wantsen komen voor op deze cultivar. Sommige planten zijn dood gegaan door vorstschade. De bloem is geschikt om te drogen. Planten ontvangen als 'Compacta' zijn identiek met 'Glowing Embers'. Na 1959 mogen er volgens de 'Code' geen latijnse namen meer worden gebruikt om planten te beschrijven. Dus is 'Compacta' geen geldige naam. De cultivar 'Forever Pink' lijkt ook heel veel op 'Glowing Embers' mogelijk zijn deze ook identiek.

***Hydrangea macrophylla* 'Grant's Choice'**

Winner	: J.M. Grant, Engeland, tussen 1930 en 1940
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja, in 1995 beetje rode top, in 1996 jonge topjes iets glimmend
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2, in 1996 kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 11-16 cm
	: breedte = 7-9 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1-1,5 (2)cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: groen/rood, aan de basis van de steel wat rood
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1
Bloeiwijze: doorsnede	: 9-14 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, beetje vlekkelig wit/roze
Randbloem doorsnede	: 3-7 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: driehoekig en rondachtig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3, soms 4, soms 5
Rand sepalen	: gaaf en grof getand 3 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10 (4 mm lang)
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja ?
Mogelijkheid om te blauwen	: nee ?, het centrum van de randbloem met de fertiele bloemen kan blauw kleuren
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig-zwaar
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht-matig
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: niet goed op klei
Bloeirijkheid	: goed

J.M. Grant was in de jaren 1930 de hoofdtuinman te Grayswood Hill, Haslemere, Surrey, Engeland. Hij zaaide zaad van *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Perfecta' en *Hydrangea serrata* 'Grayswood'.

Mogelijkerwijs bevat 'Grant's Choice' bloed van een van voornoemde planten. De herfstkleur van het blad is rood. Er zijn wantsen waargenomen en virusverschijnselen. Hoewel de Engelse RHS Plantfinder 1997-1998 'Grant's Choice' als synoniem opgeeft voor 'James Grant' zijn beide planten toch verschillend.

***Hydrangea macrophylla* 'Grasmücke'**

synoniem/vertaling

Engels: 'Whitethroat', 'White Throat', vertaling Nederlands: 'Grasmus'

Winner	: EFA, Wädenswil, Zwitserland, 1987
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: dwerg tot midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand, wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol en gegolfd
Bladglans	: ja, iets
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-13 cm
	: breedte = 8-10 cm
Textuur	: rommelig
Bladvorm	: rond/ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde iets roodachtig (aan de top)
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 -1 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: zeer klein, spits, groen, een rood randje boven de knop op de stengel
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms begin tweede rand, soms meer of onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 15-17 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, rood, roze
Randbloem doorsnede	: 3-6 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: rond/ovaal, driehoekig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, wit/bruine pollen
bloemknop	: roze, blauw
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
kelk	: groen en aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja ?
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

In de trek middelvroeg, geschikt voor potcultuur, kuipplant en vollegrond. Krachtige zijscheuten zijn in staat te bloeien. Ook geschikt om als miniatuurhortensia op te kweken. Herfstkleur is rood. Wantsgevoelig. Sommige bloemen zijn verdroogd en door de vorst zijn planten doodgegaan.

***Hydrangea macrophylla* 'Hamburg'**synoniemen:
'Hambourg', 'Hamburg Blue'

Winner	: H. Schadendorff, Wedel, Duitsland, 1931
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand, wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd
Bladglans	: ja, iets glimmend
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 9-16 cm : breedte = 7-11 cm
Textuur	: grof
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen; onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde ja, iets op de nerf
Bladrand	: grof gezaagd 2-3 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen; onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 3,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, iets rood aan de basis, bovenkant van de steel rood met : rode spikkels aan de zijkant
Knoppen	: klein, groen of rood
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-halfronde
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-20 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze en roze/blauw
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 4,5 (6) cm ook tamelijk veel 'fertielen bloemen' op de : randbloemen
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: driehoekig en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3
Rand sepalen	: gaaf en grof getand 2 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3
meeldraden	: 10, 12
kelk	: bladeren blijven zitten, groen ongeveer 6 stuks, 2 mm lang
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht-matig
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

'Altona', 'Europa' en 'Hamburg' kunnen snel met elkaar worden verward. Toch is er een duidelijk onderscheid: 'Altona' heeft kleinere bladeren met een duidelijke spitse punt; Tevens heeft de plant meer bloemen die in de herfst een mooie rode kleur geven. 'Hamburg' heeft minder bloemen maar wel grotere bloeiwijze zodat het blad meer verborgen is. De bloemen zijn blauwer dan die van 'Altona' en 'Europa'. De herfstkleur is niet zo rood. 'Europa' heeft afstaande knoppen in tegenstelling tot 'Altona' en 'Hamburg'. 'Hamburg' is wants en luisgevoelig. De bloemen van de 'Hamburg' drogen mooi.

***Hydrangea macrophylla* 'Hermann Dienemann'**synoniemen:
'Herman Dienemann', 'Leuchtfeuer'

Winner	: Hermann Dienemann, Bautzen, Duitsland, 1962
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: niet zichtbaar (1 roodl)
Aantal lenticellen	: minder (zeer weinig) dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol en gegolfd
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-15 cm : breedte = 9-10 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal tot rond, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen, iets roodachtig(aan top) : onderzijde groen
Bladbehang	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: grof gezaagd 2-3 mm
Bladrand verkleuring	: nee
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2,5 - 3 cm
Bladsteelbehang	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: groen, iets rood, uitstaand verder naar onderen (onder vierde bladpaar) donkere strepen
Bloemvorm	: hortensia type; vorm vlak halfrond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-14 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, rood/roze
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 4,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal en driehoekig en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3, soms 5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze/wit
helmknoppen	: gesloten witachtig, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee, anders moeilijk
Gevoeligheid voor spint	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloerijkheid	: goed

Een plant die veel in de trek wordt gebruikt maar wel last kan hebben van knoprot. De bloemknoppen worden tijdens de bewaring in de koelcel aangetast door de schimmel *Botrytis cinerea*. Dit betekent dat een plant in de trek minder bloemen heeft. Er zijn luizen en chlorose waargenomen. Deze plant is meer bekend in de handel onder de naam 'Leuchtfeuer'.

***Hydrangea macrophylla* 'Holstein'**synoniem:
'Holstein Blue'

Winner	: H. Schadendorff, Wedel, Duitsland, 1928
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol en gegolfd
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-13 cm : breedte = 6-8 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbehaving	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: nee, in 1995 en 1996 een heel klein beetje rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1-1,5 cm
Bladsteelbehaving	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein rood
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfroond
Bloeiwijze: doorsnede	: 12-16 cm
Randbloem kleur (sterile)	: egaal, roze en paars
Randbloem doorsnede	: 3-6 cm relatief grote bloem !
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: driehoekig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5 soms 6
Rand sepalen	: fijngetand 1 mm, in 1995 en 1996 gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw, snel afvallend
kleur kroonbladen	: blauw, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw witte pollens
bloemknop	: wit
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10-12 (14)
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht-matig
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Chlorosegevoelig, wartsgevoelig, enkele bloemen verdrogen en enkele planten zijn doodgegaan.

***Hydrangea macrophylla* 'Hörnli'**synoniemen:
'Mini Hörnli', 'Hornly'

Winner	: EFA, Wädenswil, Zwitserland, 1952
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: dwerg
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood en wit van binnen, relatief lange internodien
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: beetje hol en iets gegolfd
Bladglans	: ja iets glimmend
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf:	: lengte = 9,5 - 10,5 cm
	: breedte = 4 - 5,5 cm
Textuur	: vlak
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee, onderkant lijkt glimmend
	: onderzijde nee
Bladrand	: fijngezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood aan de top
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2 - 2,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, groen, puntje rood, aan de basis van de bladsteel
	: roodachtig
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfmond
Bloeiwijze: doorsnede	: 9-11 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze/rood
Randbloem doorsnede	: 2 - 3,5 cm
Sepalen overlappend	: nee
Vorm sepalen	: ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3, soms 5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten bruinachtig, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee ?
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig, beter op zandgrond

Een van de eerdere introducties vanuit Zwitserland. Enkele planten zijn doodgegaan. De cultivar is gevoelig voor wantsen, chlorose en verdroogde bloemen.

***Hydrangea macrophylla* 'Hortulanus H. Witte'**synoniem:
'Hortulanus Witte'

Winner	: D. Baardse, Aalsmeer, Nederland, 1915
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: nauwelijks/niet zichtbaar
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ² , in 1996 minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: vlak, in 1996 gegolfd
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf:	: lengte = 10-14 cm
	: breedte = 6-10 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal, in 1996 spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja
	: onderzijde ja (nerven, moeilijk zichtbaar)
Bladrand	: fijn gezaagd 2 mm
Bladrand verkleuring	: nee, in 1995 iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, in 1996 aan de basis ietsje rood
Knoppen	: klein, groen
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfroond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-14 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, wit/roze, in 1996 roze/blauw
Randbloem doorsnede	: 2-4 cm
Sepalen overlappend	: ja, in 1996 gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal en driehoekig
Aantal sepalen per bloem	: 4, in 1996 ook soms 5 en 6
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze, in 1996 deels blauw
kleur kroonbladen	: roze, in 1996 deels blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze, in 1996 blauw/roze
stamper	: roze, in 1996 blauw
stijl	: 3
meeldraden	: 10, 12
kelk	: in 1995 en 1996 4 + 5 blaadjes aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig-zwaar
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed, behalve op klei

Wantsen, chlorose en verdroogde bloemen komen voor. De herfstkleur is geel.

***Hydrangea macrophylla* 'Immaculata' zie:**

***Hydrangea macrophylla*
'Madame Emile Mouillère'**

***Hydrangea macrophylla* 'James Grant'**

Winner	: onbekend; mogelijk Graywood Hill, Haslemere, Surrey, Engeland, vóór 1962
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: groot, in 1996 midden niet hoger !
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode randen, wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja, in 1996 nee veel bladvlekken
Blad vegetatieve scheut	: hol, vlak
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: ongeveer 2 tot kleiner dan 2
Bladschijf:	: lengte = 13-17 cm
	: breedte = 6,5 - 9 cm
Textuur	: groot/vlak
Bladvorm	: ovaal-langwerpig, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde nee
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: nee, in 1996 iets ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde lichtgroen, in 1996 groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: sommige uitgelopen tot blaadjes van +/- 2 cm, groen en iets rood
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: onduidelijk, 1, soms begin meer
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-16 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, wit met roze zweem in hart, in 1996 wit/roze, wit
Randbloem doorsnede	: 1,5 - 6 cm
Sepalen overlappend	: nee en gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3
Rand sepalen	: gaaf en fijngetand 1-2 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten bruin/grijs, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: blauw
stijl	: 3 soms 2
meeldraden	: 10
kelk	: klein, groen +/- 1 mm
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja ?
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig

Hoewel de Engelse RHS Plantfinder 1997-1998 'James Grant' als synoniem opgeeft voor 'Grant's Choice' zijn beide planten verschillend ! Chlorosegevoelig, wantsen zijn waargenomen. De herfstkleur is rood.

Hydrangea macrophylla 'Jumbo' zie:

Hydrangea macrophylla
'Madame Emile Mouillère'

Hydrangea macrophylla 'Kardinal'

synoniemen/vertaling

Engels: 'Cardinal', vertaling Nederlands: 'Kardinal'

Winner	: EFA, Wädenswil, Zwitserland, 1987
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol en in de toppen meer gegolfd
Bladglans	: ja, iets
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf:	: lengte = 11-12 cm
	: breedte = 6,5 - 8,5 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen en roodachtig(aan top)
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, rood aan de basis en bovenkant
Knoppen	: roodachtig/groen, spits, soms wat verkurking op de stengel op de hoogte van de bladstelen
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms begin meer
Bloeiwijze: doorsnede	: 13-17 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, rood
Randbloem doorsnede	: 3-6 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: driehoekig, rond en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 5
Rand sepalen	: gaaf, soms een enkele tand 2 mm
Fertiele bloem	: doorsnede fertiele bloem groot 1 cm
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, bruin witte pollen
bloemknop	: roze/blauw
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4 soms 5
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Trek middelvroeg, potcultuur, kuipplant, vollegrond, zekere knopaanleg, sterke zijknoppen geven bloem.
Dode planten door vorstschade. Wantsgevoelig. De plant heeft een rode herfstkleur.

***Hydrangea macrophylla* 'King George VII'**synoniem:
'Romance'

Winner	: E. Draps-Dom, Strombeek, België, 1937
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: wit
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja, in 1995 ietsjes rode toppen
Blad vegetatieve scheut	: hol, in 1996 +/- vlak
Bladglans	: nee, in 1996 iets in de toppen
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf:	: lengte = 8-12 cm
	: breedte = 6-9 cm
Textuur	: gemiddeld, in 1996 vrij vlak blad
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja, in 1996 nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood, in 1996 iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1-2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, aan de basis rode rand
Knoppen	: in 1996 spits, groen, iets rood
Bloemvorm	: hortensia type; rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 2 - 3,5 cm
Sepalen overlappend	: ja, in 1996 gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal, in 1996 soms driehoekig en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: meestal 4, soms 3, soms 5, soms 6
Rand sepalen	: gaaf en in 1996 soms een enkel tandje 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw/bruinachtig, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3, 4, 5
meeldraden	: 10, 11, 14
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed behalve op klei

Niet verwarren met de cultivar 'King George V' die door H.J. Jones is geïntroduceerd in 1927 in Engeland. Deze is vernoemd naar de Engelse koning uit die tijd. Luis- en wantsgevoelig. Verdroogde bloemen komen voor maar de bloemen drogen ook goed.

***Hydrangea macrophylla* 'Kluis Superba'**

Winner	: E.M. Kluis, Boskoop, Nederland, 1932
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: dwerg tot midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand, wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol en gegolfd vooral de topbladeren
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 9-12 cm : breedte = 7 - 9,5 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee, soms iets : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: nee, in 1995 heel klein beetje rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1-2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, bovenin de scheut soms iets rood (bij eerste of tweede bladpaar)
Knoppen	: klein, groen, iets rood bij vierde bladpaar, soms een wat lichtbruine vlek weinig opvallend
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-halfronde
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-16 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 3,5 cm
Sepalen overlappend	: ja, gedeeltelijk
Vorm sepalen	: puntig, driehoekig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen daarna bruin
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 8, 10
kelk	: klein, groen
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: matig maar goed op klei
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Erg gevoelig voor ontbrekende sporenelementen in de grond, wat zich uit in gele bladeren (chlorose).
Wantsen zijn waargenomen. De bloemen kunnen verdrogen maar meestal blijven ze goed in de herfst, ze drogen dan mooi op. In de zon verbleken ze wat.

***Hydrangea macrophylla* 'Koningin Wilhelmina'**

synoniemen:

'Köningin Wilhelmina', 'Queen Wilhelmina'

Winner	: D. Baardse, Aalsmeer, Nederland, 1922
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol tot vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 11-14 cm
	: breedte = 8-10 cm
Textuur	: gemiddeld vlak
Bladvorm	: ovaal/ rond, topjes iets spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbehaving	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: grof gezaagd 2-3 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1-2 cm
Bladsteelbehaving	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: vrij rond en donkerrood
Bloemvorm	: hortensia type; soms veel fertiele bloemen; vlak half rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 13-20 cm
Ranbloem kleur(steriel)	: egaal, lichtroze
Ranbloem doorsnede	: 3 - 3,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal en rond en soms onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten lichtblauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Lijkt op 'R.F. Felton' en 'Miss Hepburn'. Gevoelig voor: luis, wantsen en chlorose. De bloemen kunnen verdrogen maar drogen mooi op.

***Hydrangea macrophylla* 'La France'**synoniem:
'La France II'

Winner	: D. Baardse, Aalsmeer, Nederland, 1915
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood, in 1995 rood, wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd, in 1996 vlak
Bladglans	: nee, in 1996 jonge blad iets
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-14 cm
	: breedte = 6-8 cm
Textuur	: vlak en 'glad' blad
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: nee
anders	: beetje lichtgele bladeren
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: groen, langwerpig, meer naar beneden toe, knoppen uitgelopen
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfronde
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-13 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze, wit/roze
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 3 cm
Sepalen overlappend	: nee tot gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: roze, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollens
bloemknop	: roze
stamper	: blauw
stijl	: 3
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Mouillère uit Frankrijk heeft ook een 'La France' geïntroduceerd. Dit gebeurde twee jaar eerder in 1913. Deze is echter wit met een gekleurd oog. De sepalen zijn serraat. Verwarring is dus niet mogelijk. Er zijn meerdere namen twee keer gebruikt. In Duitse literatuur wordt de tweede keer dat een naam is gebruikt met een Romeinse II aangegeven. Een praktische oplossing. Gevoelig voor chlorose, wantsen en verdroogde bloemen. In de herfst verkleurt het blad roodachtig.

***Hydrangea macrophylla* 'Lanarth White'**synoniem:
'Lanarth'

Winner	: onbekend; herkomst Japan: vóór 1949
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: wit
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol, bol, gegolfd
Bladglans	: ja, vooral jonge blad
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 11-17 cm
	: breedte = 5,5 - 9 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal-langwerpig, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen, soms geelgroen
	: onderzijde groen
Bladbehang	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: nee
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 -1,5 (2) cm
Bladsteelbehang	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: zeer klein groen
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: meer, soms bijna gevuld scherm
Bloeiwijze: doorsnede	: 10 -12 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, wit
Randbloem doorsnede	: 1,5 - 5 cm
Sepalen overlappend	: ja en nee tot gedeeltelijk, vaak een grotere sepaal
Vorm sepalen	: ovaal en puntig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze, blauw
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: wit
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 12 (14)
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering, op zand zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: niet goed op zand
Bloeirijkheid	: rijk

Verdraagt de zon goed. Oorsprong onbekend. Maar het is mogelijk dat de plant een sport is van 'Thomas Hogg'. Deze plant is rond 1860 geïntroduceerd in de USA vanuit Japan door Thomas Hogg.

Award of Merit 1949. Voor het eerst aangetroffen in een tuin van Lanarth, Cornwall. Gevoelig voor wantsen. Enkele planten zijn doodgegaan.

***Hydrangea macrophylla* 'Lemmenhof'**

Winner	: August Steiniger, Tönisvorst, Duitsland, 1947
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja, iets
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 14,5 - 16 cm : breedte = 9-10 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd 2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2,5 - 3,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, groen, puntig
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 13-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 3,5 - 4 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal, rond
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 5, een grotere sepal
Rand sepalen	: gaaf, fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze, blauw
kleur kroonbladen	: roze, blauw, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze/blauw
stijl	: 3
meeldraden	: 10, 12, vrij lang grotere dan 6 mm
kelk	: aanblijvend, groen, 6
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: matig
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Chlorose- en wantsen gevoelig. Rode en gele kleuren in de herfst. Droogbloem.

***Hydrangea macrophylla* 'Libelle'**

synoniemen/vertaling

Engels: 'Dragonfly', vertaling Nederlands: 'Libel', 'Teller White', 'Snow', 'Weisser Teller'

Winner	: EFA, Wädenswil, Zwitserland, 1964
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12,5 - 15 cm : breedte = 7-8 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits, blad lijkt smaller door holle stand, bladeren omhoog staand
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen; onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 3 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: spits, groen, puntje lichtrood, wat uitstaand, een enkele knop uitgelopen
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 2, meer
Bloeiwijze: doorsnede	: 9-18 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, wit, bij uitbloeiend wat roze
Randbloem doorsnede	: 2-4 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk, aan de basis vrij
Vorm sepalen	: ovaal, rond
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4, soms 5, soms 6
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: (2) 3, 4
meeldraden	: 10, 12
kelk	: groen, aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

De twijg moet soms worden opgebonden in trek. In de trek vroeg. Kruising van 'Tödi' x een wilde vorm. Gevoelig voor wantsen. Er zijn planten foutief in de handel onder de naam 'White Wave', dit is echter een andere plant.

***Hydrangea macrophylla* 'Lilacina'**

synoniemen:

'Mariesii Lilacina', 'Mariesii Grandiflora Lilacina'

Winner	: V. Lemoine, Nancy, Frankrijk, 1904
Bloeitijdstip	: vroeg tot midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand, wit van binnen
Aantal lenticellen	: meer en minder dan 10 per cm ² , wat afhankelijk van de plaats
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol, vlak, gegolfd
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-15 cm : breedte = 5 - 7,5 cm
Textuur	: oppervlak komt vlak over
Bladvorm	: ovaal-langwerpig, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen, soms roodachtig aan de top : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel : lengte	: 1-2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen en rood aan de basis
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, in 1995 2
Bloeiwijze: doorsnede	: 7-12 cm
Ranbloem kleur(steriel)	: egaal, hart wit, in 1995 en 1996 hart soms roze, roze en wit/roze, bij uitbloei lichter op de randen
Ranbloem doorsnede	: 1,5 - 4 cm
Sepalen overlappend	: ja, in 1995 gedeeltelijk, in 1996 nee
Vorm sepalen	: onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: soms 3, 4-5 soms 6
Rand sepalen	: fijn getand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze en blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Is ontstaan uit zaad van *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii'. Gevoelig voor chlorose en wantsen. De bloem droogt mooi op.

***Hydrangea macrophylla* 'Louis Sauvage'**synoniem:
'Louis de Sauvage'

Winner	: E. Mouillère, Vendôme, Frankrijk, 1928
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: donkerrood
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: vlak tot iets hol
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 11-14 cm
	: breedte = 6,5 - 9 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbehang	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd (1 mm)
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 cm
Bladsteelbehang	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: spits licht roodachtig/groen, een contrast vormend met de donkerrode lenticellen
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfrond
Bloeiwijze : doorsnede	: 12-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze/rood
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 4 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal en puntig en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf en soms fijngetand
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten bruinachtig, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3
meeldraden	: 10
kelk	: ?
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: matig
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Gevoelig voor wantsen, chlorose en verdroogde bloem. Enkele planten zijn doodgegaan door vorstschade.

Hydrangea macrophylla 'Maculata' zie:

Hydrangea macrophylla
'Quadricolor' en 'Tricolor'

***Hydrangea macrophylla* 'Madame Emile Mouillère'**

synoniemen:

'Mme E. Mouillère', 'Mad. E. Mouillère', 'Sedgewick's White', 'Jumbo', 'Tornado'

Winner	: E. Mouillère, Vendôme, Frankrijk, 1909
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: wit
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: vak, hol en gegolfd
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10,5 - 14 cm : breedte = 7 - 8,5 cm
Textuur	: vlakke bladeren
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde nee
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: nee, iets rood door spint
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, groen, ietsjes licht rood aan de basis
Bloenvorm	: hortensia type; vlak-rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze zweem in hart ook aan de randen, wit
Randbloem doorsnede	: 1,5 - 4 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4, 5
Rand sepalen	: gaaf en fijngetand 1mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw, wit
kleur kroonbladen	: blauw, wit, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze, wit
stamper	: blauw, wit
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 12
kelk	: 6 groene bladeren
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Jonge bloemen zijn geelachtig, uitgebloeide bloem lichtgroen, sterkgroeiende scheuten in het begin. Planten ontvangen met de naam 'Immaculata' waren alle 'Madame Emile Mouillère'. 'Immaculata' is een plant die door Steiniger op de markt is gebracht voor 1951. Planten ontvangen als 'Jumbo' of 'Tornado' waren ook 'Madame Emile Mouillère'. Chlorose, en wantsen zijn waargenomen. Herfstkleur geel en roodachtig.

***Hydrangea macrophylla* 'Madame G.J. Bier'**

synoniemen:

'Mme G.J. Bier', 'Mme G.J. Bier', 'Mad. G.J. Bier', 'Mme G.F. Bier'

Winner	: E. Draps, Strombeek, België, 1938
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: dwerg tot midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: hol en vlak
Bladglans	: iets ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 9-12 cm
	: breedte = 6,5 - 7,5 cm
Textuur	: vrij gemiddeld (vrij vlak)
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: stomp/rond, groen/roodachtig
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfmond
Bloeiwijze: doorsnede	: 13-16 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, rood
Randbloem doorsnede	: 2-3 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: afgerond en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze/blauw
stamper	: roze
stijl	: 2, 3
meeldraden	: 10
kelk	: groen, aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: matig
Grondvoorkeur	: beter op klei
Bloeirijkheid	: goed

Chlorose gevoelig, en ook voor wantsen. De bloemen kunnen verdrogen. Enkele planten zijn doodgegaan.

***Hydrangea macrophylla* 'Maréchal Foch'**synoniem:
'Foch'

Winner	: E. Mouillère, Vendôme, Frankrijk, vóór 1923
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: licht rode rand, grote wit hart
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ² ; lenticellen zijn langwerpig
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja, een scheut met bladeren in een krans van 3
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 5-12 cm
	: breedte = 3,5 - 8,5 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: nee, in 1995 en 1996 iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 - 1 cm, in 1996 tot 2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, in 1995 en 1996 ietsjes rood aan de basis
Knoppen	: klein, groen, puntje iets rood
Bloemvorm:	: hortensia type; rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-14 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze, wat wit opgebleekt vanaf de top van de sepal
Randbloem doorsnede	: 2-4 cm
Sepalen overlappend	: ja, in 1996 gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal tot rond
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze, in 1996 blauw
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 2, 3
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja, goed
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht, matig op klei
Gevoeligheid voor meeldauw	: geen
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Luizen, wantsen en chlorose is waargenomen.

Hydrangea macrophylla 'Mariesii' zie:

Hydrangea macrophylla
'Mariesii Perfecta' en 'Mariesii'

***Hydrangea macrophylla* 'Mariesii'**

Winner	: onbekend; herkomst Japan, in 1879 ingevoerd in Engeland
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja, iets jonge toppen
Lengte-breedte verhouding	: +/- 2
Bladschijf	: lengte = 15-17 cm
	: breedte = 7,5 - 9 cm
Textuur	: gemiddeld tot vlak
Bladvorm	: ovaal-langwerpig, spits, toppen lijken smaller door holle stand
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden en nee, zeer weinig
Bladrand	: fijngezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,25 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, groen, spits
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms begin van meer dus begin tweede krans
Bloeiwijze: doorsnede	: 13-18 cm
Randbloem kleur(steriel)	: +/- egaal, wit/roze, verblekend vanaf randen
Randbloem doorsnede	: 2-5 cm
Sepalen overlappend	: nee, soms gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal, driehoekig, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5 soms 3
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollens
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 6-8 mm lang
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Er zijn wantsen en luis waargenomen.

Hydrangea macrophylla 'Mariesii' is vanuit Japan ingevoerd in Engeland door Charles Maries in 1879. De plant heeft enkele steriele bloemen in het scherm tussen de fertiele bloemen in. De randbloemen zijn vrij groot. De bladeren zijn fors, puntig toelopend en tamelijk smal. De plant komt in Nederland niet vaak "soortecht" voor gezien het aantal verzamelde planten die niet "soortecht" waren. De Franse kweker Lemoine bracht in 1902 twee nieuwe klonen op de markt. Het waren beide zaailingen uit de cultivar

Hydrangea macrophylla 'Mariesii'. Hij gaf ze de naam *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Perfecta' en *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Grandiflora'. Kenmerkend waren een betere winterhardheid en grotere bloemen met steviger scheuten. De rose bloeiende *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Perfecta' nam door zijn grotere sierwaarde vrij snel de plaats in van de oudere 'Mariesii'.

De Engelsman M. Haworth-Booth heeft bijgedragen aan de verwarring in de naamgeving door 'Mariesii Perfecta' opnieuw te benamen als 'Blue Wave'. (een blauw gekleurde 'Mariesii Perfecta')

De vorm *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Grandiflora' bloeit wit. Ook deze cultivar is opnieuw van een naam voorzien door M. Haworth-Booth. Hij noemde deze *Hydrangea macrophylla* 'White Wave'. Het onderscheid tussen de *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Perfecta' en de *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii' is niet zo moeilijk. De 'Mariesii Perfecta' groeit wijder uit dan hoger, terwijl de echte 'Mariesii' hoger wordt dan breder. De echte *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Perfecta' onderscheidt zich verder van de 'Mariesii' door stomper en glimmender blad. Bij de echte 'Mariesii' is het blad aan de basis donkerrood verkleurd. De lokbloemen van 'Mariesii Perfecta' zijn groter dan van 'Mariesii'.

<i>Hydrangea macrophylla</i> 'Mariesii Silver' zie:	<i>Hydrangea macrophylla</i> 'Tricolor'
---	--

***Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Perfecta'**

synoniemen:

'Blue Wave', 'Bluewave', 'Mariesii' Hort., 'Aduarda'

Winner	: V. Lemoine, Nancy, Frankrijk, 1902
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand wit van binnen
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: derde bladpaar hol, vierde bladpaar vlak
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 13-16 cm
	: breedte = 6,5 - 10,5 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: groen/rood, soms uitlopend, rode strepen op de stengel
Bloemvorm I	: acecap type
Aantal kransen sepalen	: 1
Bloeiwijze: doorsnede	: (14) 16-19 cm
Randbloem kleur(steriel)	: gespikkeld en vlekkelig, wit/roze, roze/blauw, bij uitbloei aan de rand bleker
Randbloem doorsnede	: (1,5) 4-6 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk, soms aan de basis open
Vorm sepalen	: vrij rond, een sepal is wat groter I
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3
Rand sepalen	: gaaf, soms grof getand tot 3 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze, blauw
kleur kroonbladen	: roze, blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze en blauw
stijl	: 2, 3
meeldraden	: 10, (soms 11), 6 mm lang
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: zeer licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Er zijn wantsen en chlorose waargenomen. De herfstkleur is geel tot rood. Sommige bloemen drogen goed op.

Hydrangea macrophylla 'Mariesii' is vanuit Japan ingevoerd in Engeland door Charles Maries in 1879. De plant heeft enkele steriele bloemen in het scherm tussen de fertiele bloemen in. De randbloemen zijn vrij groot. De bladeren zijn fors, puntig toelopend en tamelijk smal. De plant komt in Nederland niet vaak

"soortecht" voor gezien het aantal verzamelde planten die niet "soortecht" waren. De Franse kweker Lemoine bracht in 1902 twee nieuwe klonen op de markt. Het waren beide zaailingen uit de cultivar *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii'. Hij gaf ze de naam *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Perfecta' en *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Grandiflora'. Kenmerkend waren een betere winterhardheid en grotere bloemen met steviger scheuten. De rose bloeiende *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Perfecta' nam door zijn grotere sierwaarde vrij snel de plaats in van de oudere 'Mariesii'. Planten ontvangen als 'Aduarda' waren 'Mariesii Perfecta'.

De Engelsman M. Haworth-Booth heeft bijgedragen aan de verwarring in de naamgeving door 'Mariesii Perfecta' opnieuw te benamen als 'Blue Wave'. (een blauw gekleurde 'Mariesii Perfecta')

De vorm *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Grandiflora' bloeit wit. Ook deze cultivar is opnieuw van een naam voorzien door M. Haworth-Booth. Hij noemde deze *Hydrangea macrophylla* 'White Wave'. Het onderscheid tussen de *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Perfecta' en de *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii' is niet zo moeilijk. De 'Mariesii Perfecta' groeit wijder uit dan hoger, terwijl de echte 'Mariesii' hoger wordt dan breder. De echte *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Perfecta' onderscheidt zich verder van de 'Mariesii' door stomper en glimmender blad. Bij de echte 'Mariesii' is het blad aan de basis donkerrood verkleurd. De lokbloemen van 'Mariesii Perfecta' zijn groter dan van 'Mariesii'.

Hydrangea macrophylla 'Masja' zie:

Hydrangea macrophylla
'Sibilla'

Hydrangea macrophylla 'Mausmee' zie:

Hydrangea macrophylla
'Mousmée'

***Hydrangea macrophylla* 'Mein Liebling'**

synoniemen:

'My Darling', 'Darling', 'Liebling'

Winner	: F. Matthes, Ottendorf-Okrille, Duitsland, 1930
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: dwerg tot midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd, in 1996 vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 8-12 cm
	: breedte = 4-8 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen, in 1996 roodachtig(aan top) door spint
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: nee, in 1995 iets rood door spint
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-rond; in 1996 bloemen door spint bruin aangetast (ook het blad)
Bloeiwijze: doorsnede	: 9-12 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, wit/roze, roze/blauw, in 1996 blauw
Randbloem doorsnede	: 1,5 - 2 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, in 1996 een enkele 5
Rand sepalen	: gaaf, fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: roze, in 1996 blauw
helmknoppen	: blauw gesloten helmknop, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze, in 1996 blauw
stijl	: 3
meeldraden	: 8, 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja, moeilijk
Gevoeligheid voor spint	: matig-zwaar
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Deze cultivar lijkt op 'Otaksa' maar is een kleinere plant. De bloem verdroogd soms. Wantsen en chlorose is waargenomen.

***Hydrangea macrophylla* 'Miss Belgium'**

Winner	: E. Draps, Strombeek, België, 1935
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja, aan de toppen
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2 in 96 kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 8 - 10,5 cm
	: breedte = 5 - 8,5 cm
Textuur	: vlak
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen soms roodachtig(aan top)
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja, soms
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, roodachtig
Bloemvorm	: hortensia type; vlak half rond en rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-14 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 4 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal, soms driehoekig, soms is een sepaal wat groter, bloemetje in hart sepaal wat lichter !
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3
Rand sepalen	: gaaf, fijngetand soms 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit, snel afvallend
kleur kroonbladen	: roze, wit, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze, wit
stamper	: wit
stijl	: 2, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: matig-zwaar
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

De herfstkleur is geel. Wantsen zijn op deze cultivar waargenomen.

***Hydrangea macrophylla* 'Miss Hepburn'**synoniem:
'Mrs. W.J. Hepburn'

Winner	: H.J. Jones, Engeland, 1927
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen, 6-kantig en een groene lijn zichtbaar
Kleur lenticellen	: rode rand en wit van binnen, soms weinig tot niet zichtbaar
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 13-15 cm
	: breedte = 7,5 - 10,5 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: spits, vrij donkerrood in verhouding tot steeltje
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halffrond
Bloeiwijze: doorsnede	: 14-20 cm
Randbloem kleur(steriel)	: oudere gespikkeld, volle bloei egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 3-4 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: driehoekig, rond
Aantal sepalen per bloem	: 4 soms 3
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten bruin/crème, bruin/witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 2, 3
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

De bloem kan mooi opdrogen. Soms verdroogd hij echter op de plant. Luis-, wants- en chlorosegevoelig.

***Hydrangea macrophylla* 'Mousmée'**synoniem:
'Mausmee', 'Aduarda'

Winner	: Cayeux en zonen, Le Havre, Frankrijk, 1986
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: donkerrode rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: vlak, soms hol, soms bol
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 14-17 cm
	: breedte = 8-10 cm
Textuur	: gemiddeld, vlak
Bladvorm	: ovaal, top iets spits
Bladkleur	: bovenzijde blauw/groen
	: onderzijde groen mat
Bladbehang	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden en iets op de hoofdnerf
Bladrand	: fijngezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2 - 2,5 cm
Bladsteelbehang	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: roodachtig vrij groot, ovaal met een spitse punt, lagere knoppen soms uitgelopen
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: meer
Bloeiwijze: doorsnede	: 17-22 cm
Ranbloem kleur(steriel)	: gespikkeld en egaal, roze
Ranbloem doorsnede	: 3 - 5,5 cm
Sepalen overlappend	: ja, gedeeltelijk en soms vrij aan de basis, roze
Vorm sepalen	: rond, soms onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 5, soms 6
Ran sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen die later bruin worden
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Gevoelig voor wantsen en chlorose. De bloem kan soms verdrogen. Droogbloem. Planten ontvangen als 'Aduarda' waren 'Mousmée'.

***Hydrangea macrophylla* 'Möwe'**

synoniemen/vertaling

Engels: 'Seagull', 'Sea Gull', vertaling Nederlands 'Meeuw'

Winner	: EFA Wädenswil, Zwitserland, 1964
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden, licht open vallende struik
Kleur jonge stengel	: groen en roodachtig
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: vlak tot gegolfd
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 11-14 cm : breedte = 7-8 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen iets roodachtig(aan top) : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde rood aan de basis van de bladschijf : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2 - 2,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: bovenop en zijkanten rood
Knoppen	: spits, rood
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1
Bloeiwijze: doorsnede	: 14-17 cm
Ranbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Ranbloem doorsnede	: 3,5 - 4,5 (5) cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: rond, driehoekig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3, soms 5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten bruin crème, bruin witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: lichtroze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 11
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht-licht, gevoeliger op klei
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: niet goed op zand
Bloeirijkheid	: goed

Trek middelvroeg, gebruik potcultuur, gevoelig voor luis, wantsen en chlorose. Planten zijn doodgegaan door vorst.

***Hydrangea macrophylla* 'Mücke'**

synoniem/vertaling

Engels: 'Gnat', 'Mosquito' vertaling Nederlands: 'Mug', 'Shower'

Winner	: EFA Wädenswil, Zwitserland, 1968
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ² , zeer weinig
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol en gegolfd
Bladglans	: ja, iets aan topje
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-13 cm : breedte = 8-10 cm
Textuur	: lichtgroen gegolfd blad, 2 scheuten met bladeren in krans van 3
Bladvorm	: rond, ovaal, spits topje dus echt, in de toppen blad omhoogstaand
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde ja, op nerven, alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, bovenkant roodachtig gevlekt, onderkant soms iets rood
Knoppen	: vrij stomp, groen/roodachtig
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, 2, soms onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 15-18 cm
Randbloem kleur(steriel)	: iets vlekkelig/gespikkeld, egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 4,5 - 6 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: rond, puntig, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3, soms 6
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten bruin/blauw, wit/bruine pollen
bloemknop	: roze/blauw
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4, 5
meeldraden	: 10, 12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: matig
Grondvoorkeur	: beter op zand
Bloeirijkheid	: matig

Trek middelvroeg, gebruikt voor de potcultuur, chlorose- en wantsen gevoelig, droogbloem.

***Hydrangea macrophylla* 'Nigra'**

synoniemen:

'Mandshurica', 'Mandschurica', cyanoclada

Winner	: onbekend; herkomst China, ingevoerd door Wilson in de U.S.A in 1853 in Duitsland in cultuur
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: donkerrood/zwart
Kleur lenticellen	: wit
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja, in 1996 nee door bladvlekken, een scheut met bladeren in krans van drie
Blad vegetatieve scheut	: hol, soms vlak, in 1996 gegolfd
Bladglans	: nee, iets in de toppen
Lengte-breedte verhouding	: soms groter dan 2, soms kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-15 cm : breedte = 5,5 - 8 cm
Textuur	: vlak en gemiddeld
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbehaving	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: nee, ja, rood door bladvlekken
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde in 1996 roodachtig, groen
Bladsteel: lengte	: 1-2 cm
Bladsteelbehaving	: nee
Bladsteel kleur	: bovenzijde groen en aan de basis, rood aan de zijkant en onderkant
Knoppen	: klein en rood
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfroond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-14 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, hart wit, roze
Randbloem doorsnede	: 1,5 - 4 cm
Sepalen overlappend	: nee, gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze, blauw
kleur kroonbladen	: roze, vrij snel afvallend
helmknoppen	: gesloten bruin blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 8, 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig-zwaar
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Een van de makkelijkst te herkennen cultivars door de donkerrode stelen. Gevoelig voor chlorose en wants. Verdroogde bloemen komen voor in hete zomers.

***Hydrangea macrophylla* 'Nikko Blue'**

Winner	: onbekend; herkomst Japan ?, vóór 1942
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood, in 1996 ook rode strepen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: in 1994 nee, in 1995 ja, in 1996 nee rood door spint
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 8-13 cm
	: breedte = 4,5 - 8 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal, in 1996 spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 2 mm
Bladrand verkleuring	: nee, in 1996 chlorose
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: rood
Knoppen	: in 1996 iets roodachtig, spits, rood
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-18 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze/blauw
Randbloem doorsnede	: 1,5 - 3 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal, puntig, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, in 1996 soms 3
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	: zeer snel afvallend, bij openen afvallend
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
kelk	: 4 bladeren
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Rode herfstkleur, chlorosegevoelig, bloemen verdrogen soms.

***Hydrangea macrophylla* 'Otaksa'**synoniem:
'Joseph Banks'

Winner	: onbekend; herkomst Japan: vóór 1861
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen, kantig iets van lijsten voelbaar
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder 10 per cm ² , veel in 1996
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-13 cm
	: breedte = 6-9 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: nee, iets rood in 1995 en in 1996
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, groen
Bloemvorm hortensia type	: ja
vorm	: vlak-rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 7-12 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, wit/roze, roze/blauw
randbloem doorsnede	: 1,5 - 3 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal, driehoekig
Aantal sepalen per bloem	: 4, 5
Rand sepalen	: gaaf, een enkel tandje in 96
fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze, in 95 blauw
kleur kroonbladen	: roze, in 95 blauw
helmknoppen	: wit
bloemknop	: roze, in 95 en 96 blauw
stamper	: blauw
stijl	: 3
meeldraden	: 8, 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: minder goed op klei
Bloeirijkheid	: matig-goed

Herfstkleur roodachtig, gevoelig voor chlorose en luis. Droogbloem bij heet weer verdrogen de bloemen.
Enkele planten zijn dood gegaan door de vorst.

***Hydrangea macrophylla* 'Parsifal'**synoniem:
'Parzival'

Winner	: J. Wintergalen, Münster, Duitsland, 1922
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: licht rood, weinig opvallend, relatief veel wit ! wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: nee, in 1996 iets op het jonge blad
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 8-10 cm : breedte = 5-7 cm
Textuur	: vlak blad (weinig diepliggende nerven), korte internodien in de top !
Bladvorm	: ovaal/rond
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbehaving	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbehaving	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: onzichtbaar, licht rode rand, zeer kleine lijnen
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-rond, rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-14 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 1,5 - 3 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: driehoekig, onregelmatig, rond, bloemetjes op de sepaal zijn lichte puntjes
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3, soms 6
Rand sepalen	: gaaf, grof getand 2 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten wit grijs, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 8 (vaak in 1996), 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: beter op zandgrond
Bloeirijkheid	: goed

Gevoelig voor luis en wantsen. Planten zijn deels bevroren. In Duitsland blijken er planten in de handel te zijn onder de naam 'Compacta' die eigenlijk 'Parsifal' zijn.

***Hydrangea macrophylla* 'Pfau'**

synoniemen/vertaling

Engels: 'Peacock', vertaling Nederlands: 'Pauw'

Winner	: EFA Wädenswil, Zwitserland, 1983
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol en gegolfd
Bladglans	: ja, iets
Lengte-breedte verhouding	: plusminus 2
Bladschijf	: lengte = 12-14 cm
	: breedte = 6-7,5 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits, blad lijkt smaller doordat de rand is omgevouwen !
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen iets okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: groen en roodachtig aan de top
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms meer bijna gevuld lijkend
Bloeiwijze: doorsnede	: 8-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 3,5 - 6 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: driehoekig, rond en gevouwen
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3, of 5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: blauw
stijl	: 2, 5
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja !
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Trek middelvroeg, potcultuur, geschikt als miniatuur hortensia. Planten zijn doodgegaan door vorst. Gevoelig voor wantsen en chlorose.

***Hydrangea macrophylla* 'Pia'**synoniem:
'Pink Elf' in de U.S.A

Winner	: onbekend, jaar onbekend
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: dwerg
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja, een scheut met bladeren in krans van drie
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 7,5 - 12 cm
	: breedte = 3,5 - 6,5 cm
Textuur	: vlakke smalle bladeren
Bladvorm	: ovaal-langwerpig
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbehaaring	: bovenzijde nee
	: onderzijde nee
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1-2 cm
Bladsteelbehaaring	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: vrij lang, roodachtig/groen tegen de stengel aangedrukt
Bloemvorm	: hortensia type; vlak half rond tot rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 8-13 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, iets van lijntjes radiaal ! roze/wit
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 4,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk en soms ja
Vorm sepalen	: ovaal en iets puntig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 6
Rand sepalen	: gaaf en fijn getand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze en blauw, in 95 bruin
kleur kroonbladen	: roze, snel afvallend
helmknoppen	: blauw, gesloten bruin, witte pollen
bloemknop	: roze, blauw, bruin verdroogd
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 12
kelk	: 6 groene blaadjes
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig

Bloemen kunnen verdrogen maar ook drogen ze mooi op. Gevoelig voor wants en chlorose.

***Hydrangea macrophylla* 'Pink Princess'**

Winner	: onbekend, vóór 1956
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 11-14 cm
	: breedte = 6,5 - 9 cm
Textuur	: blad lijkt glad van oppervlak
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde nee
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: nee, in 1995 en 1996 ietsjes rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: groen, soms uitlopend tot blaadjes
Bloemvorm hortensia type	: ja
vorm	: vlak-halfronde
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-16 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze en wit/roze verbloeiend
Randbloem doorsnede	: 2-3 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 6
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze, snel afvallend
kleur kroonbladen	: roze, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten roze/wit, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze en blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
kelk	: in 1995 en 1996 4 blaadjes
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Gevoelig voor chlorose. Deze plant bloeit rijk maar soms verdrogen de bloemen iets bij heet weer.

***Hydrangea macrophylla* 'Prinses Beatrix'**

synoniemen:

'Princess Beatrix', 'Prinzess Beatrix'

Winner	: E. Draps, Strombeek, België, 1946
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: dwerg
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood en wit van binnen, wat langwerpig
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol, in 1996 vrij kleine bladeren die daardoor een 'open struik' geven. In 1995 3 bladeren in een krans
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 8-12 cm : breedte = 4,5 - 9 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: rond/ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbehang	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbehang	: nee
Bladsteel kleur	: groen, iets rood
Knoppen	: klein, in 1996 wat langwerpig, onderste soms wat uitgelopen
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfmond
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-15(18) cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, rood, roze
Randbloem doorsnede	: 3-5 cm
Sepalen overlappend	: ja, in 1996 gedeeltelijk
Vorm sepalen	: vrij rond en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3, soms 5
Rand sepalen	: gaaf en fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: roze, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten grijs/blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 12
kelk	: 7 groene blaadjes
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja, maar moeilijk
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoordeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig

Gevoelig voor chlorose en wantsen. De bloemen drogen op aan de plant. Soms verdrogen ze ook. Planten zijn doodgegaan door vorst.

Hydrangea macrophylla 'Red Baron' zie:

Hydrangea macrophylla
'Schöne Bautznerin'

***Hydrangea macrophylla* 'R.F. Felton'**synoniem:
'Mrs. R.F. Felton'

Winner	: H.J. Jones, Engeland, 1927
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ² , zeer weinig tot geen
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: vlak/bol en gegolfd
Bladglans	: ja, iets in top
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 8-15 cm
	: breedte = 5 - 10,5 cm
Textuur	: vlak
Bladvorm	: ovaal/rond, spitse punt
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: grof gezaagd 2-3 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: spits, rood, vrij donker ten opzichte van lichtergroene steel
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfrond, rond, bol soms wat onregelmatig
Bloeiwijze: doorsnede	: 15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: vlekkelig, wit/roze
Randbloem doorsnede	: 2 - 3,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal, onregelmatig, rond
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten bruin/crème, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 2, 3
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja, moeilijk
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Gevoelig voor chlorose en wantsen. De bloemen drogen soms mooi op aan de struik. *Hydrangea macrophylla* 'Miss Hepburn' is in hetzelfde jaar geïntroduceerd door dezelfde veredelaar. Deze 'Miss Hepburn' lijkt op de 'R.F. Felton'.

***Hydrangea macrophylla* 'Rotkehlchen'**

synoniemen/vertaling:

Engels: 'Redbreast', 'Red Breast', vertaling Nederlands
'Roodborstje', 'Teller Rood', 'Roter Teller', 'Teller Red'

Winner	: EFA Wädenswil, Zwitserland, 1979
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd
Bladglans	: ja, iets
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-13 cm : breedte = 8 - 9,5 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal, soms wat onregelmatig, topje spits
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, iets rood aan de basis
Knoppen	: klein, roodachtig, soms wat bruine verkurking op de hoogte : van de knoppen
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1
Bloeiwijze: doorsnede	: 7-11 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 3-5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: rond/ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3
Rand sepalen	: gaaf en fijn getand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten bruin, witte pollen
bloemknop	: roze/blauw
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja ?
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Gevoelig voor chlorose en wantsen. In de trek middelvroeg, gebruikt als potplant, ook voor buiten te gebruiken.

***Hydrangea macrophylla* 'Rotschwanz'**

synoniemen/vertaling

Engels: 'Redstart', 'Red Tail', 'Redtail', vertaling Nederlands: 'Roodstart'

Winner	: EFA Wädenswil, Zwitserland, 1987
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10 - 12,5 cm
	: breedte = 7-10 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: rond, ovaal, spitse toppen
Bladkleur	: bovenzijde groen, iets roodachtig(aan top)
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: groen, spits, iets rood
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-11 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, rood
Randbloem doorsnede	: 4-6 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk, iets gevouwen
Vorm sepalen	: rond/ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: niet goed op veen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Gevoelig voor chlorose en wantsen. In de trek middelvroeg, geschikt als kuipplant. Zijknoppen zijn in staat te bloeien. Liefhebberssoort. Herfstkleur roodachtig. Planten zijn doodgegaan door de vorst.

***Hydrangea macrophylla* 'Schöne Bautznerin'**synoniem:
'Red Baron'

Winner	: H. Dienemann, Bautzen, Duitsland, tussen 1962-1990
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: +/- vlak tot gegolfd
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 9-12 cm : breedte = 7-9 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal/rond en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen onderkant, bovenkant rood aan de basis
Knoppen	: klein, vrij rond, groen/rood
Bloemvorm	: hortensia type; vlak half rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 14-17 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze/rood, blauw
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 4 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: beetje driehoekig tot rond
Aantal sepalen per bloem	: 3 en 4
Rand sepalen	: gaaf en tandjes van 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten bruinachtig, witte pollen
bloemknop	: wit tot roze
stamper	: wit
stijl	: 2, 3
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Gevoelig voor chlorose, luis en wantsen. De herfstkleur is roodachtig. Deze cultivar is ook veel gebruikt als potplant.

***Hydrangea macrophylla* 'Sensation 75'**

synoniemen:

'Harlequin', 'Harlekijn', 'Arlequin', 'Bicolor'

Winner	: August Steiniger, Tönisvorst, Duitsland, 1957
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol tot vlak
Bladglans	: ja, top iets
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-14 cm
	: breedte = 8-10 cm
Textuur	: gemiddeld, wat diepliggende nerven, onderzijde wat uitstekende nerven
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde roodachtig(aan top)
	: onderzijde groen
Bladbehang	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2 cm
Bladsteelbehang	: nee
Bladsteel kleur	: groen, rood iets aan de basis
Knoppen	: afstaand, klein, roodachtig
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfrond
Bloeiwijze: doorsnede	: 8-12 cm
Randbloem kleur(steriel)	: tweekleurig witte rand, roze van binnen
Randbloem doorsnede	: 3 - 4,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: rond/ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
kelk	: groen, aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: op klei minder goed
Bloeirijkheid	: gering

Gevoelig voor chlorose en wantsen. Sommige planten zijn bevroren. De bloemen verdrogen soms. De laatste jaren zijn er meer tweekleurige vormen geïntroduceerd. De ervaringen tot nu toe zijn dat veel van deze rassen 'zwak in de wortel zijn'. De planten groeien niet zo goed en herstellen maar matig bij beschadigingen.

***Hydrangea macrophylla* 'Soeur Thérèse'**

synoniemen:

'Sister Thérèse', 'Ste. Thérèse', 'Sainte Soeur Thérèse',
de l'Enfant de Jésus, 'Petite Soeur Thérèse' de l'Enfant Jésus'

Winner	: Gaigne, Frankrijk, 1947
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen, scheuten in de toppen meer compact dan bij 'Madame Emile Mouillère'
Kleur lenticellen	: wit
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee, rood verkleuring door spint
Blad vegetatieve scheut	: vlak en gegolfd
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 11-13 cm : breedte = 6,5 - 7 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde lichtergroen
Bladbehang	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: grof gezaagd 1-3 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood door spint
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1-2 cm
Bladsteelbehang	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, groen/rood, soms uitlopend
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfroond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-13 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, wit, bij uitbloei roze blos, bloem verbrandt bruin, door spint
Randbloem doorsnede	: 3-6 cm
Sepalen overlappend	: nee en gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3, soms 5
Rand sepalen	: gaaf en fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: wit, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit en roze
stijl	: 3
meeldraden	: 10, 12
kelk	: groen, aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig

Gevoelig voor chlorose en wantsen. De bloemen drogen soms mooi op. Het verschil tussen 'Soeur Thérèse' en 'Madame Emile Mouillère' is onder andere te zien in de sepalen. 'Soeur Thérèse' is minder overlappend en daardoor losser om te zien !

***Hydrangea macrophylla* 'Souvenir de Mme. E. Chautard'** synoniemen:
'Mme E. Chautard', 'Souvenir de Madame Emile Chautard',
'Souvenir de Madame Chautard'

Winner	: Mouillère, Vendôme, Frankrijk, 1909
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen, een enkele stengel roodachtig verkleurd
Kleur lenticellen	: rode rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja, iets
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 12-15 cm
	: breedte = 6 -8,5 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbehaaring	: bovenzijde nee
	: onderzijde iets alleen okselbaarden
Bladrand	: grof gezaagd 2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2-3 cm
Bladsteelbehaaring	: nee
Bladsteel kleur	: groen, iets rood aan de basis
Knoppen	: langwerpig, groen
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfmond
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: vlekkelig, wit/roze, soms wit verkleurd vanaf de rand
Randbloem doorsnede	: 3-4,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal tot rond
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze/blauw
stamper	: roze en blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Gevoelig voor chlorose en wantsen. Herfstkleur geel. Bloemen verdrogen soms. Ontstaan uit de kruising van 'Souvenir de Claire' x 'Rosea'.

***Hydrangea macrophylla* 'St. Claire'**synoniem:
'Sainte Claire'

Winner	: onbekend, vóór 1956
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: dwerg tot midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee, in 1995 ja
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd
Bladglans	: nee, in 1996 iets
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-15 cm
	: breedte = 6-9 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen en roodachtig(aan top), in 1996 iets geelachtig, door spint
	: onderzijde groen
Bladbehaving	: bovenzijde nee
	: onderzijde ja, iets op de nerf
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: nee, in 1996 iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1-2 cm
Bladsteelbehaving	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: groen, lang en smal, puntje iets rood
Bloemvorm	: hortensia type; vlak half rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-16 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 1-4 cm
Sepalen overlappend	: ja, in 1996 gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal tot rond
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: roze/blauw, snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Gevoelig voor luis, chlorose en wantsen. Bloemen kunnen verdrogen. Sommige grondscheuten bloeien.

***Hydrangea macrophylla* 'Sibilla'**synoniemen:
'Sybille', 'Masja', 'Sybilla'

Winner	: August Steiniger, Tönisvorst, Duitsland, vóór 1956
Bloeitijdstip	: vroeg tot midden
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood, in 1996 rode rand, wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10 - 13,5 cm
	: breedte = 6,5 - 8,5 cm
Textuur	: glimmend, donkergroen
Bladvorm	: ovaal, in 1996 rond, topje spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde nee, in 1996 iets in de okselbaarden
Bladrand	: grof gezaagd 2-3 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: in 1996 klein, roodachtig/groen, afstaand
Bloemvorm	: hortensia type; vlak halfmond
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, rood/roze
Randbloem doorsnede	: 3-5 cm
Sepalen overlappend	: ja, in 1996 gedeeltelijk
Vorm sepalen	: puntig, in 1996 driehoekig, gevouwen daardoor lijkt de sepaal puntiger dan die in werkelijkheid is
Aantal sepalen per bloem	: meestal 3, 4, 5, soms 3-7
Rand sepalen	: fijngetand 1 mm, in 1996 gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze, in 1995 snel afvallend
kleur kroonbladen	: roze, in 1995 snel afvallend
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 2, 3, in 1996 4
meeldraden	: 10
kelk	: klein, aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Gevoelig voor wantsen. Enkele planten zijn doodgegaan. Doordat voor deze plant licenties moesten worden betaald is hij omgedoopt tot 'Masja'.

Hydrangea macrophylla 'Taster' zie:

Hydrangea macrophylla
'Veitchii'

***Hydrangea macrophylla* 'Taube'**

synoniemen/vertaling

Engels: 'Pigeon', vertaling Nederlands 'Duif', 'Teller Pink', 'Rosa Teller', ook 'Teller Red' en 'Teller Pink' genoemd in de U.S.A

Winner	: EFA Wädenswil, Zwitserland, 1979
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen, dikke stengels kantig
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: in 1995 en 1996 ja, in 1994 nee
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd
Bladglans	: nee, in 1996 ietsjes tot nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-12 cm : breedte = 6,5 - 8,5 cm
Textuur	: vlak blad (geen diepe nerven), in 95 gegolfd blad met +/- : diepe nerven; in 1996 hoofdnerf soms wel en soms geen diepe : nerven
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood, in 1995 iets, in 1996 heel weinig
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1-4 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, groen
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, in 1996 soms begin van een tweede krans
Bloeiwijze: doorsnede	: 8,5 - 14 cm
Randbloem kleur(steriel)	: gespikkeld, roze, roze/blauw
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 5 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: driehoekig, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, in 1996 soms 3, soms 5
Rand sepalen	: gaaf, fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	: fertiele bloem, 1 cm doorsnede
kleur meeldraden	: wit, blauw, in 1996 eerst wit, rijper dan witter wordend
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollens
bloemknop	: blauw, wit
stamper	: wit, roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Gevoelig voor luis en wantsen. Droogbloem. Trek middelvroeg, gebruik als potplant.

***Hydrangea macrophylla* 'Tokyo Delight'**synoniem:
'Tokyo's Delight'

Winner	: onbekend; herkomst Japan: reeds lang in cultuur
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood (in 1996 rood rand), wit van binnen
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja, in 1996 nee rood door spint
Blad vegetatieve scheut	: vlak in 1994, hol in 1995 en 1996
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-15 cm : breedte = 4-7 cm
Textuur	: in 1994 vlakke bladeren, in 1995 en 1996 holle bladeren
Bladvorm	: ovaal-langwerpig
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde lichtergroen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde nee, in 1996 alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 - 1,5 mm
Bladrand verkleuring	: nee, in 1996 iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen, in toppen soms lichter : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: bij sterk groeiende scheuten iets rood aan de basis en knopjes : iets rood
Bloemvorm	: lacecap type; naar buitengericht
Aantal kransen sepalen	: 1, soms begin tweede krans
Bloeiwijze: doorsnede	: 8-12 cm
Randbloem kleur(steriel)	: eerst egaal wit, daarna wit/roze bij uitbloeien, rozebevindt zich : meestal aan de buitenkant van de sepalen, ook vaak een roze : knopje in het midden van de sepalen
Randbloem doorsnede	: 2-4 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, in 1996 soms 6
Rand sepalen	: gaaf en grof getand
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze, wit
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja ?
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Gevoelig voor wantsen. Blad is roodachtig, de bloem verdroogd wat, droogbloem.

Hydrangea macrophylla 'Tornado' zie:

Hydrangea macrophylla
'Madame Emile Mouillère'

***Hydrangea macrophylla* 'Tovelit'**synoniemen:
'Tofelill', 'Tofelil'

Winner	: onbekend: vóór 1956
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: dwerg
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 7,5 - 14 cm : breedte = 2,5 - 8 cm
Textuur	: fijn
Bladvorm	: ovaal-langwerpig spits
Bladkleur	: bovenzijde groen; onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: grof gezaagd ! 2-3 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1-2 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, iets rood aan de basis
Knoppen	: spits, roodachtig
Bloemvorm	: hortensia type; vlak, vlak halfronde
Bloeiwijze: doorsnede	: 7-12 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze
Randbloem doorsnede	: 2,5 - 3,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: puntig, opgerold bij warm weer
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw, wit
kleur kroonbladen	: roze, blauw, snel afvallend, verdroogde knopjes
helmknoppen	: gesloten +/- witbruin/roze, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4, 5 (in 1995 groene stijlen)
meeldraden	: 10
kelk	: groen
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee ?
Gevoeligheid voor spint	: zeer licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Gevoelig voor virus en wantsen. Herfstkleur roodachtig. Bloemen verdrogen soms. Droogbloem. Volgens sommige berichten zou de plant uit Denemarken komen. De plant zou vernoemd zijn naar een van de vijf dochters van Aksel Olsen. Dit verhaal is echter niet juist. Uit correspondentie met de dochter Anna Olsen blijkt dat de juiste Deense schrijfwijze Tovelil, met één l moet zijn. Aksel Olsen heeft in 1936 een *Buddleja davidii* 'Tovelil' gedoopt, echter nooit een type *Hydrangea macrophylla*. Vooralsnog blijft de herkomst een raadsel.

***Hydrangea macrophylla* 'Tricolor'**

synoniemen:

'Teller Variegated', 'Teller Variegata', 'Meisjes', 'Mariesii Silver', 'Mariesii Variegata', 'Silver Mariesii'

Winner	: onbekend; herkomst Japan; vóór 1844
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: plusminus groter dan 2
Bladschijf	: lengte = 13-19 cm
	: breedte = 5,5 - 9 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen met witte randen, onregelmatig, soms ook lichtere plekken in het midden van de bladschijf
	: onderzijde lichter groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja wit
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2 - 2,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen en rood aan de basis
Knoppen	: spits, groen en rood puntje, op de stengel rode rand
Bloemvorm I	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms onduidelijk, zeer weinig steriele bloemen soms geheel ontbrekend
Bloeiwijze	: doorsnede = 4-15 cm
Ranbloem kleur(steriel)	: egaal, soms roze gespikkeld, wit, wit/roze, wit/blauw
Ranbloem doorsnede	: 2-4 cm
Sepalen overlappend	: nee
Vorm sepalen	: ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4
Rand sepalen	: gaaf en fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: in 1996 roze, in 1995 blauw
kleur kroonbladen	: in 1996 roze, in 1995 blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: in 1996 roze, in 1995 blauw
stamper	: in 1996 roze, in 1995 blauw
stijl	: 2, 3, 4
meeldraden	: 8, 12, 4 mm lang
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig

De 'Tricolor' is gevoelig voor wantsen en sommige planten zijn doodgegaan. De cultivars 'Maculata', 'Tricolor' en 'Quadricolor' zorgen voor veel verwarring in de praktijk. Het gemakkelijkst te herkennen is 'Quadricolor' welke vier kleuren heeft op het blad. Namelijk lichtgroen, donkergroen, crème/wit en gele

vlekken aan de rand. Deze cultivar loopt niet terug. Deze is vaak foutief in de handel als 'Tricolor'. 'Tricolor' heeft geen gele vlekjes op het blad en heeft drie kleuren; lichtgroen, donkergroen en crème/wit. Deze cultivar loopt terug. Er kunnen dus groene bladeren in de struik voorkomen. 'Maculata' heeft ook drie kleuren; licht- en donkergroen en een witte rand. Volgens {Lawson en Rothera} heeft dit ras ook enkele scheuten met spikkels op de bladeren. De plant geeft weinig bloemen. Een cultivar die (nog) weinig bekend is kan voor verdere verwarring gaan zorgen. Het is de 'Lemon Wave'. Deze heeft ook vier kleuren maar heeft een gele rand en een wat bolvormige bloeiwijze zodat het onderscheid met 'Quadricolor' toch goed is te maken.

***Hydrangea macrophylla* 'Quadricolor'**

Winner	: onbekend, jaar: onbekend
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand, wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 9-13 cm
	: breedte = 5,5 - 9 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen, randen geel en wit en soms ook lichtgroene en groene stukken; onderzijde lichter groen
Bladbehaving	: bovenzijde ja, in 1996 nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: grof gezaagd tot 3 mm lang en onregelmatig
Bladrand verkleuring	: ja, geel en wit
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 -1,5 cm
Bladsteelbehaving	: nee
Bladsteel kleur	: groen en rood aan de basis
Knoppen	: spits, iets afstaand roodachtig/groen
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: meer, onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 11-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: niet helemaal egaal, wit/roze in het hartje, wit
Randbloem doorsnede	: 1,5 - 3 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3
Rand sepalen	: gaaf en soms fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: 96 roze, 95 blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: matig
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Gevoelig voor luis en wantsen. Soms verbrandt het blad wat. Planten zijn doodgegaan door vorst. De cultivars 'Maculata', 'Tricolor' en 'Quadricolor' zorgen voor veel verwarring in de praktijk. Het gemakkelijkst te herkennen is 'Quadricolor' welke vier kleuren heeft op het blad. Namelijk lichtgroen, donkergroen, crème/wit en gele vlekken aan de rand. Deze cultivar loopt niet terug. Deze is vaak foutief in de handel als 'Tricolor'.

'Tricolor' heeft geen gele vlekjes op het blad en heeft drie kleuren; lichtgroen, donkergroen en crème/wit. Deze cultivar loopt terug. Er kunnen dus groene bladeren in de struik voorkomen.

'Maculata' heeft ook drie kleuren; licht- en donkergroen en een witte rand. Volgens (Lawson en Rothera) heeft dit ras ook enkele scheuten met spikkels op de bladeren. De plant geeft weinig bloemen.

Een cultivar die (nog) weinig bekend is kan voor verdere verwarring gaan zorgen. Het is de 'Lemon Wave'. Deze heeft ook vier kleuren maar heeft een gele rand en een wat bolvormige bloeiwijze zodat het onderscheid met 'Quadricolor' toch goed is te maken.

Hydrangea macrophylla 'Vasterival' zie:

Hydrangea macrophylla
'Europa'

***Hydrangea macrophylla* 'Veitchii'**synoniem:
'Taster'

Winner	: onbekend; herkomst Japan rond 1861 door Maries
	: geïmporteerd in Engeland
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden, in 1996 tot groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand, wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja, in 1995, in 1996 nee -> roodachtig aan de toppen
Blad vegetatieve scheut	: hol, in 1996 tot vlak
Bladglans	: ja jonge blad, top naar beneden !
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 11-16 cm
	: breedte = 7-9 cm
Textuur	: fijn blaadje om te zien
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen, in 1995 lichter groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja, in 1996 zeer licht behaard
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: nee
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein en puntig iets rood
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 7-14 cm, 2 bloemen (rand) afgevallen tijdens waarnemen
Ranbloem kleur(steriel)	: sommige bruin door de zon verbrand ! egaal, wit (bij 1 bloem
	: wat groene strepen erin), in 1996 roze zweem
Ranbloem doorsnede	: 2 - 6,5 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal, onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4
Rand sepalen	: gaaf, soms wat grof getand, maar in 1995 niet aanwezig
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: roze, blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze, wit
stamper	: blauw
stijl	: 2, 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladplekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: geen
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Gevoelig voor luis, virus en wantsen. Het blad is iets gelig van nature. Verdroogde bloemen komen voor bij heet weer.

Voor het eerst tentoongesteld bij de firma Robert Veitch uit Exeter, Engeland die de plant waarschijnlijk vanuit Japan heeft ingevoerd. In 1905 werd de plant in de catalogus van de firma opgenomen. Plantkundige

Ernest Wilson die veel planten heeft verzameld in o.a. China heeft later de naam *Hydrangea macrophylla* f. *veitchii* gegeven aan een andere plant. Hierdoor is nogal wat verwarring ontstaan. Eigenlijk was deze plant volgens de huidige inzichten *Hydrangea macrophylla* 'Rosea'.

Er zijn planten ontvangen onder de naam 'White Wave' die echter 'Veitchii' bleken te zijn. De plant *Hydrangea macrophylla* 'White Wave' is door Lemoine, (Nancy, Frankrijk) in 1902 op de markt gebracht onder de naam *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Grandiflora'. De plant was een zaailing uit de *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii'. Er zijn enkele synoniemen voor deze plant namelijk: *Hydrangea macrophylla* 'Mariesii Alba', *Hydrangea macrophylla* 'White Wave'. M. Haworth-Booth heeft deze plant de naam 'White Wave' gegeven om de verwarring rondom de benaming te verminderen. De plant bloeit laat in augustus. Hij onderscheidt zich van de 'Veitchii' doordat de sepalen van de randbloemen getand zijn en altijd vier stuks heeft. Award of Merit 1948.

***Hydrangea macrophylla* 'Vorster Frührot'**

synoniem:

'Vorsters Frührot', 'Forest Foster', 'Forest Furest'

Winner	: August Steiniger, Tönisvorst, Duitsland, 1951
Bloeitijdstip	: midden tot laat
Plantgrootte	: dwerg tot midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: ja, iets glimmend
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-12 cm : breedte = 5,5 - 7 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijngezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: recht opstaand, klein, groen/rood, soms uitgelopen bij vijfde : bladpaar tot blaadjes, van boven af gezien, vormen de bladeren : een kruis door een regelmatige afstand van de bladeren : hortensia type; vlak halfmond tot rond
Bloemvorm	: 10-13 cm
Bloeiwijze: doorsnede	: egaal, rood/roze
Randbloem kleur(steriel)	: 3,5 - 4,5 cm
Randbloem doorsnede	: gedeeltelijk
Sepalen overlappend	: ovaal en rond, driehoekig
Vorm sepalen	: 4-5
Aantal sepalen per bloem	: gaaf
Rand sepalen	:
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten bruin, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3
meeldraden	: 10, 12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee ?
Gevoeligheid voor spint	: licht
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig, goed op zand

Gevoelig voor chlorose en wantsen. Verdroogde bloemen komen voor. Planten zijn doodgegaan door vorst.

***Hydrangea macrophylla* 'Zaunkönig'**

synoniemen/vertaling

Engels: 'Wren', vertaling Nederlands: 'Winterkoninkje'

Winner	: EFA Wädenswil, Zwitserland, 1979
Bloeitijdstip	: laat
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-14 cm
	: breedte = 7,5 - 9,5 cm
Textuur	: golvend
Bladvorm	: ovaal, top spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbehaaring	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1,5 - 2,5 cm
Bladsteelbehaaring	: nee
Bladsteel kleur	: groen, aan de bovenzijde en zijkanten aan de basis iets rood,
	: verder iets verkurkt en grijsbruin
Knoppen	: rond, en roodachtig
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1
Bloeiwijze: doorsnede	: 13 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, wit/roze
Randbloem doorsnede	: 3,5 - 5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: rond
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3, soms 5
Rand sepalen	: gaaf, soms fijngetand 1-2 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit, goed contrast met roze bloem
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten bruin/blauwachtig, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: wit
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: geen
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Gevoelig voor chlorose en wantsen. Planten zijn doodgegaan door vorst. Trek middelvroeg, potcultuur.

Hydrangea macrophylla onbekend welke cultivar

Winner	: onbekend, jaar: onbekend
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden en in 1996 dwerg
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand en wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ² ; verschillend
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja, lichtgroen/geel in 1996, in 1995 bladkleur lichtergroen
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 11-14 cm : breedte = 7-13 cm
Textuur	: zacht, dun blad
Bladvorm	: ovaal en in 1996 spits
Bladkleur	: bovenzijde groen in 1995 lichtergroen : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja : onderzijde ja, op de nerven
Bladrand	: grof gezaagd 3-4 mm
Bladrand verkleuring	: nee
Bladnerf kleur	: bovenzijde rood : onderzijde groen, 1996 rood aan de basis
Bladsteel: lengte	: 0,5-1 cm, in 1995 en 1996 vierde bladpaar 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: ja
Bladsteel kleur	: rood, valt op door contrast met lichtgroen blad
Knoppen	: iets rood
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 3-10(13) cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, wit/roze, groen/blauw in de schaduw
Randbloem doorsnede	: 1-3,5 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal, driehoekig en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, in 1996 soms 3
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: groen, in 1996 kroonbladen snel afvallend
helmknoppen	: wit, en witte pollen
bloemknop	: bruin verdroogd
stamper	: wit
stijl	: 2-3
meeldraden	: ?
Nog in cultuur	: nee ?
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig-zwaar
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig, alle planten dood op zand
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: gering

Gevoelig voor luis en chlorose. Herfstkleur geel. Veel planten bevroren en afgestorven.

***Hydrangea macrophylla* 9970**

Winner	: National Arboretum, U.S.A, voor 1987
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen en rood
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: meer dan 10 en weinig per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 11 - 12,5 cm
	: breedte = 8-9 cm
Textuur	: grof
Bladvorm	: ovaal-langwerpig
Bladkleur	: bovenzijde roodachtig (aan top); onderzijde groen
Bladbehaaring	: bovenzijde ja
	: onderzijde ja, ook op nerven
Bladrand	: grof gezaagd 4-5 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 1 cm
Bladsteelbehaaring	: nee, in 1996 ja
Bladsteel kleur	: rood
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1
Bloeiwijze: doorsnede	: 7-10 cm
Ranbloem kleur(steriel)	: hart blauwachtig, roze/blauw
ranbloem doorsnede	: 2,5 - 3 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4
Rand sepalen	: fijngetand
fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: blauw
bloemknop	: roze
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 12, 13
Nog in cultuur	: nee ?
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig-zwaar
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Gevoelig voor luis, chlorose en virus. Herfstkleur rood, verdroogde bloemen. Bloem droogt ook op. We mochten bij deze herkomst de volgende informatie van de heer Harry van Trier ontvangen. 9970 werd door H. van Trier als zaailing meegebracht vanuit Duitsland. Hij kreeg drie zaailingen van Dr. Hans Simon te Marktheidenfeld, welke op zijn beurt zaad had ontvangen van het National Arboretum te Washington D.C.. De moederplant staat op de meest noordelijke vindplaats van *Hydrangea macrophylla* in Japan. De planten zouden in Washington twee maal per jaar bloeien. Zowel de heer van Trier als wij kunnen deze bewering in de lage landen niet bevestigen. De heer van Trier zal vermoedelijk een van de drie zaailingen volgend jaar gaan opkweken onder de naam Veerle.

Hydrangea serrata 'Acuminata' zie:

Hydrangea serrata
'Intermedia'

***Hydrangea serrata* 'Angustata'**

synoniem:

Japanse naam is Amagi-Ama-Cha

Winner	: onbekend; herkomst Japan jaar: onbekend
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: dwerg
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf	: lengte = 5,5 - 7 cm
	: breedte = 2-3 cm
Textuur	: fijn
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits
Bladkleur	: bovenzijde roodachtig(aan top)
	: onderzijde groen
Bladbehang	: bovenzijde ja
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
anders	: rood verkleurend blad door spintaantasting
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,25 - 1,5 cm
Bladsteelbehang	: nee
Bladsteel kleur	: groen, met iets rood
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, en onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 2 - 4 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, wit
Randbloem doorsnede	: 2 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 3,4
Rand sepalen	: gaaf, soms fijngetand
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: wit, snel afvallend
helmknoppen	: wit
bloemknop	: wit en iets rood
stamper	: wit
stijl	: 3
meeldraden	: 8-10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: geen
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: gering

Gevoelig voor chlorose, enkele planten zijn doodgegaan. Het blad verkleurt rood door spint.
Deze plant komt voor in het wild op het Japanse eiland Honshu.

Hydrangea serrata 'Benigaku' zie:

Hydrangea serrata
'Rosalba'

Hydrangea serrata nog onbenaamde zaailing uit 'Bluebird'

Winner	: G.A. van Klaveren, Hazerswoude, Nederland, circa 1985.
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen in 1994 en rood in 1995 en 1996
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja, in 1996 soms wat rood door spint
Blad vegetatieve scheut	: vlak, in 1996 bol en hol komt ook voor
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 8,5 - 13 cm
	: breedte = 4,5 - 9 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen en in 1996 soms roodachtig(aan top) door spint; onderzijde lichtergroen
Bladbehaving	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde rood
	: onderzijde rood en groen
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbehaving	: nee
Bladsteel kleur	: rood
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, in 1996 meer, soms begin tweede cirkel
Bloeiwijze: doorsnede	: 10-15 cm
Randbloem kleur(steriel)	: in 1994 egaal, hart wit, in 1995 en 1996 hart roze, jonge bloem hart wit, roze, in 1996 wit/roze
Randbloem doorsnede	: 2-4 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: driehoekig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, in 1996 uitzondering 6
Rand sepalen	: gaaf, fijngetand
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: in 1994 roze, in 1995 en 1996 blauw
helmknoppen	: blauw, in 1996 gesloten helmknoppen, witte pollen
bloemknop	: rood, in 1996 roze meer kleurig in een bloem
stamper	: rood, in 1996 blauw
stijl	: 3,4
meeldraden	: 8-10
Nog in cultuur	: nog niet in cultuur
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Gevoelig voor wantsen en chlorose. Droogbloem, soms verdrogen de bloemen in een hete periode.

Op basis van de relatief geringe ziektegevoeligheid binnen de serrata-groep zal de plant in productie genomen worden.

***Hydrangea serrata* 'Blue Deckle'**

synoniem:

***Hydrangea macrophylla* 'Blue Deckle'**

Winner	: M. Haworth-Booth, Farall Nurseries bij Haslemere, Surrey, : Engeland, vóór 1984
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood, in 1996 donker rood
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd, in 1996 hol en gegolfd
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-14 cm : breedte = 5-8 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits
Bladkleur	: bovenzijde roodachtig : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 - 1 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, in 1995 ook iets roodachtig, in 1996 soms wat : lenticellen zichtbaar
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 2 en onduidelijk, soms behoorlijk gevuld ! tot hortensia-vorm
Bloeiwijze: doorsnede	: 6-9 cm
Randbloem kleur (steriel)	: egaal, roze/blauw
Randbloem doorsnede	: 2-3 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: puntig en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, soms 3
Rand sepalen	: fijngetand
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze en wit
stamper	: roze en blauw
stijl	: 2,3
meeldraden	: 8,10,11,12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Deze cultivar bloeit over een langere tijd door. Luis, chlorose en wantsen zijn geconstateerd. De bloem kan verdrogen in een hete periode. Deze plant lijkt een bloeiwijze te hebben in een tussenvorm. Het is geen scherm maar ook geen echte bol.

***Hydrangea macrophylla* 9297**

Winner	: onbekend, 1976
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood, in 1996 donker rood
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf	: lengte = 11-12 cm
	: breedte = 5-6 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits
Bladkleur	: bovenzijde roodachtig(aan top)
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen, 1996 weinig tot geen spikkels !!
Bladsteel: lengte	: 0,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen (3° bladpaar), 4° in 1995 en 1996 wat roodachtig
Knoppen	: 7
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 2, onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 7-10 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, wit/roze en roze/blauw in 1996
randbloem doorsnede	: 2-3 cm en in 96 2-3,5 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: driehoekig en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: fijngetand en soms gaaf in 1996
fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: in 1994 blauw, in 1995 en 1996 roze
helmknoppen	: gesloten blauw en open witte pollen
bloemknop	: roze, en 96 soms blauw en wit
stamper	: roze
stijl	: 3,4 en in 1996 ook 2
meeldraden	: 10, 12 en in 1996 ook 14
Nog in cultuur	: nog niet in cultuur
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Luizen, wantsen en chlorose is waargenomen. De bloem kan wat verdrogen. Ook deze bloeiwijze is een tussenvorm. Deze zaailing lijkt als twee druppels water op de *Hydrangea serrata* 'Blue Deckle'. Het is echter niet dezelfde plant. De plant is in 1976 verzameld op de berg Halla San op een hoogte van 950 meter. De plant is niet benaamd maar enkel verspreidt door een Franse liefhebber die hem aanduidt als 'Harry's Mystery' (naar H. van Trier). De plant zou vroeger moeten bloeien als de 'Blue Deckle'. Bij ons in de proef is hier echter niets van gebleken.

Hydrangea serrata serie Camaïeu

Winner	: Arboretum Kalmthout, België, 1983
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: dwerg, tot midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: wit en rode rand, in 1996 iets rode rand
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: gegolfd, in 1996 gegolfd en hol
Bladglans	: ja
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 7-12 cm
	: breedte = 4,5 - 7 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal-langwerpig, spits
Bladkleur	: bovenzijde licht groen
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde nee
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: nee
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 - 1 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen
Knoppen	: klein, groen, spits
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, onduidelijk (tweede begin)
Bloeiwijze: doorsnede	: 3-8 cm
Ranbloem kleur(steriel)	: wat komvormig, egaal, wit/roze, in 1996 roze aan de rand
	: beginnend
Ranbloem doorsnede	: 1 - 3,5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal /rond
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4, in 1996 veel
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: snel afvallend, blauw, in 1995 roze
helmknoppen	: witte pollen, blauw gesloten
bloemknop	: roze
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: niet in cultuur genomen
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Luizen, wantsen en chlorose is waargenomen. Ook verdrogen de bloemen soms. De heer Harry van Trier heeft de volgende informatie aan ons verstrekt. Camaïeu is de juiste schrijfwijze voor een groep zaailingen uit zaad van 'Rosalba', verzameld in 1983, in het kader van een selectieproject in het Arboretum Kalmthout. In totaal zijn zo'n 50 zaailingen gevolgd. Vier hiervan zijn ook getest bij de Darthuizer Boomkwekerijen, eind jaren 80 begin jaren 90. De planten zijn daar niet in de handel genomen omdat ze te weinig bloeide. De kloon

die wij hebben ontvangen, komt redelijk uit het onderzoek naar voren. Reden hiervan is dat er zo weinig planten in de groep zitten met een wit-roze bloeiwijze die uit een scherm bestaan. Daarom belandt de plant toch in de aanbevolen categorie. Temeer er op de voorgenoemde kwekerij weinig positieve ervaringen zijn adviseren wij daarom ook om de door ons geteste kloon niet in de handel te brengen.

***Hydrangea serrata chinensis* Hort.**

Winner	: onbekend; herkomst China, reeds lang in cultuur
Bloeitijdstip	: vroeg-midden
Plantgrootte	: dwerg
Kleur jonge stengel	: lichtgroen
Kleur lenticellen	: lichtrood en wit van binnen, bijna niet zichtbaar
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf	: lengte = 5,5 - 11 cm
	: breedte = 2 - 3,5 cm
Textuur	: teer blad, vlak, -> soms bruin door spint
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits
Bladkleur	: bovenzijde lichtgroen; onderzijde lichtgroen
Bladbeharing	: bovenzijde ja
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 0,5 mm
Bladrand verkleuring	: ja, iets rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde iets roodachtig aan de basis van de bladschijf
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 mm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen iets roodachtig aan de basis
Knoppen	: zeer klein, spits groenachtig
Bloemvorm	: lacecap type; vlak halfrond !
Aantal kransen sepalen	: onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 5 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal wit/roze
Randbloem doorsnede	: 1 - 1,5 cm
Sepalen overlappend	: nee, soms gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4, 5
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: wit
helmknoppen	: wit
bloemknop	: roze/wit
stamper	: wit
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
kelk	: zeer klein, aanblijvend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: geen
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: klei
Bloeirijkheid	: matig

Het blad is chlorose gevoelig en verbrand soms. Planten zijn doodgegaan door de vorst. Bloem droogt op. De oorsprong en botanische status van deze heester is een raadsel. Het lijkt op een wilde soort maar het past niet binnen de beschrijvingen. Soms is het in cultuur onder de naam, *Hydrangea chinensis acuminata*, maar het heeft geen verwantschap met planten die onder de naam *Hydrangea serrata acuminata* in tuinen staan. Afmeting 30 cm bij 60 cm na vele jaren. Zie ook *Hydrangea serrata koreana*..

***Hydrangea serrata* 'Diadem'**

Winner	: M. Haworth-Booth, Farall Nurseries bij Haslemere, Surrey, : Engeland: vóór 1962
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: dwerg
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: lichtrood en wit van binnen, soms weinig zichtbaar
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: hol tot vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf	: lengte = 6-7 cm : breedte = 2,5 - 3 cm
Textuur	: relatief ruw blad voor afmeting
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits
Bladkleur	: bovenzijde gelig, roodachtig(aan top) : onderzijde groen
Bladbehaaring	: bovenzijde ja : onderzijde ja, ook zijnerven en alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde iets roodachtig aan de basis van de bladschijf : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 2 - 3 mm
Bladsteelbehaaring	: nee
Bladsteel kleur	: groen iets roodachtig
Knoppen	: spits groenachtig
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms onduidelijk door onvolledig
Bloeiwijze: doorsnede	: 7 cm
Randbloem kleur(steriel)	: vlekkelig roze/blauw
Randbloem doorsnede	: 2-3 cm
Sepalen overlappend	: nee, soms gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw/wit, lang en kort afwisselend
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: blauw
stamper	: blauw
stijl	: 3
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja, goed
Gevoeligheid voor spint	: zwaar
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: niet goed op veen
Bloeirijkheid	: matig

Begin van de bloei begint meestal al in juni. De planten bloeien ook op de zijscheuten. Chlorose gevoelig, blad verdroogd soms door spint. Planten doodgegaan door vorst.

***Hydrangea serrata* 'Grayswood'**

Winner	: Chambers, Grayswood Hill, Engeland, 1888
Bloeitijdstip	: midden
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand en wit
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee, in 96 toppen iets glimmend
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-13 cm
	: breedte = 4,5 - 6,5 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladbehang	: bovenzijde ja
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen, wat diepliggende nerven daardoor bobbelig
	: blad
	: onderzijde groen, met bruine streep
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbehang	: nee
Bladsteel kleur	: groen, purperrood aan de basis
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 7-10 cm
Randbloem kleur(steriel)	: gespikkeld, wit/roze
Randbloem doorsnede	: 3-5 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk, in 1996 soms aan de basis niet of nauwelijks
Vorm sepalen	: onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4, soms 3 soms 5
Rand sepalen	: fijngetand 1 mm, soms ook gaaf soms ook getand
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw, paars roze, snel afvallend
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: roze
stamper	: roze
stijl	: 3,4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Chlorose en rood blad komt voor evenals wantsen. Planten zijn doodgegaan door vorst.

***Hydrangea serrata* 'Impératrice Eugénie'**

synoniemen:

'Empératrice Eugénie', 'Empératrice Eugénie', 'Emperatrice Eugénie'

Winner	: onbekend; herkomst Japan vóór 1868
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: wit buiten rood 1996
Aantal lenticellen	: weinig minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: hol in 1995, in 1994 en 1996 vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf	: lengte = 10-14 cm
	: breedte = 5-8 cm
Textuur	: gemiddeld
Bladvorm	: ovaal-langwerpig spits
Bladkleur	: bovenzijde groen, in de zon wat geelachtig, rood door spint
	: onderzijde lichter groen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood en chlorose zie boven
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen een beetje roodachtig aan de basis 1995
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 - 1 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen 4e en 5e bladpaar roodachtig 1995 en 1996
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 7-10 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, hart wit, roze
randbloem doorsnede	: 2-4 cm
Sepalen overlappend	: gedeeltelijk
Vorm sepalen	: ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4-5
Rand sepalen	: gaaf
fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: wit
bloemknop	: rood
stamper	: roze, blauw in 1995
stijl	: 3 en 4
meeldraden	: 10-12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: matig-zwaar
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Gevoelig voor luis, chlorose, verdroogde bloem en wantsen. De herfstkleur is rood.

***Hydrangea serrata* 'Intermedia'**

synoniem:

Hydrangea acuminata, 'Acuminata'

Winner	: onbekend; herkomst Japan, ingevoerd in 1860 in Nederland
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen en rood
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: weinig minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: ja, in 96 vooral jonge toppen
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 6-8 cm
	: breedte = 3,5 - 5 cm
Textuur	: fijn
Bladvorm	: ovaal-langwerpig, spits
Bladkleur	: bovenzijde groen en roodachtig(aan top)
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde rood
	: onderzijde rood aan de basis, groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 - 1 cm
Knoppen	: spits
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: rood
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 6-8 cm
Ranbloem kleur(steriel)	: gespikkeld, wit/roze
ranbloem doorsnede	: 1,5 - 2 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4
Rand sepalen	: grof getand
fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw, in 1996 roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: blauw
bloemknop	: rood
stamper	: blauw
stijl	: 3 en 4
meeldraden	: 8, in 1996 10-12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Blad roodachtig, en rode herfstkleur. Sommige planten zijn doodgegaan. Gevoelig voor chlorose en verdroogde bloem.

***Hydrangea serrata* 'Japonica'**

Winner	: onbekend; herkomst Japan, 1839 of 1840
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: groot
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 6-10 cm
	: breedte = 3 - 7,5 cm
Textuur	: gemiddeld, bobbelig met diepliggende nerven
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde lichtergroen
Bladbeharing	: bovenzijde nee
	: onderzijde ja, alleen okselbaarden in 96
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: nee
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen en rood in 1995 en 1996
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 4-10 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze, wit/roze vanaf de punten, en wit
Randbloem doorsnede	: 2-3 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 4 en 3 uitzondering
Rand sepalen	: grof getand
fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: wit
kleur kroonbladen	: wit, snel afvallend
helmknoppen	: wit
bloemknop	: roze, wit met roze top in 1996
stamper	: wit
stijl	: 3 en 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer licht
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Rode herfstkleur, gevoelig voor chlorose, wantsen en verdroogde bloem bij heet weer.

***Hydrangea serrata koreana* Hort.**

Winner	: onbekend; herkomst mogelijk Korea
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: dwerg
Kleur jonge stengel	: groen
Kleur lenticellen	: rode rand wit van binnen
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf	: lengte = 7,5 - 11 cm : breedte = 2,5 - 4,5 cm
Textuur	: fijn
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits
Bladkleur	: bovenzijde roodachtig(aan top) door spint : onderzijde groen
Bladbehang	: bovenzijde ja : onderzijde ja, ook op de nerven
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,25 - 0,5 cm
Bladsteelbehang	: nee
Bladsteel kleur	: groen, met aan de bovenkant iets rood
Knoppen	: uitgelopen, dwars !
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, en onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 4-8 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze, roze/blauw
Randbloem doorsnede	: ongeveer 2 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: onregelmatig, toppen wat puntig
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, 6
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze/blauw
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: wit
bloemknop	: roze
stamper	: roze en blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: geen
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-matig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Gevoelig voor chlorose en verdroogde bloem bij heet weer. Enkele planten zijn doodgegaan. De herkomst van dit kleine heestertje is onduidelijk, mogelijke Korea. Het heeft slanke takken en randbloemen die lila zijn op kalkhoudende grond en helder blauw op zure grond. De plant lijkt op chinensis maar is kleiner, de bladeren zijn langer, zachter en met een dikkere textuur. In Engeland zijn planten na vele jaren 30 cm bij 30 cm. Onze planten waren niet veel groter.

Hydrangea serrata 'Maiko' zie:

Hydrangea serrata
'Spreading Beauty'

***Hydrangea serrata* 'Rosalba'**synoniemen:
'Beni Gaku', 'Beni Kaku'

Winner	: onbekend; herkomst Japan: reeds lang in cultuur, (o.a. sinds 1844 in Engeland)
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen, in 1995 en 1996 rood
Kleur lenticellen	: niet zichtbaar, in 1996 weinig zichtbaar wit
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja, in 1995 en 1996 nee
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2, in 1996 +/- 2
Bladschijf	: lengte = 8,5 - 12 cm : breedte = 4-7 cm
Textuur	: bobbelig (diepliggende nerven)
Bladvorm	: ovaal
Bladkleur	: bovenzijde roodachtig; onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja; onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1-2 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde rood : onderzijde rood
Bladsteel: lengte	: 1 - 1,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: rood
Knoppen	: in 1994 spits (kleine blaadjes) in oksels ! ook in 1996
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, soms geen
Bloeiwijze: doorsnede	: 6-8 cm
Randbloem kleur(steriel)	: gespikkeld, in 1996 hart wit, buiten roze
Randbloem doorsnede	: 1-3 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4
Rand sepalen	: gaaf en fijngetand
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: wit
bloemknop	: rood
stamper	: roze, in 1996 wat blauwachtig
stijl	: 2, 3, 4
meeldraden	: 8, 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig-zwaar
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Gevoelig voor luis, chlorose en wantsen. Het blad is roodachtig en de bloemen verdrogen soms. Planten zijn doodgegaan door onbekende oorzaak. In Japan komen meerdere vormen voor van *Hydrangea serrata* 'Beni Gaku'. De cultivar 'Rosalba' lijkt hier heel veel op. Volgens de Flora van Japan (schrijver Ohwi) heeft de cultivarnaam 'Rosalba' de voorkeur en noemt hij 'Beni Gaku' als synoniem. Award of Merit 1939. Deze plant is in 1990 door het Proefstation verspreid onder de naam 'Benigaku'. De *Hydrangea serrata* 'Intermedia' lijkt veel op de 'Rosalba' maar verschilt o.a. door het gladdere blad.

Hydrangea serrata* var. *oamacha

Winner	: onbekend; herkomst Japan: reeds lang in cultuur
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden
Kleur jonge stengel	: groen, rood
Kleur lenticellen	: rood randje in 96 en wit niet zichtbaar
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf	: lengte = 8-10 cm : breedte = 4 - 4.5 cm
Textuur	: fijn
Bladvorm	: ovaal en spits
Bladkleur	: bovenzijde roodachtig (aan top) : onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring anders	: nee, in 1995 rood : rood door spintaantasting
Bladnerf kleur	: bovenzijde rood : onderzijde rood
Bladsteel: lengte	: 0,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: rood
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, in 1996 4-7 bloemen per krans
Bloeiwijze: doorsnede	: 3-7 cm
Ranbloem kleur(steriel)	: gespikkeld, wit/roze
ranbloem doorsnede	: 1,5 - 2 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal
Aantal sepalen per bloem	: 4, 5
Rand sepalen	: gaaf
fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: blauw
bloemknop	: rood
stamper	: roze
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 8, 10
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: matig-zwaar
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: geen
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: goed

Planten zijn doodgegaan door vorst. Bloem gevoelig voor verdrogen bij hitte. Chlorose gevoelig. Blad heeft een gele herfstkleur. Dit is een van de vormen die in Japan worden gebruikt om thee van te maken. Binnen het geslacht komen ook giftige stoffen voor o.a. in de bladeren. Zelf experimenteren wordt daarom afgeraden.

Hydrangea serrata 'Preziosa'

synoniemen:

Hydrangea acuminata 'Preziosa', Hydrangea 'Preziosa'

Winner	: G. Arends, Wuppertal, Duitsland, 1961
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden, in 1996 groot
Kleur jonge stengel	: rood
Kleur lenticellen	: rood
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: ja, in 1996 roodachtig door spint
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: kleiner dan 2, in 1992 = +/- 2
Bladschijf	: lengte = 7-11 cm
	: breedte = 4-6 cm
Textuur	: glad/vlak
Bladvorm	: ovaal-langwerpig
Bladkleur	: bovenzijde roodachtig(aan top)
	: onderzijde lichter groen
Bladbehang	: bovenzijde nee
	: onderzijde nee, in 1996 iets in de okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde rood
	: onderzijde rood, ook zijnerf
Bladsteel: lengte	: 1-4 cm
Bladsteelbehang	: nee
Bladsteel kleur	: rood
Knoppen	: in 1996 rood, krom
Bloemvorm	: hortensia type; vlak-rond
Bloeiwijze: doorsnede	: 7-11 cm
Randbloem kleur(steriel)	: gespikkeld, donker roze, verbloeiend naar rood
Randbloem doorsnede	: 2-4 cm
Sepalen overlappend	: ja, in 1996 gedeeltelijk
Vorm sepalen	: driehoekig, in 1996 onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4, in 1995 soms 5
Rand sepalen	: gaaf, in 1996 fijngetand 1 mm
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: roze, in 1995 blauw
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: rood/roze
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 11
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Wantsen schade is geconstateerd. Het blad is rood. De bloem heeft nogal eens de neiging te verdrogen. De bloemvorm is ook weer een tussenvorm tussen een scherm- en een bolvormige bloeiwijze in.

***Hydrangea serrata* 'Prolifera'**

synoniem:

Japanse naam Shichidanka, 'Pulchra', f. pulchra

Winner	: onbekend; herkomst Japan: reeds lang in cultuur
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: dwerg
Kleur jonge stengel	: groen en rood
Kleur lenticellen	: rood randje en wit binnenin
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf	: lengte = 5,5- 8 cm
	: breedte = 2,5 - 3,5 cm
Textuur	: ruw, klein blaadje
Bladvorm	: ovaal-langwerpig, spits
Bladkleur	: bovenzijde roodachtig(aan top) door/bij spint aantasting
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde rood aan de basis en groen
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 -1 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: rood
Knoppen	: puntig
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, 4 tot 7 bloemetjes
Bloeiwijze: doorsnede	: 3-6 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze, roze/blauw, dubbel !
randbloem doorsnede	: 0,5 - 1,5 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: ovaal, puntig
Aantal sepalen per bloem	: 9 tot 10
Rand sepalen	: gaaf
fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: meeldraden: geen, zeer snel afvallend en bruin
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: niet te zien
bloemknop	: roze en wit
stamper	: roze
stijl	: 2-3
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig

Luis en chlorose waargenomen, rood blad en rode herfstkleur.

Dit is een aparte makkelijk te herkennen vorm met zeer kleine bloemen. Er zouden diverse vormen bestaan met multisepalen randbloemen en vaak dubbele of proliferatieve (= doorgroeiende) fertiele bloemen. In de praktijk zijn geen meeldraden, kroonbladen, helmknoppen, en bloemknoppen te zien. Deze vallen snel af en zijn verdroogd en bruin. In 1864 ingevoerd door Maximowicz. Planten in de handel als 'Pulchra' zijn allen 'Prolifera'.

Hydrangea serrata 'Pulchra' zie:

Hydrangea serrata
'Prolifera'

***Hydrangea serrata* 'Ramis Pictus'**synoniem:
'Ramis Pietis'

Winner	: onbekend; herkomst Japan: tussen 1890-1900 ingevoerd
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: midden tot groot
Kleur jonge stengel	: rood, wat zeskantig in 1996
Kleur lenticellen	: slecht zichtbaar
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2, in 1996 ongeveer 2
Bladschijf	: lengte = 10-13 cm
	: breedte = 5-7 cm
Textuur	: glad
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits
Bladkleur	: bovenzijde roodachtig(aan top)
	: onderzijde lichtergroen
Bladbeharing	: bovenzijde ja
	: onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde rood
	: onderzijde rood (meer dan boven, ook zijnerven)
Bladsteel: lengte	: 1 - 2,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: rood
Knoppen	: in 1996 zeer klein, rood
Bloemvorm	: lacecap type
Aantal kransen sepalen	: 1, onduidelijk
Bloeiwijze: doorsnede	: 6-10 cm
Ranbloem kleur(steriel)	: egaal, wit, gespikkeld, bij uitbloeien
	: roze hartje, wit/roze
Ranbloem doorsnede	: 2-3 cm
Sepalen overlappend	: ja, in 1996 meestal gedeeltelijk, soms nee
Vorm sepalen	: driehoekig en onregelmatig
Aantal sepalen per bloem	: 3, 4, 5, 6
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: blauw
kleur kroonbladen	: blauw
helmknoppen	: wit geopend, blauw gesloten
bloemknop	: roze, in 1995 blauw
stamper	: blauw
stijl	: 3, 4
meeldraden	: 10, 12
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: nee
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: licht-matig
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: zeer gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: rijk

Luis en wantsgevoelig. Rood blad en rode herfstkleur. Soms verdroogd de bloem.

Hydrangea serrata 'Spreading Beauty'

Winner	: J. De Belder, Kalmthout Arboretum, België, verzameld in 1976
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: dwerg
Kleur jonge stengel	: groen, in 1996 roodachtig aan de zonkant
Kleur lenticellen	: wit
Aantal lenticellen	: meer dan 10 per cm ² , in 1995 kleiner dan 10 per cm ² tussen derde en vierde bladpaar in
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee
Blad vegetatieve scheut	: hol
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: in 1994 en 1996 +/- groter dan 2, in 1995 +/- kleiner dan 2
Bladschijf	: lengte = 8-11 cm
	: breedte = 4-5 cm
Textuur	: gaaf
Bladvorm	: ovaal-langwerpig
Bladkleur	: bovenzijde roodachtig, in 1996 donker roodachtig en zijanten van het blad
	: onderzijde groen
Bladbeharing	: bovenzijde ja
	: onderzijde ja
Bladrand	: fijn gezaagd 2 mm, voor de grootte van het blad uiterlijk grof gezaagd
Bladrand verkleuring	: ja, rood
Bladnerf kleur	: bovenzijde rood
	: onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 cm
Bladsteelbeharing	: ja
Bladsteel kleur	: rood
Knoppen	: puntig, in 1996 sommige knopjes zijn uitgelopen tot blaadjes
Bloemvorm	: lacecap type; in 1996 een enkele bloem midden in de lacecap
Aantal kransen sepalen	: 1
Bloeiwijze: doorsnede	: 6-9 cm
Randbloem kleur(steriel)	: egaal, roze, in 1995 roze/blauw, verbloeiend naar rood
Randbloem doorsnede	: 1-3 cm
Sepalen overlappend	: ja
Vorm sepalen	: rond
Aantal sepalen per bloem	: 4-5, 6, 7, in 1996 9
Rand sepalen	: gaaf
Fertiele bloem	:
kleur meeldraden	: roze en in 1995 blauw
kleur kroonbladen	: roze
helmknoppen	: gesloten blauw, witte pollen
bloemknop	: groen/roze
stamper	: roze, in 1995 blauw
stijl	: 6-14 (veel)
meeldraden	: moeilijk te tellen +/- 16
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: ja
Mogelijkheid om te blauwen	: ja
Gevoeligheid voor spint	: licht-matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: matig-goed

Gevoelig voor chlorose, wantsen en verdroogde bloem bij heet weer. Deze plant is in het wild verzameld in 1976 op de berg Halla-san dat tot natuurreservaat is verklaard. Deze bevindt zich in Jeju-do te Zuid-Korea (ook bekend als Cheju Island). Boomkwekerij D'n Oerts te Tilburg heeft deze plant inmiddels in de handel

gebracht. In eerste instantie hebben we deze plant ontvangen onder de naam 'Maiko'. Van de heer Harry van Trier ontvingen wij de volgende informatie. De echte 'Maiko' is een andere plant. Het is een witte bolhortensia uit Japan. De naam Maiko verwijst naar leerling Geisha uit Kyoto. Deze beschilderen hun ronde meisjesgezichten wit en worden daarom Maiko genoemd.

***Hydrangea serrata wilsonii* Hort.**

Winner	: onbekend, jaar: 1909 ?
Bloeitijdstip	: vroeg
Plantgrootte	: dwerg
Kleur jonge stengel	: lichtgroen
Kleur lenticellen	: klein rood randje en wit van binnen, bijna niet zichtbaar (zeer klein en weinig rood)
Aantal lenticellen	: minder dan 10 per cm ²
Bladeren 1 kleur door hele plant heen	: nee, bruine dode stukken
Blad vegetatieve scheut	: vlak
Bladglans	: nee
Lengte-breedte verhouding	: groter dan 2
Bladschijf	: lengte = 8 - 9,5 cm : breedte = 2,5 - 3,5 cm
Textuur	: vlakke lichtgroen blaadjes
Bladvorm	: ovaal-langwerpig en spits
Bladkleur	: bovenzijde lichtgroen : onderzijde lichtgroen
Bladbeharing	: bovenzijde nee : onderzijde alleen okselbaarden
Bladrand	: fijn gezaagd 1 mm meer een uitstekend naaldje dan gezaagd
Bladrand verkleuring	: nee
Bladnerf kleur	: bovenzijde groen : onderzijde groen
Bladsteel: lengte	: 0,5 cm
Bladsteelbeharing	: nee
Bladsteel kleur	: groen, iets roodachtig aan de zijkant
Knoppen	: soms uitgelopen blaadjes, anders <u>lang</u> en spits
Bloenvorm lacecap type	: ja ?
Aantal kransen sepalen	: onbekend
Bloeiwijze: doorsnede	: onbekend
Randbloem kleur(steriel)	: onbekend
Randbloem doorsnede	: onbekend
Sepalen overlappend	: onbekend
Vorm sepalen	: onbekend
Aantal sepalen per bloem	: onbekend
Rand sepalen	: onbekend
Fertiele bloem	: onbekend
kleur meeldraden	: onbekend
kleur kroonbladen	: onbekend
helmknoppen	: onbekend
bloemknop	: onbekend
stamper	: onbekend
stijl	: onbekend
meeldraden	: onbekend
Nog in cultuur	: ja
Plant is forceerbaar	: onbekend
Mogelijkheid om te blauwen	: onbekend
Gevoeligheid voor spint	: matig
Gevoeligheid voor bladvlekkenziekte	: zeer licht-licht
Gevoeligheid voor meeldauw	: zeer gering
Gevoeligheid voor vorstschade	: gering-zeer gevoelig
Grondvoorkeur	: geen
Bloeirijkheid	: gering

Planten zijn doodgegaan door vorst. De overgebleven planten hebben niet gebloeid daarom kan niets over de bloeiwijze worden gerapporteerd. Gevoelig voor virus, wantsen en chlorose. De bloemen verdrogen snel bij hitte.

BIJLAGE 2

LITERATUURLIJST

Een overzicht van de belangrijkste voor dit verslag gebruikte literatuur:

BOEKEN

Alford, David V.

Pests of ornamental Trees, Shrubs and Flowers,
Wolfe Publishing Ltd. 1991 England, p.24-25 en p.98.

Bailey, D.A.

Hydrangea production.
vol. 3 Growers Handbook Series 1989

Bean, W.J.

Trees and Shrubs hardy in the British Isles,
Volume 2, 1970, D-M, eight edition p.383-402.

Bean, W.J., en D.L. Clarke

Trees and Shrubs hardy in the British Isles,
1988, 8th supplement p.272-273.

Bertrand, H.

Acta Horticulturae 320, 1992 Selection & Breeding Woody Ornamentals p.209-212.

Boelema, G. en D.M. van Gelderen

Het Boskoopse boomkwekerijsortiment in de vorige eeuw, 1985 Dendroflora nummer 22,
blz. 9-27.

Boom, B.K.

Nederlandse Dendrologie 5e druk 1965 p.205-207.

Boonstra, J., Jansen, H. en Langius, G.

Consulentschap in Algemene Dienst voor de Bloemisterij (CAD), Teelt van Hortensia no.4
teeltinformatie pot- en perkplanten oktober 1987, p.1-49.

Bree, R.G. de

Boomteeltpraktijkonderzoek, Jaarverslag 1990, bepalen van de cultuur- en
gebruikswaarde van Hydrangea 6006 p.115.

Bree, R.G. de

Boomteeltpraktijkonderzoek, Jaarverslag 1991 cultuur- en gebruikswaarde van
sortimenten heesters 6005 p.131.

Bree, R.G. de

Boomteeltpraktijkonderzoek, Jaarverslag 1992 bepalen van de cultuur- en
gebruikswaarde van Hydrangea 6006-3 p.129

Bree, R.G. de

Boomteeltpraktijkonderzoek, Jaarverslag 1993 bepalen van de cultuur- en
gebruikswaarde van Hydrangea 6006-3 p.132.

Bree, R.G. de

Boomteeltpraktijkonderzoek, Jaarverslag 1994 cultuur- en gebruikswaarde van sortimenten heesters 6006 Hydrangea p.130-131.

Bree, R.G. de

Boomteeltpraktijkonderzoek, Jaarverslag 1995 cultuur- en gebruikswaarde van sortimenten heesters 6006 Hydrangea p.117-118

Bree, R.G. de

Boomteeltpraktijkonderzoek, Jaarverslag 1996 cultuur- en gebruikswaarde van sortimenten heesters 6006 p. 104

Darhuizer Vademecum

1972, eerste uitgave, uitgegeven door Darhuizer Boomkwekerijen B.V. Leersum-Holland

Darhuizer Vademecum

1978, tweede herziene uitgave, uitgegeven door Darhuizer Boomkwekerijen B.V. Leersum-Holland

Darhuizer Vademecum

1987, derde herziene uitgave, uitgegeven door Darhuizer Boomkwekerijen B.V. Leersum-Holland, p. 169.

Darhuizer Vademecum

1994, vierde herziene uitgave, uitgegeven door Darhuizer Boomkwekerijen B.V. Leersum-Holland

The New Royal Horticultural Society Dictionary of Gardening

2 D to K 1992, The Macmillan Press Ltd. London and Basingstoke p.606-611.

Dirr, M.A.

Manual of woody landscape plants 4th edition 1990 Stipes publishing Company, Illinois, U.S.A. p.384-386.

Grootendorst, H.J.

Hydrangea, Dendroflora nummer 10, 1973 p.26-40.

Haworth-Booth, M.

The Hydrangeas, Constable Publishers, 1950, London. p.1-185.

Haworth-Booth M

The Hydrangeas (5th revised edit.) Constable Publishers, 1984 London. P.1-127.

Hillier, H.G.

Something old - something new (supplement to Hilliers Manual) 1977 p.9.

The Hillier manual of trees and shrubs

5th edition 1988 p.145-149.

The Hillier manual of trees and shrubs

6th edition 1994 p. 210-215.

Hortus Third

A concise Dictionary of Plants cultivated in the United States and Canada, 1976.
Macmillan Publishing Co Inc. New York

Houtman, R.T.

Dendroflora, nummer 32, 1995 p. 110

Hurk, A. van den

Hydrangea, Wageningen, april 1988 Landbouwwuniversiteit Wageningen Vakgroep plantentaxonomie p.1-67.

Hurk, A. van den

Het sortiment van Hydrangea macrophylla, Wageningen, maart 1989 Landbouw universiteit Wageningen Vakgroep Plantentaxonomie p.1-89.

Hurk, van den A.

Hydrangea macrophylla (thunb. ex Murray) Seringe, Arbor Vitae jaargang 1, nummer 2 nov. 1991

Jennerich, L.

(Hrsg.) Hortensien 1997, Thalacker Medien, p.1-168,

Krüssmann, H.C.G.

Handbuch der Laubholze Band 2. E-PRO aufl. 1977 p.158-163.

Laar H.J. van de

Naamlijst van siergewassen 1956 blz.44-48

Laar, H.J. van de

Dendroflora nr. 20, 1983 p.63

Laar, H.J. van de

Dendroflora nr. 24, 1987 p.49, 51

Laar, H.J. van de

Tentoonstelling Flora Nova '87 Dendroflora nr. 24 p.47-64

Laar, H.J. van de

1988. Teller-Hortensia's stencil 20 februari 1988.

Laar, H.J. van de

Teller-Hortensia's stencil 9 juli 1988.

Laar, H.J. van de

Dendroflora nr. 26, 1989 p.77

Laar, H.J. van de

Dendroflora nr. 28, 1991 p.67

Laar, H.J. van de en P.C. de Jong

Naamlijst van houtige gewassen, 5^e herziene druk, Proefstation voor de Boomkwekerij, Boskoop 1995.

Lawson-Hall, T. en B. Rothera

Hydrangeas A Gardeners' Guide, p.1-160. B. T. Batsford Ltd. first published 1995.

Mabberley, D.J.

The Plant-book, A portable dictionary of the higher plants, Cambridge University Press, U.K. reprinted 1993 p.284.

Mallet, C.,R. Mallet and H. Trier

Hortensias et autres Hydrangea 1992 p.1-112. Centre d'Art Floral, editions Robert Mallet, Route de l'Eglise, 76119-Varengueville sur mer, France

Mallet, C.

Hydrangeas species and cultivars, volume 2, p. 1-112. 1994 Centre d'Art Floral, editions Robert Mallet, Route de l'Eglise, 76119-Varengeville sur mer, France.

McClintock, E.

A monograph of the genus Hydrangea, Proceedings of the California Academy of Sciences, Fourth 1957 series vol 29, no.5 p.147-256.

Meier, F.

Tellerhortensien-züchtungen flugschrift nr.120,juni 1990, Eidgenössische Forschungsanstalt für obst-, wein- und gartenbau, Wädenswill.

Möhring, H.K., H. Kuhlen und G. Bosse

Die Hortensien, ihre geschichtliche Entwicklung, Systematik, Anatomie und Morphologie, züchterische Bearbeitung, Sortenentwicklung, und Kultur im Erwebsgartenbau, Verlag Dr. Rudolf Georgi, Aachen 1956 p.1-238.

Ohwi, J.

Flora of Japan Smithsonian Institution Washington DC. U.S.A. 1984 p.510-512.

Phillips, R. and M. Rix

Bloeiende heesters 2e druk 1990 Het spectrum b.v. p. 237-239

Trier, H. van

Arboretum Kalmthout periodiek nr. 2 juni 1988.

Siebold, P.F. and J.G. Zuccarini

Flora Japonica, p.105-106.

VAKBLADARTIKELEN**Anonymus**

Hydrangea macrophylla 'Ayesha' Gartenpraxis 11/1993 p.47

Anonymus

De kleuren van hortensia, Groei en Bloei, mei 1996 nummer 5 p.14.

Anonymus

Hydrangea macrophylla seringbloemig voilet, IKC Boomteelt info nummer 3, mei 1992 p.53

Anonymus

Newsletter: Friends of the Shamrock Hydrangea Collection 1996 p.1-8.

Anonymus

Nouveautés, Hortensias Obtentions de Louis Mouillère. Vendôme. Revue Horticole, 1950 p.256.

Anonymus

Noviteiten op Plantarium '95, Tuin en Landschap 16 1995 p. 16-19

Anonymus

Hydrangea macrophylla, Vakblad voor de Bloemisterij, 14(1988) p.26

Anonymus

Hydrangea Wantsenschade, Vakblad voor de Bloemisterij 15(1992) p. 33

Anonymus,

Hydrangea, Spint, Even noteren, Vakblad voor de Bloemisterij 19(1992) p. 31.

Anonymus

Hortensia, Uit de NTS-commissies, Vakblad voor de Bloemisterij 26(1992) p.55

Anonymus

Hortensia Bladvlekkenziekte, Even noteren, Vakblad voor de Bloemisterij, 34(1992) p.21

Anonymus

Vaktentoonstelling, VKC-keuring potplanten, Vakblad voor de Bloemisterij 46(1992) p.62

Anonymus

Hydrangea macrophylla 'Uzu' bedrijfsnieuws, Vakblad voor de Bloemisterij 11(1993) p.17

Anonymus

Hortensia, Uit NTS-commissies, Vakblad voor de Bloemisterij 48(1994) p.57

Anonymus

Hortensia, Vakblad voor de Bloemisterij 20a/(1995) p.97

Anonymus

Interessante studiedag bij Oprins, Verbondsnieuws 20/1995 p.38-39.

Adrichem, P.V., J.J. Boonstra en H. Jansen

Opbloei teelt Hydrangea (hortensia), Vakblad voor de Bloemisterij 33 no.(29) 1978 p.18-19, 21.

Alexander, J.C.

The key to accurate plant identification, The plantsman, volume 10 part 4, march 1989 p.238-241.

Allen, R.C.

Factors influencing the flower color of hydrangeas, Proc. Amer. Soc. Hort. Sci. 28(1931) p.410-412 1932.

Allen, R.C.

The influence of aluminium on the flower color of hydrangeas, Proc. Amer. Soc. Hort Sci. 29(1932) 557 1933

Allen, R. C.

Controlling the color of greenhouse hydrangeas (Hydrangea macrophylla) by soil treatments with aluminium sulphate and other materials, Proc. Amer. Soc. Hort. Sci. 32(1934) p.632- 634 1935.

Allen, R.C.

Influence of aluminium on the flower color of Hydrangea macrophylla Contrib. from Boyce Thompson Inst. 1943 vol. 13, no 4 p.221-242.

Asen, S. and H.W. Siegelman,

Effects of aluminium on absorption spectra of the anthocyanin and flavonols from sepals of Hydrangea macrophylla, Proceedings of the American Society for Horticultural Science 70:478-481, 1957.

Baecker, P.

Rassenproef van Hydrangea hortensis, Cultuur en handel september, 1953 p.460-461.

Bärtels, A.

Winterharte Schirmhortensien für den Garten, Gartenpraxis 5/1992 p.14-17.

Bärtels, A.

Hydrangea serrata, Baumschulpraxis nr.4/95 p.171-172.

Bärtels, A.

Gehölz- und Staudenneuheiten aus Boskoop 1995, Gartenpraxis 11/1995 p.34-39.

Bertrand, H.

Une collection d'hydrangea macrophylla Ser. Revue Horticole no 316 avril 1991 p.22-25

Bree, R. G. de en H. Verberkt

Studiedag hortensia, Nederland en Duitsland brengen elkaar op de hoogte, Vakblad voor de Bloemisterij 48 (1994) p.42- 43.

Bree, R.G. de

Bloemknopvorming bij hortensia afhankelijk van temperatuur, De Boomkwekerij 46(1994) p.25

Bree, R.G. de

Gebruikswaarde-onderzoek Hortensia loopt ten einde: sortiment Hydrangea macrophylla biedt grote verscheidenheid, De Boomkwekerij 9^e jrg 1996 nummer 44 p.14-15.

Brickell, C.D.

Notes for the Guidance of International Registration Authorities for Cultivated Plants. Chronica Horticulturae, volume 15, nr.1 May 1975 p.5-6

Buren, J. van

Even Noteren, Hortensia stek steken, Vakblad voor de Bloemisterij 18 (1996) p.17.

Cayeux, L.

L'Hortensia. Améliorations horticoles et variétés nouvelles, Revue Horticole, 1956. p. 1505-1507.

Chenault, L.

Les 5es Florales Valenciennes. Revue Horticole, 1954 p.1057-1061.

Chenery, E.M.

The problem of the blue hydrangea, Journal of the Royal Horticultural Society volume 62 part 7 p.304-320 July 1937.

Chenery, E.M.

Aluminum in plants and its relation to plant pigments. Ann. Bot. vol 12:121-136, 1948.

Chouard, M.P.

Experiences preliminaires sur le bleuissement et la chlorose des hortensias. Bull. Mens. Soc. Nat. Hort. France 5 Ser. 6 p.289-291 1933

Chouard, M.P.

Le bleuissement et la chlorose des hortensias, Bull. Mens. Soc. Nat. Hort. France 6 Ser. I: 229-230, 1934.

Clausen, G.

Hortensia-fremavl er sat i gang. Afprovning af hortensia-sorter (Hydrangea x macrophylla)1969-1971, Gartner Tidende 89(1973) p.24-25.

Curtis, W.

Hydrangea hortensis, Garden Hydrangea, Bot. Mag. v.13 no.438 1799.

Della, T.

Good performers, Horticulture Week 200 (24) 1986 p.28-30.

Dersch, H.

Hortensien sortenvergleichsanbau 1972/1973 Gartenwelt 20/1973, p.432-434.

Dipner, H.

Teller-Hortensien Gb&Gw 1979 (29) blz.689, 690

Donald, James

Hydrangeas, Journal of the Royal Horticultural Society I p.160, 1846.

Gugenhan, E.

'Uzu' = 'Flieder', Zierpflanzenbau nr. 11, 3.6.93 p.485

Hargreaves, G.

Charting a blueprint for the forcing of Hydrangeas, Gardeners Chronicle 174 (19) 24-25, 27,1973.

Hart, S.

Buitenlust 159 Zwanezang, NRC handelsblad 18 november 1995, zaterdags bijvoegsel p.42.

Hart, S.

Buitenlust 175 Huisdieren, NRC Handelsblad 5 oktober 1996, zaterdags bijvoegsel p.2

Heede, van de A. en E. Mouillère

Nieuwe Hortensia's, Tijdschrift voor tuinbouw 4e jaargang p. 48-53, 1913.

Hooftman, J.

Zestien bekroonde nieuwigheden op Plantarium '95, De Boomkwekerij 35 (1995) p.10-11

Kobel, F. et R. Schütz

La création de nouvelles variétés d'hortensias à Wädenswil Revue Horticole Suisse 32 p.214-215.

Koch, O.

Hortensien-Neuheiten aus Friesdorf, Gartenwelt 21/1969 p.472-473.

Koppeschaar, W.F. sr.

Hydrangea's, De zaad-, Bloem- en Bollenwereld, no. 1. p. 6-8 Januari 1954.

Kruijf, de K.

Jarenlang op zoek naar het complete sortiment, Vakblad voor de Bloemisterij 6(1993) p.34-35.

Kruijf, de K.

Met de vorm van hortensia's kan je alle kanten uit. Vakblad voor de Bloemisterij 10(1995) p. 49.

Langius, G.

Hortensia-teelt vraagt intensieve aandacht. Vakblad voor de Bloemisterij, 16(1987) p.106,107,109.

Leeuwen, G. van

Temperatuurregime beïnvloedt scheutlengte. Vakblad voor de Bloemisterij 3(1993) blz.46,47.

Leeuwen, G. van, J. van Buren en T. Dijkstra

Met minder aluminium toch blauwere hortensia's, Vakblad voor de Bloemisterij 28/1994 p.32,33 en 35.

Leeuwen, van G.

Fosfaat ongeschikt als groeiregulator voor hortensia, Vakblad voor de Bloemisterij 18(1996) p.39.

Liefering, M. en J. van Buren,

Hortensia, Even noteren, Vakblad voor de Bloemisterij 8(1996) p.17 en 19.

Litlere, B.

Hortensiasorter, Gartneryrket vol. 64, 1974 p.476-478.

Litlere, B. and E. Strømme,

Influence of temperature, daylength and light intensity on flowering in *Hydrangea macrophylla*. (Thunb.) Ser., Acta Horticulturae 51, 1975 p.285-298.

Loeser, H.

Bläuling im Meissner Dom -Hortensien im Sortentest. Taspo Magazin juni 1989 p.39

Lodder, W.

Nieuwe verscheidenheden van *Hydrangea Hortensia*, Tijdschrift voor tuinbouw 1e jaargang p. 347-348.

Lodder, W.

Nieuwe Hortensia's, Tijdschrift voor tuinbouw 3e jaargang p. 8-13

McClintock E.

The cultivated *Hydrangea*'s, Bailey 4, 1956, p. 165-175.

McClintock, E.

New combinations in *Hydrangea*. Journal Arnold Arboretum. 37:373-374 (1956)

Meier, F.

Wie entsteht eine neue Hortensie ? Der Gartenbau 20/1987 p. 917.

Meier, F.

25 Jahre Züchtungsarbeit an Tellerhortensien durch Fritz Meier, Forschungsanstalt Wädenswil, Der Gartenbau 20/1987 p.917-918

Meier, F.

Verwendungsmöglichkeiten von Tellerhortensien, Der Gartenbau 20/1987 p.918-919

Meier, F.

Tellerhortensien-Sortenbeschreibung, Der Gartenbau 20/1987 p.919-920

Meier, F.

.... und die ganze Vogelschar, Deutscher Gartenbau 24/1987 p.1431-1434

Molisch, H.

Der einfluss des Bodens auf die Blütenfarbe der Hortensien, Bot. Zeit. 55:49-61 1897.

Morita, M., S. Iwamoto and H. Higuchi

Mutual effects of thermo- and photoperiodism on growth and development in ornamental woody plants, II. After-effects of high temperature and photoperiod during vegetative stage on flowering in *Hydrangea macrophylla* Ser. subsp. typica Makino var. Otaksa, Journal of Japanese Society of Horticultural Science 1978, 47 (1) p.71-78.

Mouillère, L.

Hortensias nouveaux. Revue Horticole 1912. p.62-63 ill.

Mouillère, L.

Lettre de Louis Mouillère à S.M. (Vendee). Revue Horticole 1942-1943 p.119.

Okada, M. and S. Funaki

Influence of variation of soil acidity on sepal color of *Hydrangea macrophylla*, Engei Gakkai Zasshi, 1967, 36 p.122-130.

Okada, M. and K. Okawa

The quantity of aluminum and phosphorus in plants and its influence on sepal color of *Hydrangea macrophylla* DC, Journal Japan Society Horticultural Science (Engei Gakkai Zasshi) 1974 42(4):p. 361-370.

Picard, M.

Les Hortensias aux florales. Revue Horticole 1964 p.742-743.

Piringer, A.A. and N.W. Stuart

Responses of *Hydrangea* to Photoperiod, reprinted from Proceedings of the American Society for Horticultural Science vol. 65, 1955 p. 446-454.

Poesch, G.H.

Coloring and fertilizing hydrangeas, Ohio experiment Station: Bimonthly Bulletin 1935, 20, p.92-93.

Post, K.

Effects of day length and temperature on growth and flowering of some florist' crops, Cornell Univ. Agr. Expt. Sta. Bull. 787:46-48.1942

Rouhaud, R.

Les nouveaux hortensias, Revue Horticole, 1910 p. 386-387.

Shanks J.B., H.G. Mityga and L.W. Douglass

Responses of *Hydrangea* Journal of the American Society for Horticultural Science, 111 (4):545-548

Sharman, F.

A pioneer in Japan, The Garden July 1990, volume 115 part 7 p.350-354

Stearn, W.T.

Images of Japan, Journal of the Royal Horticultural Society The Garden volume 120 part 1, january 1995 p.24-27

Trier, van H.

Hydrangea, Verbondsnieuws 16/88 p.795-797

Trier, van H.

Hydrangea, Verbondsnieuws 17/88 p.861-863

Trier, van H.

Gartenwürdige *Hydrangea*, Gartenpraxis 3/1995 p.22-29.

Velte, W.

Ayesha hat durst, Der Staudengarten, 3/1996 März, 47 Jahrgang p.23.

Venema, H.J.

Enkele gegevens over de invoer van *Hydrangea*'s, De Boomkwekerij 15 1959, p.6-8.

Voskuil, J.

Bezig met ... Hortensia's, Een antwoord op de meest gestelde vragen, Groei & Bloei april 1996 p.30-31.

Whiteside, K.

Hydrangeas, Martha Stewart Living, September 1994, p.64-70

Wilson, E.H.

The Hortensias. Journal Arnold Arb. 1923, 4: 232-246.

BIJLAGE 3

OMSCHRIJVING VAN GEBRUIKTE CODERINGEN TIJDENS DE WAARNEMINGEN

vorstschade	0 = geen schade	} 0 en 1 = samen zeer gering
	1 = loopt na invriezing weer goed uit	
	2 = een enkele grondscheut komt terug	
	3 = geheel bevroren	
		} gering
		} matig
		} zeer gevoelig

spint	0 = geen aantasting	0 % van het blad bedekt
	1 = zeer licht	10 % van het blad bedekt
	2 = licht	20 % van het blad bedekt
	3 = matig	50 % van het blad bedekt
	4 = zwaar	70 % van het blad bedekt
	5 = zeer zwaar	90 % van het blad bedekt

meeldauw	0 = geen aantasting	0 % van het blad bedekt
	1 = licht	20 % van het blad bedekt
	2 = matig	50 % van het blad bedekt
	3 = zwaar	70 % van het blad bedekt

bladvlekken	0 = geen aantasting	0 % van het blad bedekt
	1 = zeer weinig	10 % van het blad bedekt
	2 = licht	20 % van het blad bedekt
	3 = matig	50 % van het blad bedekt
	4 = zwaar	70 % van het blad bedekt
	5 = zeer zwaar	90 % van het blad bedekt

bloem/bloemknoppen totale aantal stuks of code 22 -> meer dan 20 bloemen

bijzonderheden

00 = geen bijzonderheden	14 = verbloeit naar rood
01 = dood	15 = luisaantasting
02 = rood(paars) blad	16 = afwijkende bladeren (gegolfd, vergroeid)
03 = herfstkleur blad: rood	17 = luisaantasting en rood (paars blad)
04 = herfstkleur blad: geel	18 = enkele bloem aanwezig
05 = chlorotisch	19 = verdroogde bloemen (hitte)
06 = virus	20 = overig
07 = slechte plant (geen of weinig groei)	21 = gaatjes in het blad (wantsen schade)
08 = dwerggroei	22 = verdroogd en gaatjes
09 = dwerggroei en paars(rood blad)	23 = verdroogd en chlorose
10 = afwijkende bloemen	24 = verdroogd en gaatjes
11 = geschikt voor droogbloem	
12 = bladverbranding	
13 = rode stengels	

BIJLAGE 4

VERKLARENDE WOORDENLIJST

chlorose	min of meer pleksgewijze optredende lichte verkleuringen van het blad; vaak veroorzaakt doordat bepaalde elementen in te lage concentraties in het blad aanwezig zijn.
fertiele bloem	bloem die meeldraden en stamper heeft waaruit een vrucht met zaad worden gevormd.
helmknop	het bovenste deel van de meeldraad wat het stuifmeel of de pollen voortbrengt.
lenticellen	openingen in een stengel welke als grotere of kleinere stippen zichtbaar zijn.
okselbaarden	baardvormige haarbundeltjes in de nerfoksels van de bladonderzijden.
sepaal	een van de buitenste delen van de bloem; het kelkblad, die de binnenste delen beschermt.
steriele bloem	bloem die niet in staat is een vrucht met zaad te produceren; dit zijn bij <i>Hydrangea</i> de meest opvallende bloemen.
stijl	meest langgerekte deel van de stamper dat op het vruchtbeginsel zit
wantsen	in dit rapport wordt alleen de groene appelwants bedoeld, een 5 - 6,5 mm lang insect.